

UCHWAŁA NR .....
RADY MIEJSKIEJ ZĄBKOWIC ŚLĄSKICH

z dnia ..... 2022 r.

w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Gminy Ząbkowice Śląskie na lata 2021-2030

Na podstawie art. 10e ust. 1 i 2, art. 10f ust. 4, art. 18 ust. 2 pkt 6a i pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz. U. 2022 r. poz. 559, 1005, 1079 i 1561) w zw. z art. 3 pkt 3, art. 6 ust. 3, art. 9 pkt 5 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2021 r., poz. 1057, z 2020 r. poz. 1378 oraz z 2022 r. poz. 1079 i 1846) Rada Miejska Ząbkowice Śląskich uchwala co następuje:

- § 1. Przyjmuje się Strategię Rozwoju Gminy Ząbkowice Śląskie na lata 2021-2030.
- § 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Ząbkowic Śląskich.
- § 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

*Załącznik do Uchwały Nr .../.../22
Rady Miejskiej Ząbkowic Śląskich
z dnia ..... 2022 Roku*

2021

Strategia Rozwoju Gminy Ząbkowice Śląskie na lata 2021-2030

Szanowni Państwo,

przedstawiam Strategię Rozwoju Gminy Ząbkowice Śląskie na lata 2021-2030. Ciągły i dynamiczny rozwój naszej gminy wymaga aktualizacji strategicznych celów i kierunków działania. Ząbkowice Śląskie bez wątpienia stają się liderem w regionie - atrakcyjnym miejscem do życia, prowadzenia biznesu, inwestowania.

W nowej perspektywie koncentrujemy się na czterech celach uznanych za strategiczne,

- I. Zostaję w Gminie Ząbkowice Śląskie;*
- II. Chcę prowadzić swój biznes w Gminie Ząbkowice Śląskie;*
- III. W Gminie Ząbkowice Śląskie czuję się bezpiecznie;*
- IV. Gmina Ząbkowice Śląskie to moje miejsce - budowa tożsamości i społeczeństwa obywatelskiego.*

Realizacja wyżej wymienionych założeń pozwoli Ząbkowicom Śląskim oraz sołectwom wdrażać innowacje, rozwijać budownictwo jednorodzinne i wielorodzinne, wspierać przedsiębiorczość, żyć aktywnie i zdrowo. Zawsze dążymy do zapewnienia maksymalnego poziomu jakości w każdej sferze życia - dlatego postawione tu cele wybrane zostały w drodze dialogu, z udziałem różnych środowisk. Budowanie strategii jest zadaniem czasochłonnym i odpowiedzialnym - dziękuję wszystkim osobom, które wzięły udział w konsultacjach społecznych. Od dawna powtarzam, że razem budujemy wspólną przyszłość. Wspólną to znaczy - LEPSZĄ. Bo siła jest we wspólnocie i we wspólnym rozumieniu celu. Każdego dnia mamy wkład w tworzenie naszej wyjątkowej wspólnoty, jaką jest Gmina Ząbkowice Śląskie.

#AtrakcyjneZąbkowice

#RozwijamysięDlaCiebie

Marcin Orzeszek

Marcin Orzeszek

Burmistrz Ząbkowic Śląskich

Strategia Rozwoju Gminy Ząbkowice Śląskie na lata 2021-2030

1	Wprowadzenie	4
1.1	Podstawowe założenia Strategii	4
1.2	Istota powstania Strategii	4
2	DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ, GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ	7
2.1	Uwarunkowania wynikające z położenia geograficznego, dostępność komunikacyjna i mobilność	7
2.2	Ludność i procesy demograficzne	10
2.3	Gospodarka i rynek pracy	14
2.3.1	Struktura gospodarki lokalnej	15
2.3.2	Rynek pracy	16
2.3.3	Wpływ pandemii SARS CoV-2 na gospodarkę lokalną	18
2.3.4	Rolnictwo, leśnictwo	18
2.4	Infrastruktura techniczna	20
2.4.1	Infrastruktura drogowa	20
2.4.2	Urządzenia sieciowe	21
2.4.3	Budownictwo mieszkaniowe	23
2.4.4	Infrastruktura OZE	25
2.4.5	Internet	25
2.4.6	Gospodarka odpadami	26
2.5	Stan środowiska i zasobów naturalnych	27
2.6	Kultura i dziedzictwo kulturowe	36
2.7	Sport, rekreacja i turystyka	43
2.7.1	Sport i rekreacja	43
2.7.2	Promocja, turystyka i współpraca międzynarodowa	43
2.8	Edukacja i wychowanie	45
2.9	Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne	46
2.10	Jakość życia	48
2.10.1	Ochrona zdrowia	48
2.10.2	Bezpieczeństwo publiczne	49
2.10.3	Polityka społeczna	51
2.11	Kapitał społeczny	56
2.12	Finanse samorządowe	60
2.12.1	Budżet gminy	60
2.12.2	Zdolność inwestycyjna	62
2.12.3	Zewnętrzne źródła finansowania	64
3	Problemy i potrzeby rozwojowe gminy Ząbkowice Śląskie	65
4	Podsumowanie diagnozy i Analiza SWOT	67
5	Wizja Gminy Ząbkowice Śląskie	73
6	Cele strategiczne i Kierunki działań	73

7	Oczekiwane rezultaty	75
8	Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy	76
8.1	Zakres modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Ząbkowice Śląskie	76
8.2	Opis ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej	81
9	Obszary strategicznej interwencji	83
9.1	Obszary strategicznej interwencji określone w Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030	83
9.2	Obszary strategicznej interwencji kluczowe dla gminy	86
10	System realizacji strategii	86
10.1	System wdrażania	86
10.2	Monitoring i ewaluacja	88
10.3	Ramy finansowe i źródła finansowania	89
11	Bibliografia	91
12	Załączniki	93
12.1	Załącznik nr 1 - Wyniki ankiety skierowanej do mieszkańców Gminy Ząbkowice Śląskie	93
12.2	Planowane działania	111

1 WPROWADZENIE

1.1 Podstawowe założenia Strategii

Strategia Rozwoju Gminy Ząbkowice Śląskie na lata 2021-2030 stanowi najważniejszy dokument strategiczny na poziomie gminnym, który wyznacza kierunki dalszego rozwoju lokalnego. Jest to kompleksowe opracowanie diagnozujące sytuację miasta i gminy oraz definiujące najważniejsze problemy rozwojowe z jakimi się ona zmagają.

W oparciu o część diagnostyczną wyznaczane są tzw. produkty gminy oraz cele dalszego rozwoju społeczno-gospodarczego.

Strategia Rozwoju Gminy Ząbkowice Śląskie na lata 2021-2030 jest dokumentem nadrzędnym względem innych dokumentów planistyczno-strategicznym obowiązującym w Gminie, a także spójnym z dokumentami wyższego rzędu – Strategią Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030 oraz Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030. Będzie ona wyznaczała ramy dla planów i programów powstających w Gminie podczas jej obowiązywania. Została ona opracowana na podstawie aktualnych dokumentów planistycznych, sprawozdań oraz danych statystycznych. Podstawowym dokumentem prawnym wykorzystywanym podczas przygotowania Strategii była ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym oraz ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju. Ponadto wzięto również pod uwagę zapisy poprzedniej, nieaktualnej Strategii Rozwoju Gminy Ząbkowice Śląskie na lata 2014-2020.

1.2 Istota powstania Strategii

W ramach prac nad dokumentem proces planowania strategicznego oparto na metodzie w ramach czterech faz procesu: przygotowania, diagnozowania, planowania i realizacji.

Na opracowanie strategii rozwoju gminy składają się cztery etapy:

- ⇒ organizacyjny (przygotowawczy) – obejmuje podjęcie decyzji o rozpoczęciu prac nad strategią rozwoju gminy, dokonanie wyboru podmiotu opracowującego dokument oraz określenie metodyki prac,
- ⇒ diagnostyczny – następuje gromadzenie informacji o gminie i formułowanie raportu o jej stanie tzw. diagnozy stanu istniejącego (ma ona na celu przedstawienie w syntetyczny sposób najistotniejszych problemów funkcjonowania poszczególnych stref rozwoju gminy, stanowi podstawę dla dalszych prac nad strategią), zakończeniem tego etapu jest opracowanie uwarunkowań rozwojowych w drodze tzw. analizy SWOT,
- ⇒ planistyczny – obejmuje sformułowanie wizji i misji rozwoju gminy oraz ustalenie struktury celów strategicznych, następnie każdy cel strategiczny zostaje uszczegółowiony poprzez przypisanie mu kilku celów operacyjnych, a każdy cel operacyjny zostaje rozpisany na bardziej szczegółowe kierunki działań,
- ⇒ upublicznienie projektu strategii – obejmuje konsultacje społeczne projektu strategii przez zebranie wniosków i opinii o projekcie od społeczności lokalnej. Po konsultacjach społecznych dokument zostaje zredagowany i uzupełniony o zasadne wnioski, a następnie zostaje przekazany do zatwierdzenia i uchwalenia przez Radę Miejską.

Procedura formułowania Strategii Rozwoju Gminy Ząbkowice Śląskie na lata 2021-2030 stanowi złożony proces, który można podzielić na etapy:

Etap I – Przygotowanie do wdrożenia:

- Decyzja samorządu o rozpoczęciu procedury formułowania strategii rozwoju lokalnego,
- Wybór zespołu opracowującego Strategię,
- Przygotowanie ankietyzacji mieszkańców.

Etap II – Przygotowanie diagnozy:

- Zbieranie i analiza danych o gminie,
- Analiza dokumentów strategicznych lokalnych, regionalnych, krajowych,
- Ocena przebiegu procesów rozwojowych w przeszłości,
- Analiza zasobów gminy oraz trendów społeczno-gospodarczych,
- Identyfikacja słabych i mocnych stron gminy,
- Określenie szans i zagrożeń rozwoju gminy.

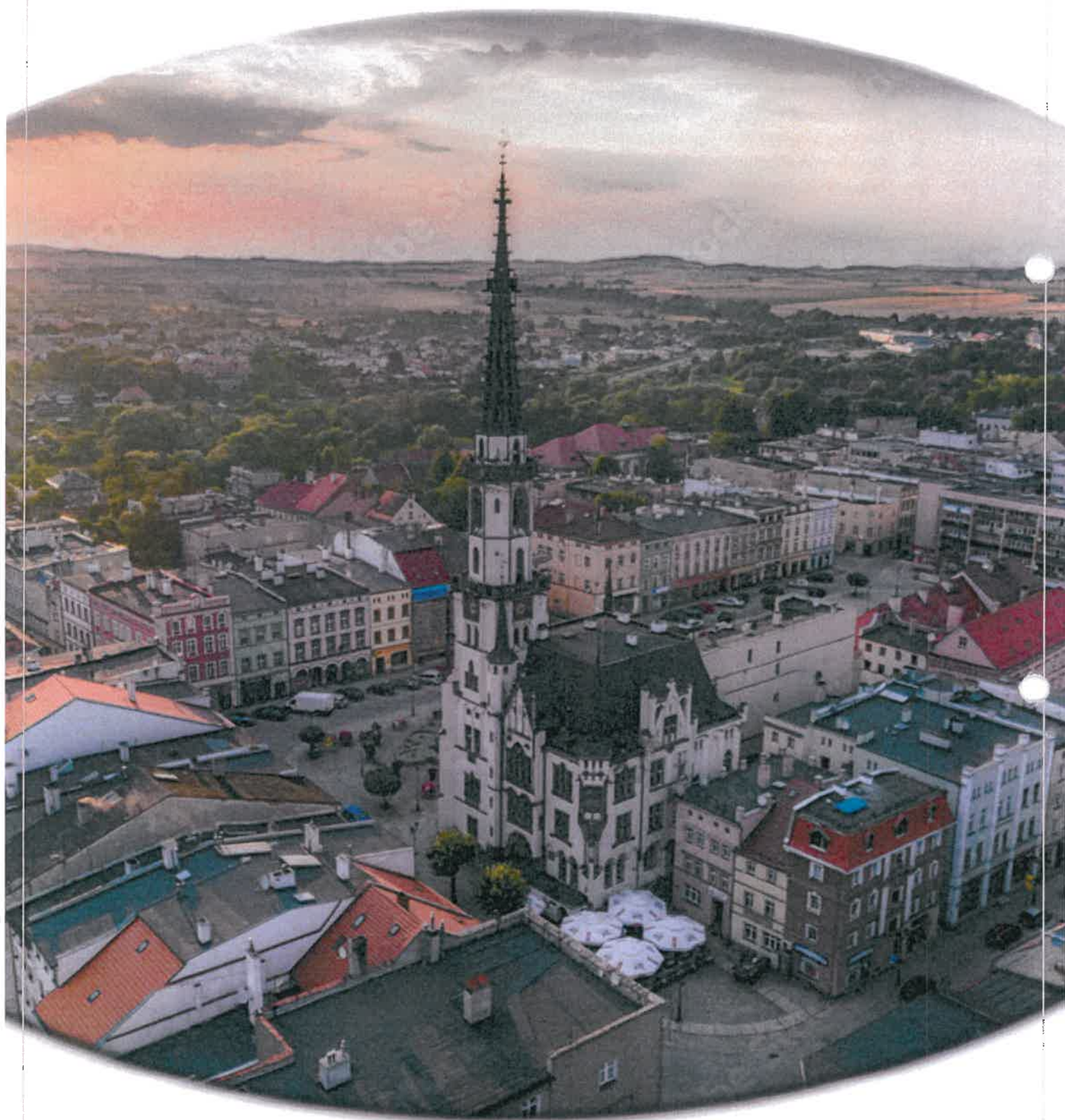
Etap III – Hierarchizacja celów:

- Sformułowanie wizji i misji gminy,
- Opracowanie scenariuszy rozwoju gminy,
- Określenie strategicznych celów rozwoju,
- Określenie celów operacyjnych,
- Hierarchizacja celów.

Etap IV – Wdrożenie dokumentu:

- Konsultacje dokumentu ze społecznością lokalną,
- Określenie podmiotów, procedury oraz monitoringu w procesie wdrażania strategii,
- Przyjęcie Strategii Rozwoju przez Radę Miejską Ząbkowic Śląskich,
- Realizacja projektów przyczyniających się do osiągnięcia celów strategicznych.

CZEŚĆ I – STAN I WYZWANIA ROZWOJU GMINY ZĄBKOWICE ŚLĄSKIE

2 DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ, GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ

Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Ząbkowice Śląskie w obiektywny sposób przedstawia obraz całego samorządu. Diagnoza opiera się na zgromadzeniu, a następnie analizie danych na temat gminy i jej otoczenia oraz stanowi punkt wyjścia i bazę dla opracowania strategii rozwoju gminy. Zakres diagnozy Gminy Ząbkowice Śląskie obejmuje działy:

1. Uwarunkowania wynikające z położenia geograficznego, dostępność komunikacyjna i mobilność
2. Ludność i procesy demograficzne
3. Gospodarka i rynek pracy
4. Infrastruktura
5. Stan środowiska i zasobów naturalnych
6. Kultura i dziedzictwo kulturowe
7. Sport, rekreacja i turystyka
8. Edukacja i wychowanie
9. Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne
10. Jakość życia
11. Kapitał społeczny
12. Finanse samorządowe

Diagnoza przedstawia portret Gminy Ząbkowice Śląskie zarówno pod względem opisowym, jak i statystycznym. Na potrzeby przeprowadzonej analizy wykorzystano dane liczbowe w postaci wartości bezwzględnych oraz w postaci wskaźników statystycznych, uwzględniających różnorodne aspekty szeroko rozumianego potencjału społeczno-gospodarczego i przestrzennego.

2.1 Uwarunkowania wynikające z położenia geograficznego, dostępność komunikacyjna i mobilność

Wg lokalizacji administracyjnej Miasto i Gmina Ząbkowice Śląskie, położona jest na południu województwa Dolnośląskiego. Natomiast wg jednostek geograficznych położona jest na Przedgórzu Sudeckim pomiędzy górami Sowimi i Bardzkimi a Wzgórzami Niemczańsko - Strzebińskimi.

Gmina znajduje się w Powiecie Ząbkowickim, w południowo-wschodniej części województwa dolnośląskiego. Siedziba Gminy – miasto Ząbkowice Śląskie jest jednocześnie siedzibą Powiatu Ząbkowickiego.

Gmina Ząbkowice Śląskie graniczy z innymi gminami Województwa Dolnośląskiego:

od północy

- ⇒ z gminą Piława Górna
- ⇒ z gminą Niemcza
- ⇒ z gminą Ciepłowody

od zachodu

- ⇒ z gminą Stoszowice

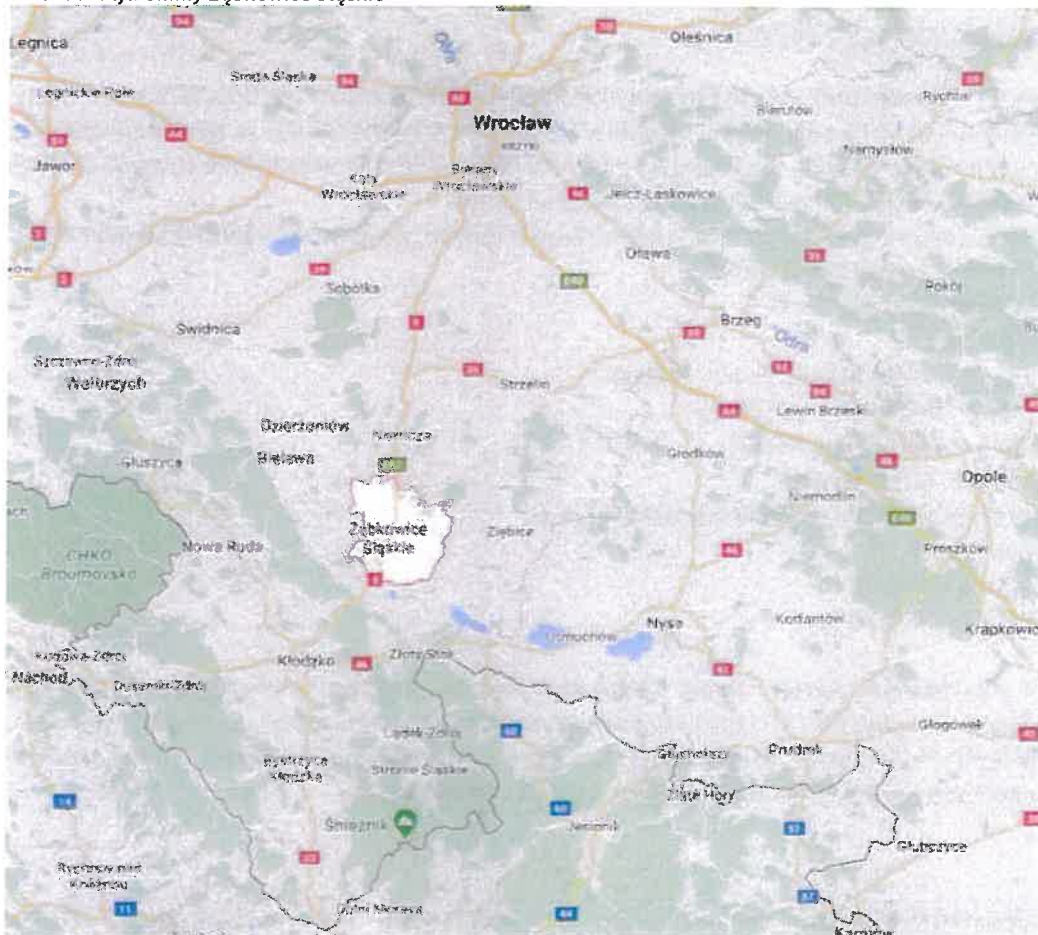
od wschodu

- ⇒ z gminą Ziębice
- ⇒ z gminą Kamieniec Ząbkowicki

od południa

- ⇒ z gminą Bardo

Rysunek 1. Lokalizacja Gminy Ząbkowice Śląskie

Źródło: <https://www.google.pl/maps>

Rysunek 2. Gmina Ząbkowice Śląskie na tle powiatu ząbkowickiego

Źródło: https://pl.wikipedia.org/wiki/Powiat_z%C4%85bkowicki

Gmina Ząbkowice Śląskie zajmuje powierzchnię 146,13 km², w tym powierzchnia miasta Ząbkowice Śląskie to 13,66 km².

W skład sieci osadniczej wchodzi miasto Ząbkowice Śląskie oraz następujące miejscowości: Bobolice, Braszowice, Brodziszów, Grochowiska, Jaworek, Kluczowa, Koziniec, Olbrachcice Wielkie, Pawłowice, Sieroszów, Stolec, Strąkowa, Sulistawice, Szklary Huta, Szklary, Rakowice, Siodłowice, Tarnów, Zwrócona. Na terenie Gminy znajduje się jedno miasto – Ząbkowice Śląskie i 17 sołectw.

Rysunek 3. Gmina Ząbkowice Śląskie

Źródło: Opracowanie własne.

Biorąc pod uwagę jednostki geograficzne gmina leży na Przedgórzu Sudeckim. Przedgórze Sudeckie jest regionem oddzielnym od właściwych Sudetów tzw. sudeckim uskokiem brzeżnym, który jest doskonale widoczny przede wszystkim w rejonie Gór Sowich i Bardzkich. Najwyższym punktem Przedgórza jest Ślęza, wznosząca się na wysokość 718 m n.p.m.

Ponadto Gmina leży na tzw. Ziemi Ząbkowickiej, która obejmuje swoim zasięgiem gminę: Ciepłowodny, Ząbkowice Śląskie, Złoty Stok, Ziębice, Kamieniec Ząbkowicki, Stoszowice i Bardo. Pokrywa się ona zasadniczo z powierzchnią administracyjną obecnego powiatu Ząbkowickiego.

Ząbkowice Śląskie charakteryzują się dogodnym położeniem pod względem dostępności komunikacyjnej i odległości od dużych ośrodków miejskich (Wrocławia 67 km, Wałbrzycha – 69 km, Kudowy Słone – 57 km – tam znajduje się przejście graniczne z Republiką Czeską).

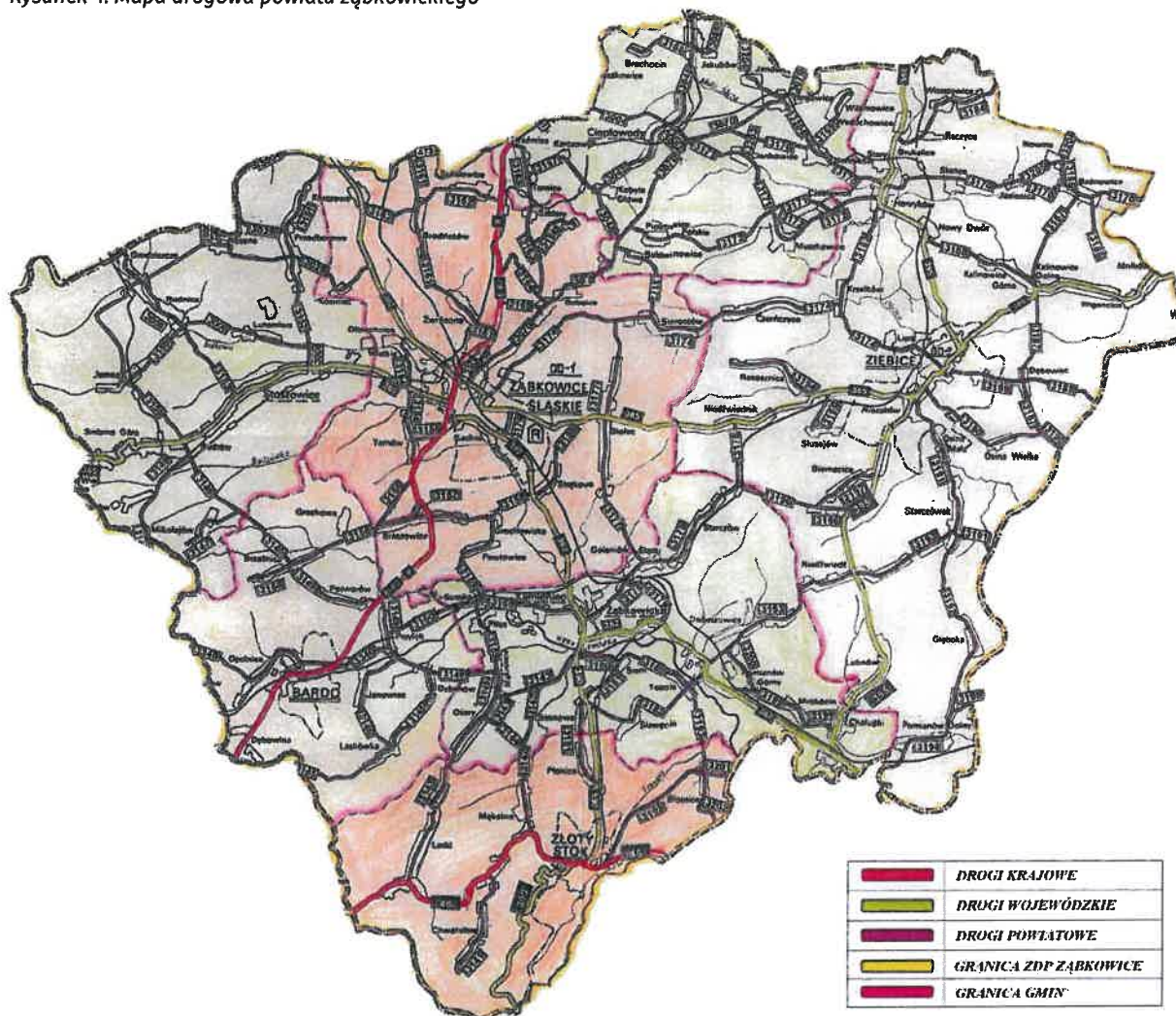
Gmina leży w obszarze cechującym się dobrze rozwiniętą siecią komunikacji lądowej. Do głównych szlaków komunikacyjnych, przebiegających przez teren Gminy zaliczyć należy przede wszystkim:

- ⇒ droga krajowa nr 8 – przebieg: granica państwa (Czechy) - Kudowa - Zdrój - Kłodzko - Ząbkowice Śląskie - Magnice - Nadarzyn - Warszawa - Radzymin - Wyszaków - Ostrów Mazowiecka - Zambrów - Białystok - Korycin - Augustów - Suwałki - Budzisko - granica państwa (Litwa);
- ⇒ droga wojewódzka 382: Stanowice - Świdnica - Dzierżonów - Ząbkowice Śląskie - Paczków - granica państwa (Czechy);
- ⇒ droga wojewódzka 385: Jaczowice - Grodków - Ziębice - Ząbkowice Śląskie - Wolibórz

Przez teren Gminy przechodzi jednotorowa, niezelektryfikowana linia kolejowa relacji Legnica – Kamieniec Ząbkowicki. W Ząbkowicach Śląskich istnieje stacja kolejowa oraz bocznice kolejowe, które mogą obsługiwać zakłady przemysłowe.

Poniższa mapa przedstawia sieć dróg w powiecie ząbkowickim.

Rysunek 4. Mapa drogowa powiatu ząbkowickiego

Źródło: Zarząd Dróg Powiatowych w Ząbkowicach Śląskich
http://www.zdp-zabkowice.pl/asp/pl_start.asp?typ=14&menu=9&strona=1

Bliskość głównych metropolii Europy Środkowej: Berlina, Pragi, Wiednia oraz Warszawy (odległość od 200 do 350 km) oraz korzystne położenie na przecięciu ważnych szlaków transportowych sprawia, że Ziemia Ząbkowicka, pomimo oddalenia od Wrocławia będącego najważniejszym ośrodkiem wzrostu w regionie, posiada dobrze rozbudowaną sieć powiązań z istotnymi krajowymi i europejskimi obszarami wzrostu.

2.2 Ludność i procesy demograficzne

Charakterystyka obecnej sytuacji demograficznej gminy przedstawia zmiany liczby ludności na przestrzeni ostatnich lat.

Analizą procesów demograficznych objęto zagadnienia:

- stanu ludności (mężczyzn, kobiet, ludności ogółem) w poszczególnych latach,
- ruchu naturalnego (urodzeń, zgonów),
- struktury wiekowej ludności,
- migracji w ruchu wewnętrznym i zewnętrznym.

Uzyskany w ten sposób obraz gminy umożliwił identyfikację trendów demograficznych.

Ząbkowice Śląskich charakteryzują się przeciętną gęstością zaludnienia - średnia gęstość zaludnienia na koniec 2019 r. wyniosła ok. 148 osób/km², przy czym w mieście 1 103 osoby na km², a na obszarze wiejskim 51 osób na km². Generalnie w ostatnich latach nie obserwuje się w tym zakresie znaczących zmian.

Miasto Ząbkowice Śląskie, jest jedynym miastem i największą miejscowością Gminy, nieporównywalną z innymi miejscowościami na jej terenie, którymi są większe i mniejsze wsie. W miejscowości Stolec liczba mieszkańców waha się w okolicach 1 000 osób, pozostałe wsie są mniejsze. Do większych miejscowości, poza Stolcem, należą: Braszowice, Tarnów, Szklary i Olbrachcie Wielkie.

Zgodnie z Raportem o stanie Gminy Ząbkowice Śląskie za rok 2020 - na koniec 2020 roku liczba ludności ogółem wynosiła 20 760 osób. Według danych GUS liczba mieszkańców w Gminie Ząbkowice Śląskie na koniec 2019 r. wynosiła 21 664 osoby. Ludność Gminy stanowiła około 33,4% wszystkich mieszkańców powiatu ząbkowickiego.

Struktura mieszkańców wg płci w gminie Ząbkowice Śląskie ma trend porównywalny w regionie i nie wykazuje szczególnych zmian. W strukturze ludności gminy według płci występuje niewielka przewaga kobiet. W okresie od początku do końca 2020 roku liczba mieszkanki i mieszkańców zmniejszyła się o 412 osób, przez co na dzień 31 grudnia 2020 roku wynosiła ogółem 20 760 osób, w tym 10 950 kobiet (co stanowi 52,7% ogółu) i 9 810 mężczyzn co stanowi 47,3% ogółu). Na 100 mężczyzn przypada 108 kobiet.

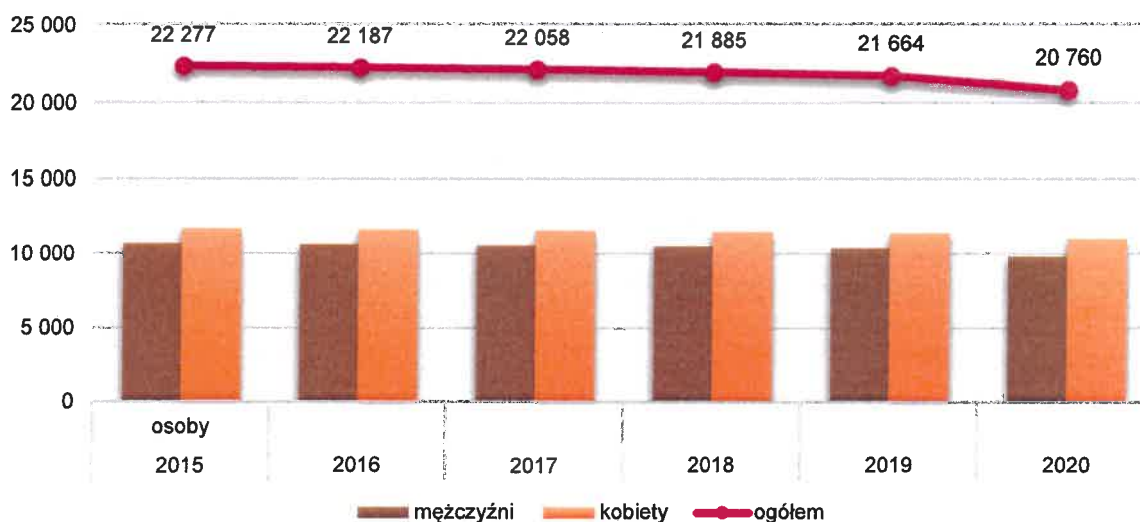
Liczba ludności Gminy Ząbkowice Śląskie w ostatnich 6 latach:

Tabela 1. Liczba ludności Gminy Ząbkowice Śląskie w latach 2015-2020

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
	osoby					
ogółem	22 277	22 187	22 058	21 885	21 664	20 760
mężczyźni	10 665	10 617	10 538	10 472	10 343	9 810
kobiety	11 612	11 570	11 520	11 413	11 321	10 950

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Bank Danych Lokalnych BDL

Wykres 1. Liczba ludności Gminy Ząbkowice Śląskie w latach 2015-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych BDL

Na początku 2020 roku w miejscowości Ząbkowice Śląskie było zameldowanych 14 496 osób, a na terenach wiejskich 6 676 osób. Na koniec 2020 roku dane te przedstawiały się następująco: liczba osób zameldowanych na terenach wiejskich wyniosła **6 573 osoby**, natomiast w Ząbkowicach Śląskich było **14 187 mieszkańców**.¹ W ciągu ostatnich 5 lat ogólna liczba mieszkańców gminy zmalała o 1 517 osób (wg danych GUS na koniec 2015 r. liczba mieszkańców wynosiła 22 277, z czego na terenie miasta zamieszkiwało

¹ Raport o stanie Gminy Ząbkowice Śląskie za 2020 rok

Strategia Rozwoju Gminy Ząbkowice Śląskie na lata 2021-2030

15 403 osoby, a na terenie wiejskim 6 874 osób). Bardziej wyludnia się miasto, którego liczba mieszkańców zmniejszyła się w ciągu 5 lat o 7,9 %.

Ząbkowice Śląskie znajdują się w grupie 139 polskich miast tracących funkcje społeczno-gospodarcze. Wśród 116 miast z tej grupy odnotowano ujemny przyrost naturalny. W największym stopniu „kurczyła” się populacja tego typu miast zlokalizowanych na Dolnym Śląsku – w Nowej Rudzie (-9,5%), Ząbkowicach Śląskich (-8,3%) oraz Wałbrzychu (-8,2%).²

W 2020 roku urodziły się 153 osoby - mieszkańcy miasta i gminy Ząbkowice Śląskie, w tym 83 dziewczynki i 70 chłopców. Zmarło natomiast 332 osoby w tym 172 kobiety i 160 mężczyzn. Wobec tego ubytek naturalny w 2020 roku wyniósł 179 (różnica między liczbą urodzeń a liczbą zgonów).

W tabeli poniżej znajduje się analiza przyrostu naturalnego w ciągu ostatnich 10 lat:

Tabela 2. Przyrost naturalny

Wskaźnik	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Urodzenia żywe	193	210	156	189	192	145	163	172	166	147	153
Zgony ogółem	265	242	269	263	238	315	288	264	291	299	332
Przyrost naturalny	-72	-32	-113	-74	-46	-170	-125	-92	-125	-152	-179
Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców.	-3,11	-1,39	-4,96	-3,27	-2,05	-7,63	-5,63	-4,17	-5,71	-7,02	-8,36

Źródło: <https://gminy.monitorrozwoju.pl/>

Współczynnik przyrostu naturalnego ludności, w ostatnich 11 latach (badano okres od 2010 do 2020 r.) kształtował się na poziomie poniżej 0, nie przedstawiając wartości dodatniej. Najniższy wskaźnik przyrostu naturalnego miał miejsce w 2020 roku i wynosił w całej gminie -8,36. Wskaźnik ten kształtuje się na poziomie wyższym niż wskaźnik obliczony dla całego powiatu ząbkowickiego (-9,67), ale niższym niż dla województwa dolnośląskiego (-5,25).

Warto zwrócić uwagę, że współczynniki urodzeń i zgonów również zmieniały swoje wartości. Dostrzegalny jest negatywny trend wskazujący na zmniejszanie się liczby urodzeń. Osiągana liczba urodzeń nie jest w stanie zapewnić prostej zastępowalności pokoleń.

Drugim, obok ruchu naturalnego, czynnikiem wpływającym na stan i strukturę ludności gminy Ząbkowice Śląskie są migracje. Niski poziom przyrostu naturalnego jest także pochodną ujemnego salda migracji. Można uznać go za czynnik, który w ostatniej dekadzie stał się kluczowym w kształtowaniu trendów demograficznych w gminie, ale również w całym województwie.

Mieszkańcy zameldowani na pobyt stały i czasowy stan na dzień 31.12.2020 r. – 20 760, w tym:

- na pobyt stały 20 482 osoby,
- na pobyt czasowy 278 osób.³

W analizowanym okresie (lata 2016-2020) na obszarze gminy saldo migracji było ujemne, co oznacza, że więcej osób dokonywało wymeldowań niż zameldowań. Najwyższa ujemna wartość wystąpiła w 2016 r. i wyniosła -2,16 (saldo migracji na 1000 osób).

Szczegółowo saldo migracji przedstawia tabela:

² Sprawozdanie z realizacji Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego do 2030 roku; Sprawozdanie za rok 2020 (za okres 01.10.2019 – 31.12.2020)

³ Raport o stanie Gminy Ząbkowice Śląskie za 2020 rok

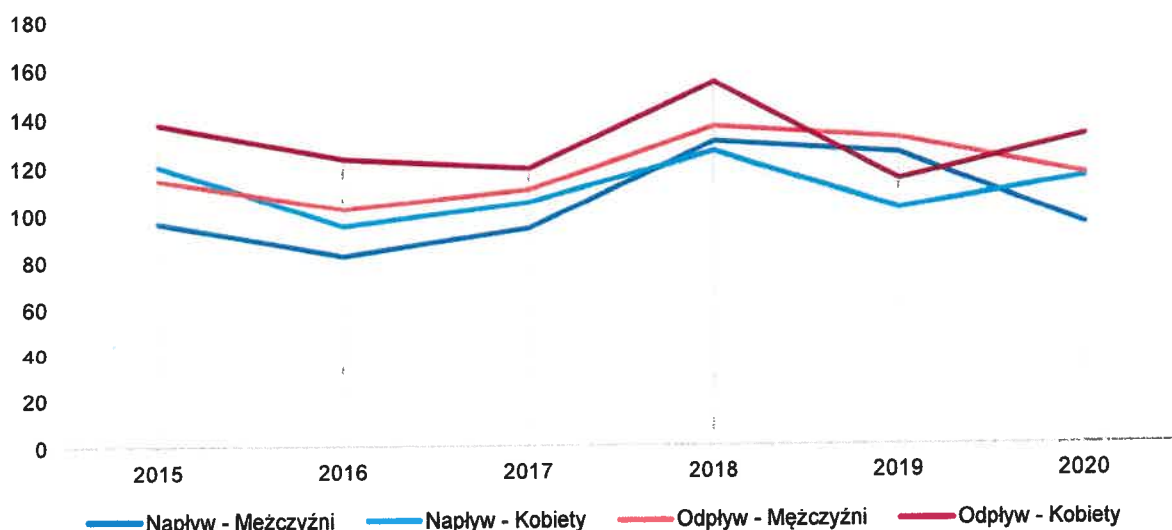
Tabela 3. Migracja na pobyt stały

	saldo migracji					saldo migracji na 1 000 osób (wskaźnik)				
	2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018	2019	2020
ZĄBKOWICE ŚLĄSKIE - gmina miejsko-wiejska	-48	-30	-34	-18	-38	-2,16	-1,35	-1,55	-0,83	-1,76
ZĄBKOWICE ŚLĄSKIE - miasto	-16	-27	-16	28	-28	-1,04	-1,77	-1,06	1,87	-1,88
ZĄBKOWICE ŚLĄSKIE - obszar wiejski	-32	-3	-18	-46	-10	-4,67	-0,44	-2,64	-6,79	-1,49

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych BDL

Analizując migracje z Gminy Ząbkowice Śląskie obserwuje się jeszcze jeden niekorzystny trend – w badanym okresie (lata 2015-2020) widoczny jest wyraźnie większy odpływ kobiet zameldowanych na terenie gminy. Dynamika spadku odpływu kobiet wynosi aż -34%.

Wykres 2. Migracje w Gminie ze względu na płeć

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Napływy						
— Mężczyźni	96	82	94	130	125	95
— Kobiety	120	95	105	126	102	115
Odpływy						
— Mężczyźni	114	102	110	136	131	116
— Kobiety	137	123	119	154	114	132

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych BDL

Utrzymujące się ujemne saldo migracji jest zjawiskiem niekorzystnym dla rozwoju gminy. Najczęściej dotyczy ono ludzi młodych i wykształconych. Odpływ młodych ludzi w dłuższym okresie osłabi potencjał społeczno-gospodarczy gminy Ząbkowice Śląskie. Może również spowodować zmniejszenie jej atrakcyjności inwestycyjnej. Oprócz tego może się to negatywnie przełożyć na poziom przedsiębiorczości w gminie.

Wśród najważniejszych powodów wymeldowań z terenu Gminy Ząbkowice Śląskie można wymienić przyczyny zawodowe (np. poszukiwanie lepszych perspektyw zawodowych, większego rynku pracy), ekonomiczne (np. relatywnie wyższych zarobków), edukacyjne (np. podjęcie studiów na uczelniach wyższych we Wrocławiu oraz innych miastach akademickich w Polsce) oraz osobiste (np. związane z założeniem rodziny).

O zasobach ludnościowych świadczy nie tylko liczba ludności, ale również jej struktura wiekowa. Obserwuje się, że wraz z ogólnym spadkiem liczby mieszkańców Gminy Ząbkowice Śląskie, maleje też liczba osób w poszczególnych grupach wiekowych. Charakterystyka struktury wiekowej gminy wskazuje, na starzenie się społeczeństwa. Niestety jest to niekorzystne zjawisko. Zwłaszcza zauważalny jest rosnący wskaźnik obciążenia demograficznego. Przejawia się on wzrostem liczby ludności w wieku poprodukcyjnym w stosunku do liczby osób w wieku przedprodukcyjnym.

Struktura wieku ludności, ma kluczowe znaczenie dla określania zasobów pracy oraz zapotrzebowania na usługi oświatowe i socjalne.

W odniesieniu do poszczególnych kategorii wiekowych liczba ludności według stanu na dzień 31.12.2020 roku przedstawiała się następująco:

- liczba mieszkanek w wieku przedprodukcyjnym (0-17 lat) wynosiła 1 541 osób, a liczba mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym 1 635 osób,
- liczba mieszkanek w wieku produkcyjnym (18-59 lat) wynosiła 5 790 osób, a liczba mieszkańców w wieku produkcyjnym (18-64) wynosiła 6 394 osoby,
- liczba mieszkanek w wieku poprodukcyjnym wynosiła 3 619 osób, a liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym wynosiła 1 781 osób.⁴

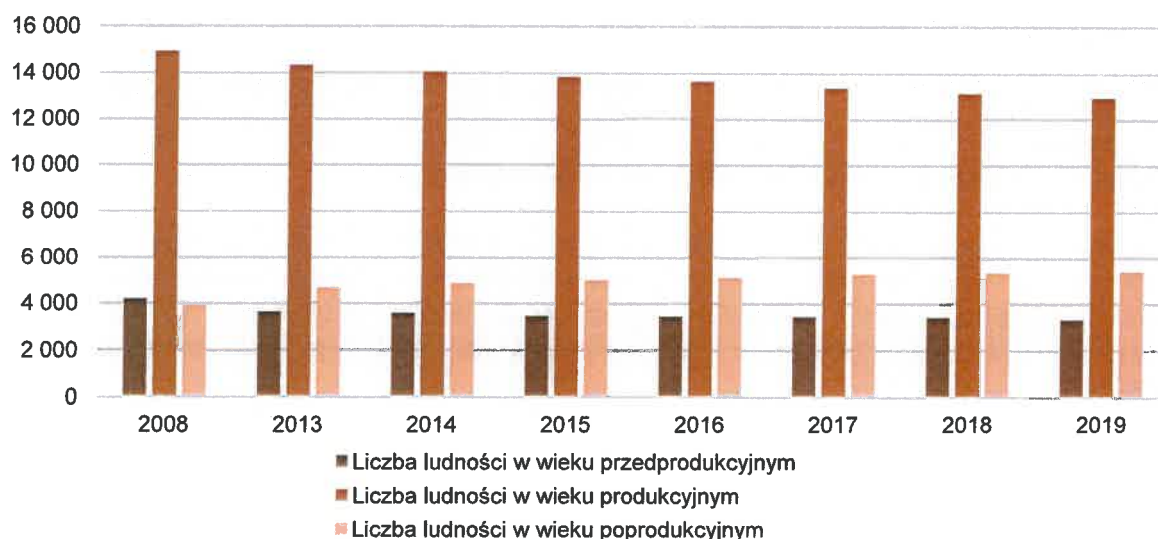
Tabela przedstawia dane dotyczące liczby ludności w podziale na grupy ekonomiczne w latach 2008-2019:

Tabela 4. Liczba mieszkańców Ząbkowic Śląskich wg grup funkcjonalnych w latach 2008-2019

	2008	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Liczba ludności ogółem	23 054	22 631	22 469	22 277	22 187	22 058	21 885	21 664
Liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym	4 207	3 647	3 583	3 461	3 451	3 441	3 403	3 309
Liczba ludności w wieku produkcyjnym	14 914	14 320	14 039	13 830	13 643	13 360	13 131	12 939
Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym	3 933	4 664	4 847	4 986	5 093	5 257	5 351	5 416
Wskaźnik liczby mieszkańców w wieku poprodukcyjnym do liczby mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym	0,93	1,28	1,35	1,44	1,48	1,53	1,57	1,64

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych BDL

Wykres 3. Liczba mieszkańców Ząbkowic Śląskich wg grup funkcjonalnych w latach 2008-2019

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych BDL

⁴ Raport o stanie Gminy Ząbkowice Śląskie za 2020 rok

W roku 2008 odsetek ludności w wieku przedprodukcyjnym stanowił 18,2% ogółu, natomiast odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym wynosił ponad 17%. W roku 2019 stosunek ten uległ odwróceniu – odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym (25% ogółu mieszkańców) był większy niż odsetek ludności w wieku przedprodukcyjnym (15,3%). Odsetek mieszkańców w wieku produkcyjnym stanowi najwięcej i w 2019 r. wyniósł blisko 60%, niestety był on o 3,6 % niższy niż w 2013 r.

Jak wynika z raportu Biura Analiz i Dokumentacji Senatu RP „Na zjawisko starzenia się ludności wpływa pośrednio szereg czynników, jak np. poziom zamożności społeczeństwa, promowany model rodziny, aktywność zawodowa kobiet, poziom opieki społecznej i ochrony zdrowia, wykształcenie ludności oraz polityka społeczna państwa. Wyrazem tego są zmiany struktury konsumpcji, wzrost zapotrzebowania na niektóre usługi (np. w dziedzinie ochrony zdrowia, opieki społecznej), zmniejszenie aktywności zawodowej, zwiększenie wydatków na utrzymanie rosnącej grupy poprodukcyjnej, zmiana struktury siły roboczej, rodziny i gospodarstw domowych. Wymusza to działania ze strony państwa w zakresie dostosowania infrastruktury i nakładów finansowych na różne dziedziny życia społeczno-gospodarczego”.⁵

Podsumowując, zmiany w strukturze wiekowej ludności będą w przyszłości wpływać na kierunki inwestycji infrastrukturalnych. Mogą też wpływać na prowadzenie aktualnej polityki społecznej. Przede wszystkim należy oczekiwać rosnącej popularności na usługi skierowane dla starszej grupy społeczeństwa. Należy również wspomnieć o wzroście wydatków związanych z opieką zdrowotną oraz rozbudową lub dostosowaniem infrastruktury do potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych.

2.3 Gospodarka i rynek pracy

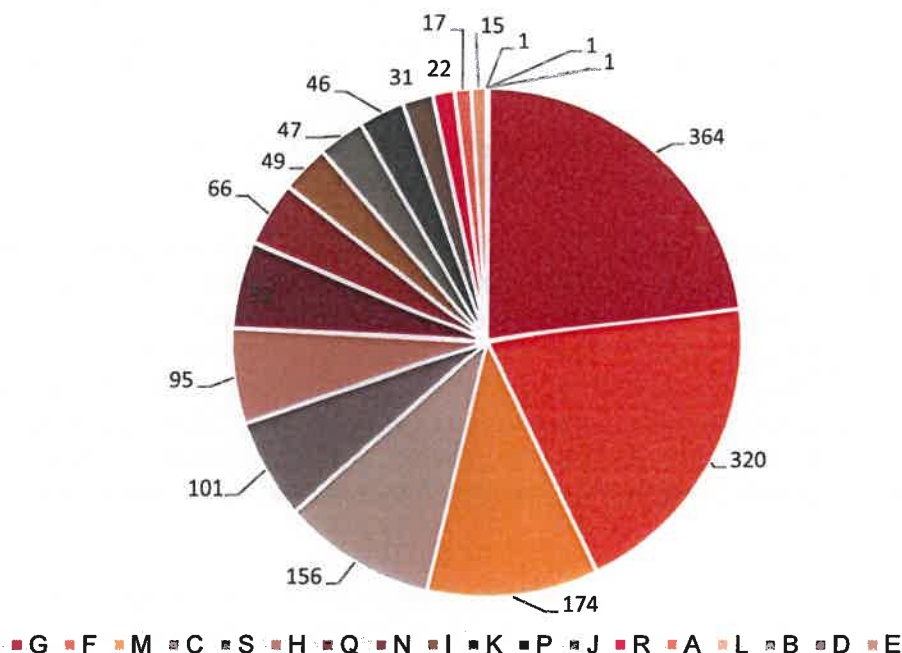
2.3.1 Struktura gospodarki lokalnej

Dominująca w gminie Ząbkowice Śląskie branża działalności podmiotów gospodarczych to handel hurtowy i detaliczny oraz naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle. Kolejne jest budownictwo. Inne branże to: przetwórstwo przemysłowe, działalność związana z obsługą rynku nieruchomości i działalność profesjonalna, naukowa i techniczna.

Na terenie Gminy Ząbkowice Śląskie na dzień 31.12.2020 r. zarejestrowanych było w rejestrze CEIDG 1691 podmiotów gospodarczych. W porównaniu do roku 2019 było ich o 66 więcej. Na obszar wiejski Gminy przypadało 520 podmiotów (podane liczby uwzględniają podmioty o statusie „aktywny”, „działalność prowadzona wyłącznie w formie spółki/spółek cywilnych” oraz „zawieszony”; pominięto podmioty o statusie „nie rozpoczęła działalności” oraz „przeniesiony niezgodnie z ustawą” i „wykreślony”).

W 2020 r. na terenie Gminy najwięcej podmiotów działało w sekcji G – „handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle”: 364 oraz w sekcji F – „budownictwo”: 320 i sekcji M – „działalność profesjonalna, naukowa i techniczna”: 174.

⁵ A. Dragan, Biuro Analiz i Dokumentacji, „Starzenie się społeczeństwa polskiego i jego skutki”, Kancelaria Senatu, Warszawa 2011, str. 4.

Wykres 4. Struktura rodzajowa podmiotów zarejestrowanych w systemie CEIDG w Gminie Ząbkowice Śląskie w 2020 r.
Źródło: Referat Rozwoju i Promocji Gminy Ząbkowice Śląskie.

Opis sekcji:

Podział gospodarki według PKD 2007

Sekcja A – Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo

Sekcja B – Górnictwo i wydobywanie

Sekcja C – Przetwórstwo przemysłowe

Sekcja D – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych

Sekcja E – Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją

Sekcja F – Budownictwo

Sekcja G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle

Sekcja H – Transport i gospodarka magazynowa

Sekcja I – Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi

Sekcja J – Informacja i komunikacja

Sekcja K – Działalność finansowa i ubezpieczeniowa

Sekcja L – Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości

Sekcja M – Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna

Sekcja N – Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca

Sekcja O – Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne

Sekcja P – Edukacja

Sekcja Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna

Sekcja R – Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją

Sekcja S – Pozostała działalność usługowa

Sekcja T – Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby

Sekcja U – Organizacje i zespoły eksterytorialne

Wśród największych podmiotów gospodarczych zlokalizowanych na terenie Gminy Ząbkowice Śląskie wyróżnia się:

- Legrand Polska Sp. z o.o.,
- BAUD Polska sp. z o.o.,
- PPUH Ako Andrzej Kasieczka,
- DRG ZINC - METAL Sp. Z O.O.,

- globimiX Sp. z o.o.,
- Elektrotechniczna Spółdzielnia Inwalidów "ELSIN",
- ALDA S.A.,
- NEOPROFIL Sp.J.
- Intergranit sp.j. Elżbieta Frankowska, Józef Frankowski,
- Biomasa Parter Group,
- Agrol Sp. z o.o. PPHU,
- ZBYLBRUK Sp. z o.o.,
- AGRO MAT PPHU A. Tracz,
- Przedsiębiorstwo- Produkcyjno- Handlowe HE-MA,
- Gospodarstwo Szkótkarskie Dorota i Krzysztof Studniccy,
- MEDUS SP. Z O. O.,
- ZBISTAL.

W 2020 r. wyrejestrowano 33 przedsiębiorców i było to znacznie mniej niż w roku poprzednim (w 2019 r. wyrejestrowano 76 przedsiębiorców).

Według danych z systemu CEIDG w 2020 r.:

- najmłodszy przedsiębiorca miał 18 lat
- najstarszy przedsiębiorca miał 95 lat
- wśród przedsiębiorców przeważają mężczyźni – 2053 osoby; kobiety – 1148 osoby.

W Ząbkowicach Śląskich funkcjonuje podstrefa Wałbrzyskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej "INVEST-PARK" Sp. z o.o. Dla potencjalnych inwestorów zostały wydzielone obszary:

- o powierzchni ok. 6,4 ha, przy ul. Kamienieckiej,
- o powierzchni ok. 3,5 ha, obręb 0003 Sadlno,

Do zadań Spółki należy przede wszystkim prowadzenie działań promujących podejmowanie działalności gospodarczej w strefie oraz działań skierowanych na rozwój strefy poprzez gospodarowanie majątkiem, rozbudowę infrastruktury oraz kompleksową i fachową obsługę inwestorów. Spółka zarządzająca ma uprawnienia, z upoważnienia ministra właściwego do spraw gospodarki, do przeprowadzania przetargów i rokowań na sprzedaż gruntów oraz prawo udzielania zezwoleń na prowadzenie działalności gospodarczej w strefie.

Gmina Ząbkowice Śląskie każdego roku aktywnie angażuje się w promocję rozwoju przedsiębiorczości oraz we współpracę z przedsiębiorcami. Poza czynnościami administracyjnymi i rejestracją wniosków przedsiębiorców w CEiIDG, działała także Biuro Wsparcia Przedsiębiorczości, w ramach którego przedsiębiorcy są informowani o możliwościach wsparcia z instytucji zewnętrznych, zapraszani na szkolenia, warsztaty, konsultacje. Ząbkowickie firmy promowane są na stronie internetowej urzędu oraz na portalu społecznościowym Facebook.

Na portalu Facebook pod adresem <https://www.facebook.com/FirmyGminyZabkowiceSlaskie/> został stworzony przez gminę profil, którego celem jest promowanie przedsiębiorczości. Znajdują się tam informacje o spotkaniach, szkoleniach, indywidualnych konsultacjach, warsztatach, konkursach i wszelkich projektach. W celu dobrej i wzajemnej współpracy pomiędzy gminą a przedsiębiorcami, mogą oni promować swoje firmy na tym profilu.

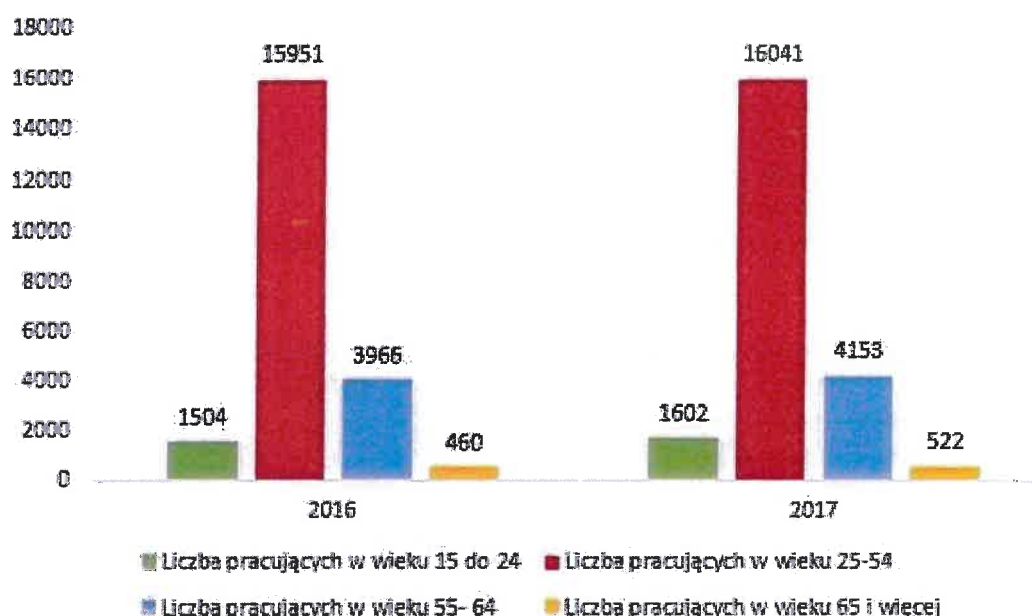
2.3.2 Rynek pracy

Rynek pracy w Gminie Ząbkowice Śląskie opiera się przede wszystkim na firmach handlowych, firmach produkcyjno-usługowych, firmach budowlanych, świadczeniu usług niematerialnych, firmach transportowych i eksploatacji surowców.

W związku z tendencją wzrostową liczby osób w wieku poprodukcyjnym i jednocześnie malejącą – osób w wieku przedprodukcyjnym, można wnioskować, że rynek pracy w Ząbkowicach Śląskich jest obecnie i będzie w przyszłości zasilany coraz mniejszą liczebnie młodą generacją.

Analizując liczbę pracujących osób wg wieku dla powiatu ząbkowickiego można stwierdzić, że najliczniejszą grupę stanowią osoby pracujące w wieku 25-54 lata. Drugą grupę stanowią osoby w wieku przedemerytalnym, a trzecią osoby młode – wchodzące na rynek pracy. Najmniej liczna jest grupa osób pracujących w wieku powyżej 65 roku życia (w wieku emerytalnym). Jednak w ostatnich latach obserwuje się znaczny wzrost liczby aktywnych zawodowo seniorów. Dane powiatowe odzwierciedlają również stan struktury osób pracujących w Gminie Ząbkowice Śląskie.

Wykres 5. Struktura osób pracujących wg wieku w powiecie ząbkowickim

Źródło: Opracowanie własne na podstawie <https://analizy.monitorrozwoju.pl/>

Poniższa tabela przedstawia zestawienie liczby podatników w gminie wg różnych źródeł dochodów w latach 2015-2019:

Tabela 5. Liczba podatników wg różnych źródeł dochodów

Wskaźnik - Liczba podatników wg różnych źródeł dochodów	2015	2016	2017	2018	2019
stosunek pracy	6 917	6 909	7 006	7 109	6 953
emeryci	6 006	5 945	6 054	6 159	6 133
inne źródła	1 840	1 807	1 584	1 666	2 695
więcej niż jedno źródło dochodów	2 399	2 458	2 557	2 540	2 435
umowy zlecenie lub o dzieło	2 075	2 045	1 894	1 949	1 832
działalność gospodarcza	1 394	1 391	1 405	1 426	1 394
najem	302	306	349	370	391
prawa autorskie	143	113	130	120	104
papiery wartościowe	124	97	114	118	90

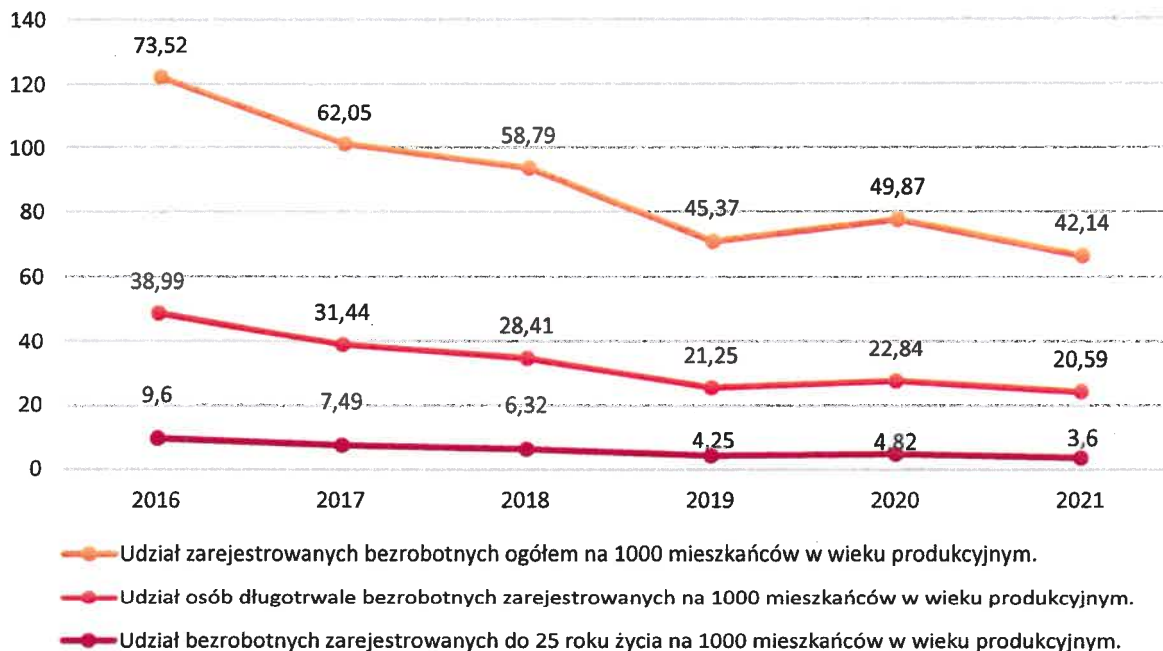
Źródło: Opracowanie własne na podstawie <https://analizy.monitorrozwoju.pl/>

Najliczniejszą grupę stanowią osoby pracujące na umowach o pracę, emeryci oraz osoby utrzymujące się z innych źródeł dochodów.

Analizując bezrobocie w całym powiecie ząbkowickim obserwuje się tendencję spadkową. Wg danych statystycznych Urzędu Pracy w Ząbkowicach Śląskich za 2018 rok wynika, że od stycznia do grudnia bezrobocie w powiecie spadło o blisko dwa punkty procentowe.

Stan bezrobocia w Gminie Ząbkowice Śląskie na koniec 2019 r. wynosił 587 osób w tym 307 kobiet i był niższy o blisko 24% w stosunku do końca roku 2018 (liczba zarejestrowanych bezrobotnych 772, w tym 417 kobiet).

Poniższy wykres obrazuje jak stopa bezrobocia spadała na przestrzeni ostatnich 6 lat.

Wykres 6. Skala bezrobocia – wskaźniki w latach 2016-2021.

2.3.3 Wpływ pandemii SARS CoV-2 na gospodarkę lokalną

Przedsiębiorcy lokalni odczuwają skutki pandemii COVID 19. Rok 2020 oraz początek 2021 r. były ciężkim okresem dla przedsiębiorstw z powiatu ząbkowickiego, szczególnie z branż: fryzjersko-kosmetycznej, gastronomicznej, turystycznej, motoryzacyjnej i budowlanej. W samej tylko w gminie Ząbkowice Śląskie w marcu 2020 zawieszono działalność 27 podmiotów gospodarczych, a w kwietniu 8. Ponadto w ciągu tych dwóch miesięcy wykreślono z ewidencji 11 działalności gospodarczych.

Gmina, w celu przeciwdziałania skutkom pandemii i pomocy przedsiębiorcom oferuje szereg działań takich jak m.in. umorzenie lub odroczenie płatności podatku od nieruchomości, czynszu lub wynajmu gminnych nieruchomości. Gmina Ząbkowice Śląskie każdy przypadek traktuje indywidualnie, z uwagi na to, że każda działalność jest inna, ma inną specyfikę i różne problemy.

W marcu i w kwietniu 2020 r. w gminie Ząbkowice Śląskie zarejestrowano 11 działalności gospodarczych, a w maju br. 16 osób z powiatu ząbkowickiego skorzystało z dofinansowania z Powiatowego Urzędu Pracy na rozpoczęcie działalności gospodarczej.

2.3.4 Rolnictwo, leśnictwo

Rolnictwo

Atutem całego powiatu ząbkowickiego, a w szczególności Gminy Ząbkowice Śląskie jest wysoka konkurencyjność rolnictwa. Składają się na nią zarówno optymalne warunki do produkcji roślinnej, wysoka

kultura rolna, dobre wyposażenie w środki do produkcji rolnej, a także korzystne warunki przyrodniczo-glebowe.

Gmina Ząbkowice Śląskie jest jednym z bogatszych rejonów rolniczych województwa. Użytki rolne zajmują blisko 84% powierzchni. Wśród gruntów dominują grunty orne, które stanowią ponad 74% ogólnej powierzchni, a trwałe użytki zielone (łąki i pastwiska) – ponad 6%. Gmina wyróżnia się niskim wskaźnikiem lesistości – 7,3%. Obszary prawnie chronione stanowią jedynie 0,3% ogólnej powierzchni.

Pod względem przydatności rolniczej można sklasyfikować gleby występujące na obszarze Gminy jako dobre i bardzo dobre. Zarówno klimat, budowa geologiczna podłoża, jak i ukształtowanie terenu korzystnie wpływają na rozwój rolnictwa. Jedynie znikomy odsetek gruntów rolnych zlokalizowany w okolicy wsi Kluczowa, Brodziszów, Szklary, Pawłowice, Grochowiska i Strąkowa zaliczany jest do IV i V klasy bonitacyjnej. Pozostały teren gminy został sklasyfikowany jako III klasa bonitacyjna gdzie klasa ta dotyczy zarówno kompleksów gleb orných i gleb łąkowych.

W dniach od 1 września do 30 listopada 2020 roku na terenie RP został przeprowadzony Powszechny Spis Rolny według stanu na dzień 1 czerwca 2020 roku. Aktualnie dostępne są wstępne dane, udostępnione w systemie bazodanowym GUS (<https://spisrolny.gov.pl/>). Podsumowanie wyników oraz pełne dane zostaną opublikowane w II połowie 2022 r.

W związku z powyższym poniższa analiza opiera się na dostępnych danych z Powszechnego Spisu Rolnego przeprowadzonego w 2010 roku, danych z BDL oraz danych otrzymanych z Urzędu Miejskiego w Ząbkowicach Śląskich.

Zgodnie z aktualnymi danymi z Urzędu Miejskiego w Ząbkowicach Śląskich **w gminie jest 948 gospodarstw rolnych. Średnia powierzchnia gospodarstwa wynosi 9,13 ha i jest mniejsza o blisko 53% od średniej wielkości powierzchni gruntów rolnych w gospodarstwie rolnym w województwie dolnośląskim.**

* Średnia wielkość powierzchni gruntów rolnych w gospodarstwie rolnym w województwie dolnośląskim w 2021 r. wyniosła 17,79 ha.⁶

Biorąc pod uwagę dane pochodzące z Powszechnego Spisu Rolnego to na terenie Gminy w 2010 roku było ogółem 1123 gospodarstw rolnych, zatem w ciągu ponad 10 lat liczba gospodarstw w gminie spadła o 175.

Leśnictwo

Pod względem zalesienia Gmina charakteryzuje się niskim jego stopniem, wynoszącym zaledwie 7% w skali całej Gminy. Największe obszary leśne znajdują się w północno-wschodniej części, w pobliżu wsi Szklary i Sieroszów. Pomiędzy wsiami Jaworek i Sieroszów znajduje się rezerwat przyrody tzw. Skatki Stoleckie, natomiast powyżej wsi Sieroszów znajduje się Obszar Chronionego Krajobrazu – Las Bukowy. Wyróżnić można również zielone kompleksy parkowe: park miejski w Ząbkowicach Śląskich, parki podworskie we wsiach Koziniec, Kluczowa i Bobolice.

2.4 Infrastruktura techniczna

2.4.1 Infrastruktura drogowa

Gminę Ząbkowice Śląskie obsługuje sieć dróg powiatowych, które stanowią ruszt komunikacyjny gminy, do którego dowiązane są drogi gminne obsługujące pozostałe miejscowości. Gęstość sieci dróg na obszarze gminy należy ocenić jako zadowalającą. Do każdej miejscowości zapewniony jest dojazd.

Stan techniczny dróg gminnych określa się jako dobry dzięki inwestycjom drogowym prowadzonym przez Gminę. Drogi powiatowe, zwłaszcza na terenie wiejskim wymagają pilnej przebudowy. Wszystkie najważniejsze szlaki komunikacyjne (droga krajowa i drogi wojewódzkie) przebiegają przez centrum Ząbkowic Śląskich. Jedynie droga nr 8 przebiega obwodnicowo, jednak nie omija całego miasta, a jedynie

⁶ Ogłoszenie Prezesa Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa z dnia 17 września 2021 r. w sprawie wielkości średniej powierzchni gruntów rolnych w gospodarstwie rolnym w poszczególnych województwach oraz średniej powierzchni gruntów rolnych w gospodarstwie rolnym w kraju w 2021 r.

rozdziela je na dwie części. Szczególną uciążliwość odczuwają osoby mieszkające wzdłuż drogi wojewódzkiej 382 – tą drogą odbywa się intensywny ruch obciążonych samochodów transportujących kruszywa z obszaru gminy Kamieniec Ząbkowicki.

Komunikacja miejska

1 września 2020 roku rozpoczęła działalność Ząbkowicka komunikacja publiczna. Obsługuje ją 7 nowoczesnych niskoemisyjnych autobusów marki Solaris Urbino 12 hybrid. Kosztowały 12 484 500 zł, przy dofinansowaniu w wysokości 10 611 825 zł. Gmina Ząbkowice Śląskie pozyskała je ze środków EFRR w ramach RPO Województwa Dolnośląskiego na lata 2014-2020 w ramach projektu „Ograniczenie niskiej emisji w Gminie Ząbkowice Śląskie” poprzez zakup niskoemisyjnego taboru autobusowego do obsługi komunikacji podmiejskiej.

W autobusach miejsca siedzące zagwarantowane są dla 32 pasażerów. Wszystkich miejsc razem ze stojącymi jest 94. Autobusy wyposażone są w klimatyzację oraz w monitoring, poprawiający bezpieczeństwo podróżnych. Dla wygody pasażerów uruchomiona została aplikacja i strona internetowa <http://zabkowice.kiedyprzyjedzie.pl/#/> Autobusy są przystosowane dla osób z niepełnosprawnościami. Posiadają możliwość „przykłąku” autobusu oraz rozkładany pomost, dzięki któremu bez problemu osoba na wózku czy też rodzice z wózkami dziecięcymi mogą wygodnie podróżować.

Operatorem ZKP jest wybrana w drodze przetargu nieograniczonego firma DanielAutokary Sp. z o.o. ze Strzelina.

Ząbkowicka Komunikacja Publiczna w 2020 roku wykonała ponad 91 tysięcy kilometrów docierając do wszystkich miejscowości gminy. Na terenie gminy znajduje się ponad 150 przystanków komunikacyjnych, pasażerów obsługuje 7 linii autobusowych.

Autobusami ZKP dowożone są również dzieci do szkół podstawowych gminy. Od września do grudnia 2020 roku gmina zakupiła 973 biletów.

Na funkcjonowanie ZKP gmina pozyskała w 2020 roku środki z Funduszu Rozwoju Przewozów Autobusowych w kwocie 204 886, zł.

W 2021 roku było to już ponad 240 tysięcy przewiezionych pasażerów 420 tys. przejechanych km, zakupiono 2592 bilety miesięczne.

Na funkcjonowanie ZKP w 2021 roku pozyskano 822 403,20 zł z Fundusz Rozwoju Przewozów Autobusowych.

W 2021 roku podpisana została umowa o dofinansowanie przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej zakupu 4 zeroemisyjnych elektrycznych autobusów. Autobusy będą kursować na nowych liniach w mieście (z uwzględnieniem dojazdu do Jaworka) od jesieni 2022 roku.

2.4.2 Urządzenia sieciowe

Infrastruktura wodno-kanalizacyjna

Eksploatacją istniejącego systemu wodociągowego i kanalizacyjnego w Gminie zajmuje się Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji „Delfin” Sp. z o.o. w Ząbkowicach Śląskich. Zaopatruje w wodę mieszkańców niemal wszystkich miejscowości gminy Ząbkowice Śląskie. System zaopatrzenia w wodę oparty jest na pozyskiwaniu jej ze studni głębinowych. Tylko jedno ujęcie wody – Bałka – dla miejscowości Tarnów – jest ujęciem szczelinowym. Wydajność studni pozwala jeszcze niemal dwukrotnie zwiększyć jej dostawy. Odsetek mieszkańców korzystających z sieci wodociągowej wynosi 99,9 %.

Aglomeracja Ząbkowice Śląskie obejmuje swoim zasięgiem obszary objęte systemem kanalizacji zbiorczej, z których ścieki odprowadzane są do oczyszczalni ścieków położonej w m. Ząbkowice Śląskie, ul. Rzeczna 2, gmina Ząbkowice Śląskie i drugiej oczyszczalni ścieków położonej w m. Budzów 178D, gmina Stoszowice. W roku 2012 zakończono dużą inwestycję dotyczącą kanalizacji wsi Tarnów. Od 2013 roku Gmina Ząbkowice Śląskie rozpoczęła program dotacji do budowy przydomowych oczyszczalni ścieków, co miało na celu rozwiązać problem odprowadzenia ścieków w miejscowościach gdzie system kanalizacji zbiorczej nie funkcjonuje.

Istniejąca sieć kanalizacji sanitarnej obejmująca aglomerację Ząbkowice Śląskie obsługuje obecnie 17240 osób oraz RLM przemysłu w wartości 295 wynikające z ładunku ścieków przemysłowych odprowadzanych do kanalizacji zbiorczej na terenie aglomeracji Ząbkowice Śląskie. Ścieki komunalne od pozostałych

mieszkańców z proponowanej aglomeracji odprowadzane są do zbiorników bezodpływowych lub przydomowych oczyszczalni ścieków.

Wskaźnik	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Długość czynnej sieci wodociągowej rozdzielczej w km	88,7	88,7	94,2	92,7	95,7	92,7	95,5	99,1	101,2	102,1
Długość czynnej sieci kanalizacyjnej w km	41,4	41,4	41,4	41,4	48,6	49,2	55,6	57,4	57,6	58,4

Tabela 6. Długość sieci wodociągowej rozdzielczej i kanalizacyjnej na terenie gminy
Źródło: Program Rozwój Lokalny <https://analizy.monitorrozwoju.pl/>

Wg aktualnych danych z 2021 r. Długość istniejącej na terenie aglomeracji sieci kanalizacyjnej wynosi 59,12 km, w tym 41,6 km to kanalizacja sanitarna grawitacyjna, 10,6 km kanalizacja ogólnospławną grawitacyjną; 6,92 km to kanalizacja tłoczna.

Na terenie aglomeracji planuje się inwestycje w zakresie budowy sieci kanalizacji sanitarnej na terenie miejscowości Braszowice gm. Ząbkowice Śląskie, Olbrachcice Wielkie gm. Ząbkowice Śląskie, Stoszowice gm. Stoszowice, Budzów gm. Stoszowice, Srebrna Góra gm. Stoszowice. Planuje się wybudować 27,427 km sieci kanalizacyjnej i podłączyć do niej 3393 osoby.

Miejscowości, które mogą wymagać ewentualnej budowy lokalnych oczyszczalni ścieków, gdzie nieekonomiczne staje się tłoczenie ścieków do oczyszczalni ścieków jak również ze względu na niski współczynnik koncentracji zaludnienia to: Sulistawice, Siodłowice, Rakowice, Kluczowa

Infrastruktura gazowa

Podmiotem zarządzającym siecią gazową na terenie miasta Ząbkowice Śląskie jest Dolnośląska Spółka Gazownictwa Sp. z o.o., Oddział Zakład Gazowniczy Wałbrzych, Rejon Dystrybucji Gazu Dzierżoniów. Miasto Ząbkowice Śląskie jest zaopatrywane w gaz sieciowy, z którego korzysta ok. 94,5% mieszkańców miasta oraz 10% mieszkańców wsi. Na obszarze gminy większość wsi korzysta z gazu bezprzewodowego (w butlach) i jedynie wsie Jaworek, Olbrachcice i Brodziszów mają dostęp do gazu z sieci. Długość czynnej sieci gazowej szacowana jest na 86 077 m (w tym przesyłowej 36,4 km, a rozdzielczej – 54,5 km.). 5712 gospodarstw domowych w mieście Ząbkowice Śląskie korzysta z sieci gazowej. Z całkowitej liczby gospodarstw domowych będących odbiorcami gazu, zaledwie ok. 7-8% używa gazu w celach grzewczych. Jeszcze w 2013 r. odsetek ten wynosił prawie 20%. Łączy się to z ogólnym spadkiem zużycia gazu obserwowanym w 2014 r. w stosunku do lat poprzednich.

Wskaźnik	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Długość czynnej sieci gazowej rozdzielczej w km	56,21	50,87	49,65	50,95	51,1	51,21	51,73	52,75	54,04	54,52

Tabela 7. Długość czynnej sieci gazowej rozdzielczej na terenie gminy
Źródło: Program Rozwój Lokalny <https://analizy.monitorrozwoju.pl/>

Infrastruktura energetyczna

Cały obszar gminy jest zelektryfikowany. Przez Gminę przebiegają napowietrzne linie elektroenergetycznej:

- sieci przesyłowej o napięciu 220 kV relacji Ząbkowice Śląskie – Świebodzice i Ząbkowice Śląskie – Groszowice,
- sieci dystrybucyjnej o napięciu 110 kV relacji Ząbkowice Śląskie - Ziębice, Ząbkowice Śląskie - Niemcza , Ząbkowice Śląskie - Nowa Ruda, Ząbkowice Śląskie - Szklary, Ząbkowice Śląskie – Topola, Ząbkowice Śląskie – Bardo i Ząbkowice Śląskie – Dzierżoniów.

Przy zachodniej granicy miasta, pomiędzy Olbrachciami a Tarnowem zlokalizowana jest stacja elektroenergetyczna 220/110 kV „Ząbkowice”.

System ciepłowniczy

Zakład Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. jest operatorem systemu ciepłowniczego w Ząbkowicach Śląskich od czerwca 2013 roku. W latach poprzednich dzierżawcą systemu była firma FORTUM POWER and HEAT.

Ciepłownia obsługująca system ciepłowniczy Gminy Ząbkowice Śląskie jest wyposażona w dwa podstawowe kotły WR-5 o mocy znamionowej 5,81 MW każdy. Zadaniem działających kotłów jest produkcja ciepła do celów centralnego ogrzewania dostarczanego osiedlom mieszkaniowym, firmom produkcyjnym oraz obiektom użyteczności publicznej.

Sieć ciepłownicza terenu miasta Ząbkowice Śląskie jest większości wykonana w technologii tradycyjnej około 6 km. Magistrale oraz większość przyłączy zostały wybudowane odpowiednio w latach 1963 – 1967 oraz 1993-1994. Odcinki wykonane w technologii preizolacyjnej zostały oddane do użytku pod koniec 2000 roku. Sprawność przesyłu kształtuje się w przedziale 85-87%. Sieć posiada kilka odcinków, które są przewymiarowane oraz ulegają awariom m.in.: ul. Waryńskiego od komory KR3 do komory KR2, od Komory KR2 w kierunku ul. Przemysłowej 2, ul. Waryńskiego 17, ul. Jasna 1DE.

Całkowita długość sieci ciepłowniczej ZGK Sp. z o.o. wynosi 7 505,30 mb (sieci ciepłownicze 4 404,30 mb, przyłącza 3 077 mb), w tym:

- długość sieci preizolacyjnej 3 249,3 mb;
- długość sieci tradycyjnej 4 256,00 mb.

Mieszkańcy miasta, nieobjęci siecią ciepłowniczą posiadają indywidualne źródła ciepła.

Tereny wiejskie gminy nie są podłączone do sieci ciepłowniczej. Głównym źródłem ciepła są indywidualne kotłownie. W związku z zapisami Programu Ochrony Powietrza dla Województwa Dolnośląskiego przyjętego uchwałą nr XXI/505/20 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 16 lipca 2020r. w sprawie przyjęcia programu ochrony powietrza dla stref w województwie dolnośląskim, w których w 2018 r. zostały przekroczone poziomy dopuszczalne i docelowe substancji w powietrzu wraz z planem działań krótkoterminowych, Urząd Miejski w Ząbkowicach Śląskich przeprowadził w 2021 r. obowiązkową inwentaryzację indywidualnych źródeł ciepła na terenie gminy Ząbkowice Śląskie. Wstępne wyniki przedstawia poniższa tabela:

Rodzaj eksploatowanych źródeł ciepła	Miasto	Tereny wiejskie
Piec kaflowy	104	27
Kocioł c.o.	160	172
Kocioł c.o. nowego typu	38	47
Kocioł olejowy	-	7
Kocioł c.o. na biomasę	3	7
Kocioł gazowy	275	26
Piec elektryczny	30	5
Kominek	36	18
Kominek z systemem rozprowadzenia ciepła	14	4
Kominek z płaszczem wodnym	12	15
Kolektory słoneczne	3	9
Powietrzna pompa ciepła	2	8
Gruntowa pompa powietrzna	2	3
Piec wolnostojący (typu koza)	15	13

Pieco-kuchnia	6	40
Inne	7	-

Tabela 8. Źródła ciepła w Gminie Ząbkowice Śląskie

Źródło: Dane Urzędu Miejskiego w Ząbkowicach Śląskich na podstawie inwentaryzacji indywidualnych źródeł ciepła na terenie gminy.

2.4.3 Budownictwo mieszkaniowe

Zasób mieszkaniowy Gminy Ząbkowice Śląskie

Według stanu na dzień 31 grudnia 2019 r. Gmina Ząbkowice Śląskie posiada 470 lokali mieszkalnych o łącznej powierzchni 20 082,72 m². Liczba budynków, w których w 100 % właścicielem jest Gmina Ząbkowice Śląskie - 10 nieruchomości o łącznej powierzchni - 1 681,56 m² (budynki przy ul: Aliantów 5, Długiej 2, Dolnośląskiej 38, Dolnośląskiej 45, Konopnickiej 13, Poprzecznej 9, Reymonta 5, Rynek 46, Ziębickiej 12).

Zaspokajanie potrzeb mieszkaniowych - rozwój budownictwa w gminie

Na dzień 31 grudnia 2020 r. na lokale z mieszkaniowego zasobu gminy oczekuje łącznie 312 rodzin i jednoosobowych gospodarstw domowych. W całym roku 2020 wpłynęło do Urzędu Miejskiego w Ząbkowicach Śląskich - 31 podań o przyznanie lokalu z zasobów gminnych (zawarto 9 umów najmu).

W 2020 roku Gmina przyznała 1 wyremontowane mieszkanie, 2 lokale zostały zamienione, 4 lokale odebrano po remoncie na koszt własny przyszłego najemcy oraz przekazano 11 mieszkań do remontu na koszt własny najemcy. Na rzecz najemców gmina w 2020 roku sprzedała 4 mieszkania komunalne.

Tworzenie warunków do zaspokajania potrzeb mieszkaniowych wspólnoty samorządowej należy do zadań gminy. Gmina powinna zapewnić lokale mieszkalne (tzw. komunalne), socjalne, tymczasowe, a także zaspokajając potrzeby mieszkaniowe rodzin, zwłaszcza o niskich dochodach. Wsparcie najuboższych rodzin gmina Ząbkowice Śląskie realizuje między innymi poprzez wypłatę dodatków mieszkaniowych - w 2020 roku wydano 323 decyzje o przyznaniu dodatków mieszkaniowych. Gmina wypłaca także dodatki energetyczne - jest to pomoc dla najuboższych najemców, pobierających już dodatek mieszkaniowy, którzy mają problem z uiszczaniem opłat za energię - w 2020 r. zrealizowano 45 wniosków.

Rozwój budownictwa jednorodzinne i wielorodzinne w gminie

Rozwój budownictwa w Gminie Ząbkowice Śląskie możliwy jest przede wszystkim dzięki uchwalonym miejscowym planom zagospodarowania przestrzennego w 2013 r. jak i zabezpieczenie w tych planach gruntów pod zabudowę mieszkaniową dla inwestorów budownictwa mieszkaniowego. Uchwalone plany zagospodarowania przestrzennego determinują liczne wnioski mieszkańców w zakresie podziałów nieruchomości. W Gminie Ząbkowice Śląskie w 2020 r. wszczęto 42 postępowania podziałowe, a decyzji zatwierdzających podział nieruchomości wydano 31.

Sporządzenie miejscowego planu miało także na celu przeznaczenie terenu pod budownictwo mieszkaniowe jednorodzinne - m.in. Osiedle Owocowe położone przy ul. Ziębickiej. Gmina Ząbkowice Śląskie na obszarze nowego osiedla domków jednorodzinnych (Osiedle Owocowe) w poprzednich latach sprzedała 85 działki pod budownictwo jednorodzinne. W 2019 r. dokonano nowego podziału geodezyjnego II części osiedla poprzez dostosowanie powierzchni działek pod potrzeby mieszkańców (mniejsze działki). Wśród 48 nowych działek przeważają działki 11 arowe.

Z wyznaczonych 48 działek pod budownictwo mieszkaniowe jednorodzinne na Osiedlu Owocowym sprzedano w 2019 roku 15 działek. Przygotowano do sprzedaży pod budownictwo jednorodzinne 8 działek przy ul. Polnej i dwie działki przy ul. Młynarskiej. W 2019 sprzedano 1 działkę przy ul. Polnej i 1 działkę przy ul. Młynarskiej. W 2020 r. sprzedano 24 działki na osiedlu owocowym. Uchwałą Rady Miejskiej nadano nazwę nowo powstałej ulicy położonej w rejonie ul. Powstańców Warszawy obręb Osiedle Wschód działka nr 2, AM-10 o nazwie ul. Szafirowa. Przygotowano do sprzedaży pod budownictwo jednorodzinne 13 działek przy ul. Polnej o powierzchni 8 arów. Sprzedano również 2 działki budowlane przy ul. Młynarskiej.

Rozwój budownictwa w Gminie Ząbkowice Śląskie opiera się również na budowanych przez prywatnych deweloperów budynków wielorodzinnych i jednorodzinnych. W 2019 r. na Osiedlu pod Sosnami rozpoczęto budowę segmentów mieszkalnych a na Osiedlu Słonecznym prywatny deweloper przystąpił do budowy

pierwszego z trzech planowanych na działce nr 37/59 Obręb Osiedle Wschód budynku wielorodzinnego na 24 mieszkania i 6 lokali usługowych.

Widząc zapotrzebowanie na mieszkania w formie zabudowy wielorodzinnej Gmina Ząbkowice Śląskie w 2019 rozpoczęła działania zmierzające do sprzedaży terenu pod zabudowę mieszkaniową deweloperską - przy ul. Powstańców Warszawy – przygotowując koncepcję scalania działek nr 60, 53, 51/4, 64/1 i 57 w jeden obszar o powierzchni około 68 arów.

Metry kwadratowe pod powierzchnią mieszkalną na koniec 2020 r. wynosiły 627 127, 13 m². W roku 2010 powierzchnia mieszkalna wynosiła 271 520,10 m². Różnica w tym okresie stanowi: 355 607,03 – to ok.2963 domów jednorodzinnych o pow. 120 m².

Ilość nowych domów oddanych do użytkowania w 2020 r.: 21.

Działania Gminy Ząbkowice Śląskie skupiają się na poprawie jakości mieszkań gminnych, budynków poprzez remonty i modernizację istniejącego zasobu – są to zadania realizowane z budżetu gminy. Równocześnie gmina realizuje dla mieszkańców dofinansowania wszelkich przedsięwzięć związanych z ograniczeniem niskiej emisji w ramach udzielanych dotacji celowych ze środków budżetu gminy Ząbkowice Śląskie pochodzących z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

W Ząbkowicach Śląskich budowane są mieszkania o niskim czynszu na wynajem przez TBS (zakończenie budowy pierwszego budynku planowane jest na jesień 2022 roku). Gmina uczestniczy również w inicjatywie SIM Sudety – w planie jest budowa 100 mieszkań o niskim czynszu.

Działania Gminy Ząbkowice Śląskie skupiają się także na poprawie jakości mieszkań gminnych, budynków poprzez remonty i modernizację istniejącego zasobu – są to zadania realizowane z budżetu gminy. Równocześnie gmina realizuje dla mieszkańców dofinansowania wszelkich przedsięwzięć związanych z ograniczeniem niskiej emisji w ramach udzielanych dotacji celowych ze środków budżetu gminy Ząbkowice Śląskie pochodzących z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Gmina Ząbkowice Śląskie otrzymała dofinansowanie w wysokości 619 tys. zł na trwającą już budowę budynku mieszkalnego z lokalami na wynajem. Są to kolejne środki pozyskane na dalszą realizację inwestycji, dzięki której powstaną 24 mieszkania na wynajem. Pierwsza dotacja w kwocie 1 771 907,81 zł została pozyskana z Funduszu Dopłat w ramach realizacji przez Bank Gospodarstwa Krajowego programu budownictwa komunalnego. Inwestorem przedsięwzięcia jest Gmina Ząbkowice Śląskie wraz z Towarzystwem Budownictwa Społecznego. Łączny koszt inwestycji oscyluje na poziomie 6.1 mln zł.

W dniu 20 października 2021 roku w Kłodzku odbyło się spotkanie założycielskie Społecznej Inicjatywy Mieszkaniowej Sudety Sp. z o.o., której celem jest budowa budynków wielorodzinnych z mieszkaniami na wynajem. SIM Sudety to siedemnasta spółka w kraju i druga na Dolnym Śląsku. Powołana spółka SIM Sudety wybuduje niemal 900 tak bardzo potrzebnych w regionie mieszkań. Spółka SIM Sudety zamierza w pierwszym etapie wybudować: 41 mieszkań w Kłodzku (miasto + gmina), 60 w Bystrzycy Kłodzkiej (gmina), 30 w Międzyzlesiu (gmina), 101 w Nowej Rudzie (miasto + gmina), 20 w Polanicy Zdrój (gmina), 60 w Kudowie Zdrój (gmina), 35 w Łądku Zdrój (gmina), 31 w Stroniu Śląskim (gmina), 41 w Głuszycy (gmina), **100 w Ząbkowicach Śląskich (gmina)**, 36 w Złotym Stoku (gmina), 15 w Ziębicach (gmina), 50 w Mieroszowie (gmina), 50 w Jaworzynie Śląskiej (gmina) oraz 100 w Żarowie (gmina). Jest to kolejna inicjatywa podejmowana przez Gminę Ząbkowice Śląskie mająca na celu budowę budynków mieszkalnych.

2.4.4 Infrastruktura OZE

Na potencjał związany z wykorzystywaniem Odnawialnych Źródeł Energii składa się między innymi energia uzyskiwana ze spalania biomasy, energia wiatru, energia promieniowania słonecznego oraz energia wody. Najistotniejszy potencjał we wdrażaniu produkcji energii z OZE stanowią rozproszone źródła energii – pompy ciepła, mikro i mini instalacje fotowoltaiczne.

Źródłem danych na temat infrastruktury OZE na terenie gminy jest Strategia Klastra Energii Ziemi Ząbkowickiej na lata 2021-2030. Klastr został zawiązany w listopadzie 2020 roku jako inicjatywa Gminy

Ząbkowice Śląskie oraz dwóch spółek komunalnych z terenu miasta: Zakładu Gospodarki Komunalnej sp. z o.o., pełniącego funkcję lidera klastra i Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji "Delfin" Sp. z o.o. Aktualnie klastrer nie posiada swojego koordynatora. Misją Klastra Energii Ziemi Ząbkowickiej jest połączenie potencjałów oraz wzmocnienie współpracy podmiotów publicznych i prywatnych na rzecz gospodarki niskoemisyjnej, zrównoważonej transformacji energetycznej oraz poprawy stanu środowiska na obszarze powiatu ząbkowickiego.

Wg danych w Strategii Klastra Energii Ziemi Ząbkowickiej na lata 2021-2030 bilans energetyczny wykazuje, że obecne zużycie energii elektrycznej przez wszystkich uczestników kształtuje się na poziomie ponad 3 450 MWh rocznie. Jednocześnie na obiektach uczestników działają instalacje PV o mocy jedynie ok. 13,5 kW. Oznacza to śladowe pokrycie zapotrzebowania na energię z OZE. Strategia Klastra zakłada, że udział energii wytworzonej we własnych odnawialnych źródłach energii w zużyciu energii klastra osiągnie poziom 93% do końca 2025 roku i przekroczy poziom 100% na koniec roku 2030.⁷

Gmina wraz partnerami, w ramach działalności klastra planuje inwestycje w odnawialne źródła energii – przede wszystkim w instalacje fotowoltaiczne: zarówno w formie farmy fotowoltaicznej, jak i instalacji rozproszonych na budynkach użyteczności publicznej.

2.4.5 Internet

W Gminie Ząbkowice Śląskie zapewniony jest dostęp do szerokopasmowego Internetu w większości jej miejscowości. Głównymi dostawcami Internetu na terenie Gminy są firmy lokalne oraz operatorzy krajowych sieci komórkowych.

<https://eurzad.zabkowiceslaskie.pl/>

System e-Urząd jest serwisem internetowym dostępnym przez stronę WWW, za pomocą którego mieszkańiec gminy między innymi otrzymuje dostęp do danych podatkowych i księgowych dotyczących jego osoby zgromadzonych w systemach informatycznych danego urzędu. e-Urząd to platforma, która umożliwia dostęp do e-usług każdego dnia tygodnia. Jest to narzędzie do realizacji zobowiązań ustawowych drogą elektroniczną. Funkcja zdalnej rezerwacji wizyty ułatwia dalszy kontakt z urzędnikiem przy użyciu aplikacji do wideokonferencji. Dzięki temu obsługa składanych dokumentów, zarówno po stronie klienta jak i urzędnika jest szybka i skuteczna. System umożliwia realizację płatności online.

2.4.6 Gospodarka odpadami

Za organizację systemu gospodarki odpadami komunalnymi na terenie Gminy Ząbkowice Śląskie z nieruchomości zamieszkałych odpowiada Zakład Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o., ul. Jasna 44 w Ząbkowicach Śląskich.

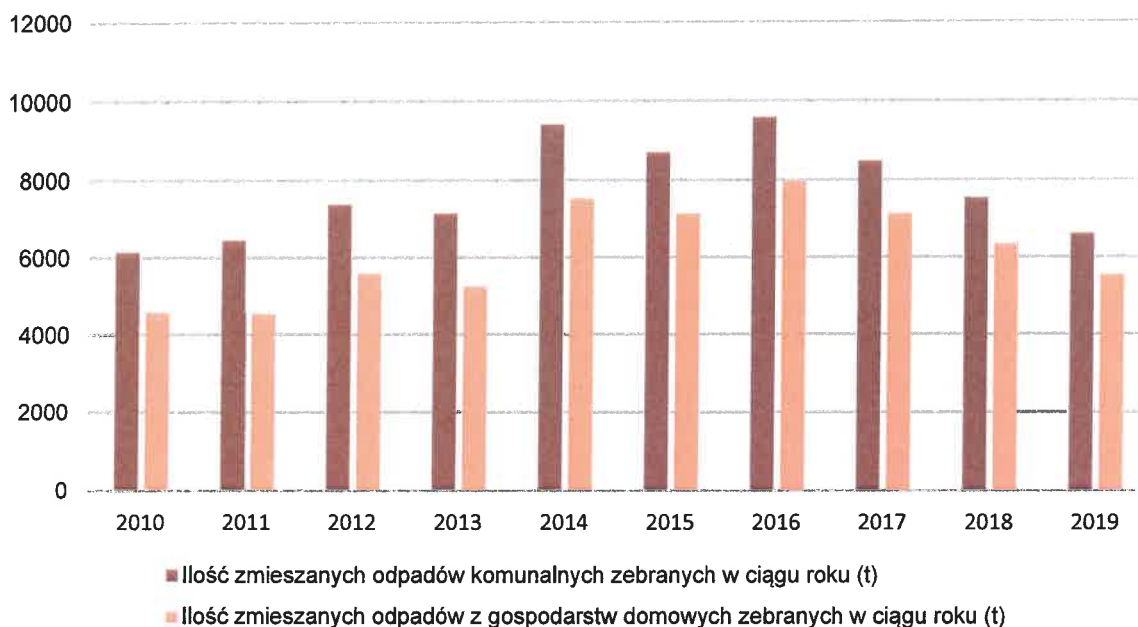
Nieruchomości niezamieszkałe nie są objęte gminnym systemem gospodarowania odpadami komunalnymi, dlatego właściciele ww. nieruchomości są zobowiązani do zawarcia indywidualnych umów na odbiór odpadów komunalnych z podmiotem wpisanym do rejestru działalności regulowanej prowadzonej przez Burmistrza Ząbkowic Śląskich.

Selektywna zbiórka z terenów nieruchomości zamieszkałych i niezamieszkałych jest prowadzona w systemie workowym lub pojemnikowym. Odpady komunalne są odbierane z podziałem na odpady selektywne i odpady zmieszane. Odbiór odpadów selektywnie zebranych oraz odpadów zmieszanych następuje „u źródła”, czyli bezpośrednio z terenu nieruchomości.

Odpady selektywnie zbierane są z podziałem na frakcje: papier, metal i tworzywa sztuczne, szkło i bioodpady.

W 2020 r. dwa razy przeprowadzono zbiórkę odpadów wielkogabarytowych na terenie Gminy Ząbkowice Śląskie z podziałem na wioski i na miasto. Odpady odbierane były w ramach zbiórek objazdowych tzn. od posesji do posesji.

⁷ Strategia Klastra Energii Ziemi Ząbkowickiej na lata 2021-2030.

Wykres 7. Zestawienie ilości zebranych odpadów komunalnych w podziale na lata

Źródło: Program Rozwój Lokalny <https://analizy.monitorrozwoju.pl/>

2.5 Stan środowiska i zasobów naturalnych

Przyroda

Gmina Ząbkowice Śląskie leży w obszarze występowania klimatu przedgórskiego, umiarkowanie ciepłego i umiarkowanie wilgotnego. Średnioroczna temperatura waha się w granicach 8°C, co w połączeniu z urodzajnymi glebami było od najdawniejszych czasów podstawą rozwoju osadnictwa.

Gleby w Gminie należą do dobrych i bardzo dobrych, przeważają gleby należące do III i IV klasy bonitacyjnej (gleby klas od I do IV to aż 94% gruntów), przede wszystkim mady rzeczne, gleby brunatnoziemne – brunatne właściwe oraz gleby wapnicowe – rędziny.

Wartością Gminy, a jednocześnie pewnym ograniczeniem są liczne obszary archeologiczne, rozmieszczone na całym obszarze Gminy. Największe skupiska znajdują się w okolicy miasta Ząbkowice Śląskie oraz wsi Stolec, Tarnów, Bobolice, Jaworek i Zwrócona.

Na obszarze Gminy Ząbkowice Śląskie znajdują się obszary pod ochroną konserwatorską, jak również obszary będące pod ścisłą ochroną konserwatorską. Strefy ścisłej ochrony konserwatorskiej obejmują zabytkowe centrum miasta Ząbkowice Śląskie oraz tereny pałaców i parków podworskich we wsiach Kluczowa, Koziniec, Bobolice, Olbrachcice Wielkie, Sieroszów, Stolec oraz Tarnów.

Wody powierzchniowe

Obszar gminy odwadniany jest przez ciekę należące do czterech zlewni II rzędu: Nisy Kłodzkiej, Oławy, Bystrzycy i Ślęży. Sieć rzeczna gminy tworzą:

- potok Budzówka – przepływająca przez Ząbkowice Śląskie, Strąkowa
- potok Jądkowa – dopływ Budzówki – przepływająca przez wieś Olbrachcice Wlk. i miasto Ząbkowice Śląskie,
- potok Zatoka – dopływ Budzówki – przepływający przez wieś Bobolice i Ząbkowice Śląskie,
- potok Trzemeszna – dopływ potoku Mrowa – przepływający przez wieś Brodziszów, Zwrócona i Ząbkowice Śląskie.
- potok Mrowa – dopływ potoku Jądkowa – przepływający przez wieś Olbrachcice Wlk. i Ząbkowice Śląskie
- potok Grabnik – dopływ Budzówki – przepływający przez wieś Strąkowa
- pozostałe potoki i ciekę wodne to: Młynówka, Skorzyzna, Braszówka, Kur.

Większa część terenu gminy odwadniana jest przez rzekę Budzówkę, lewobrzeżny dopływ Nysy Kłodzkiej. Na terenie Ząbkowic do Budzówki odprowadzają swe wody rzeki Jackowa z Wężą (największy, lewobrzeżny dopływ Budzówki) oraz potok Zatoka. Północną część gminy (około 1/3 jej powierzchni) odwadnia rzeka Śleza - bezpośrednio oraz poprzez swoje większe dopływy (Szkłarka, Ligocki Potok), natomiast północno-wschodni skrawek gminy (część obrębów: Szklary, Bobolice i Sieroszów) odwadnia potok Czerna, który należy do zlewni Oławy. Niewielki, północno-zachodni fragment gminy (Kluczowa) odwadniany jest przez Pilawę, będącą prawobrzeżnym dopływem Bystrzycy. Zlewnię Bystrzycy, Ślezy i Oławy od zlewni Nysy Kłodzkiej oddziela dział wodny II rzędu prowadzący równoleżnikowo na wysokości Siodłowic, natomiast dorzecza Bystrzycy, Ślezy i Oławy graniczą ze sobą wzdłuż południkowo biegnących działów wodnych na wysokości Kluczowej oraz Rakowic.

Spśród dolin rzecznych wyróżnia się dolina rzeki Budzówki, w szczególności jej odcinek od ujścia rzeki Jackowa do planowanego zbiornika „Tarnów”. Jest to pięknie wykształcona, naturalna dolina podgórskiej rzeki, której bogato obudowane koryto meandruje pośród łąk i zadrzewień.

Na terenie gminy Ząbkowice Śląskie występują cieki naturalne, oraz urządzenia melioracji wodnych – sieć drenarska oraz rowy melioracyjne. Stosownie do art. 205 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2021 r., poz. 2233 ze zm.) utrzymanie urządzeń melioracji wodnych należy do zainteresowanych właścicieli gruntów, a jeżeli urządzenia te są objęte działalnością spółki wodnej – do tej spółki. Obowiązek ten obejmuje eksploatację, konserwację oraz remont w celu zachowania funkcji urządzeń wodnych. W przypadku konieczności wykonania urządzeń wodnych jak również urządzeń melioracji wodnych, stosownie do art. 388 ust. 1 ww. ustawy wymagane jest uzyskanie odpowiedniej zgody wodnoprawnej. Z uwagi na występowanie cieków o charakterze naturalnym zastosowanie ma art. 232 ust 1 Prawa wodnego „Zakazuje się grodzenia nieruchomości przyległych do publicznych śródlądowych wód powierzchniowych oraz do brzegu wód morskich i morza terytorialnego w odległości mniejszej niż 1,5 m od linii brzegu, a także zakazywania lub uniemożliwiania przechodzenia przez ten obszar.”

Uwarunkowania i prawo wodne, a Strategia Rozwoju Gminy Ząbkowice Śląskie na lata 2021-2030

Zgodnie z art. 326 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (tekst jednolity Dz. U. z 2021 r., poz. 2233 ze zm.), Strategia Rozwoju Gminy Ząbkowice Śląskie na lata 2021-2030 uwzględnia m.in. ustalenia dokumentów planistycznych, o których mowa w art. 315 pkt 1-3 ww. ustawy tj.:

- plany zarządzania ryzykiem powodziowym,
- plany gospodarowania wodami na obszarze dorzecza,
- plan przeciwdziałania skutkom suszy

Na terenie gminy Ząbkowice Śląskie zgodnie z aktualnymi Mapami Zagrożenia Przeciwpowodziowego występują obszary szczególnego zagrożenia powodzią (przy ujściu rzeki Jackowa do p. Budzówka oraz przyległe do koryta rzeki Budzówka, na początku biegu cieku w granicach gminy głównie prawostronne, poniżej obustronne) o prawdopodobieństwie wystąpienia $p=10\%$, $p=1\%$.

Plan przeciwdziałania skutkom suszy

Susza podobnie jak powódź jest jednym z najbardziej dotkliwych zjawisk naturalnych oddziałujących na społeczeństwo, środowisko i gospodarkę całego kraju, w tym Dolnego Śląska. Obszar gminy Ząbkowice Śląskie jest również w dużym stopniu zagrożony suszą. Stopień zagrożenia suszą w gminie Ząbkowice Śląskie:

- susza rolnicza – dominują obszary słabo zagrożone,
- susza hydrologiczna – silnie zagrożenie,
- susza hydrogeologiczna - umiarkowanie zagrożenie.

Strategia Rozwoju Gminy Ząbkowice Śląskie na lata 2021-2030 zakłada i promuje działania minimalizujące skutki suszy, podejmowane zarówno przez samorząd, mieszkańców, jak i organy administracji rządowej. Wskazują na to Założenia zintegrowanej polityki rozwoju:

- dla obszarów zabudowy mieszkaniowej - kształtowanie zieleni m.in. poprzez powiązanie z usługami sportu i rekreacji,
- dla obszarów użytkowanych rolniczo - realizacja przedsięwzięć zalesień gruntów najstabszych, nieużytków i gruntów rolniczo nieprzydatnych.

W wyszczególnionych powyżej zakresach Strategia Rozwoju Gminy Ząbkowice Śląskie na lata 2021-2030 jest spójna z Planem Przeciwdziałania Skutkom Suszy (Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 15 lipca 2021 r. w sprawie przyjęcia Planu przeciwdziałania skutkom suszy. (Dz .U. 2021 r. poz. 1615). Zgodnie z art. 184 ust. 2 ustawy Prawo wodne, plan przeciwdziałania skutkom suszy obejmuje:

- analizę możliwości powiększenia dyspozycyjnych zasobów wodnych;
- propozycje budowy lub przebudowy urządzeń wodnych;
- propozycje niezbędnych zmian w zakresie korzystania z zasobów wodnych oraz zmian naturalnej i sztucznej retencji;
- działania służące przeciwdziałaniu skutkom suszy.

W najbliższych latach spodziewany jest wzrost intensywności i częstotliwości występowania susz. Głównym celem planu jest przeciwdziałanie ich skutkom, co należy odnosić do procesu kształtowania zasobów wodnych oraz do racjonalnego korzystania z zasobów wodnych. Cele szczegółowe Planu dotyczą zidentyfikowanych obszarów ryzyka związanego z suszą: społeczeństwa, gospodarki i środowiska i obejmują:

- a) skuteczne zarządzanie zasobami wodnymi dla zwiększenia dyspozycyjnych zasobów wodnych na obszarach dorzeczy, zwiększanie retencji na obszarach dorzeczy,
- b) edukacja i zarządzanie ryzykiem suszy,
- c) formalizacja i zaplanowanie finansowania działań służących przeciwdziałaniu skutkom suszy. Strategia postępowania w obszarze przeciwdziałania skutkom suszy zakłada przede wszystkim działania proaktywne, czyli zapobiegające oraz zmniejszające prawdopodobieństwo wystąpienia negatywnych skutków suszy, realizowane niezależnie od faktycznego wystąpienia zjawiska suszy. W praktyce oznacza to wdrażania zarówno działań technicznych, jak i nietechnicznych, służących m.in. kształtowaniu zasobów wodnych, wspartych instrumentami planowania przestrzennego, gospodarowania gruntami i wodami, ochrony ekosystemów wodnych i terenów podmokłych, a także instrumentami służącymi osiągnięciu celów środowiskowych. Ważne są działania retencyjne, służące poprawie i przywracaniu naturalnych warunków obiegu wody. Przeciwdziałanie skutkom suszy to w konsekwencji również zmniejszenie niedoborów wody, wzmocnienie ochrony przeciwpowodziowej, czy poprawa stanu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych. Podejście proaktywne jest równocześnie działaniem na rzecz ograniczania czynników sprzyjających zmianom klimatu. Założenia Planu Przeciwdziałania Skutkom Suszy, w odniesieniu do obszaru gminy Ząbkowice Śląskie będą koncentrować się m.in. w następujących działaniach: a) Zwiększenie ilości i czasu retencji wód na gruntach rolnych (działanie 1), b) Retencja i zagospodarowanie wód opadowych i roztopowych na terenach zurbanizowanych (działanie nr 3), c) Realizacja przedsięwzięć zmierzających do zwiększania lub odtwarzania naturalnej retencji (działanie 4), d) Analiza możliwości zwiększania retencji w zlewniach z zastosowaniem naturalnej i sztucznej retencji (działanie 6), e) Budowa oraz przebudowa urządzeń melioracyjnych wodnych dla zwiększania retencji glebowej (działanie 8), f) Budowa i przebudowa ujęć wód podziemnych do poboru na cele nawodnień rolniczych oraz budowa i przebudowa wodooszczędnych systemów nawadniania wykorzystujących zasoby wód podziemnych (działanie 10), g) Przegląd pozwoleń wodnoprawnych i pozwoleń zintegrowanych na obszarach o zasobach dyspozycyjnych o intensywnym i bardzo intensywnym stopniu wykorzystania (działanie 25).

Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry

Plany gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy są dokumentami planistycznymi, stanowiącymi podstawę do podejmowania decyzji, które mają wpływ na kształtowanie stanu zasobów wodnych i zasad gospodarowania. Obszar Odry podzielony jest na 4 regiony wodne: Dolnej Odry i Przymorza Zachodniego, Środkowej Odry, Górnej Odry i Warty. Ząbkowice Śląskie wchodzi w skład regionu wodnego Górnej Odry obejmującego górną część dorzecza Odry od granic państwa do ujścia Kłodnicy. Wyznaczając cele środowiskowe dla poszczególnych JCWP brano ponadto pod uwagę ocenę stanu lub potencjału ekologicznego i stanu chemicznego. Zgodnie z tym, celem środowiskowym dla JCWP rzecznych jest:

- w zakresie stanu chemicznego - dobry stan chemiczny
- w zakresie elementów hydromorfologicznych - dobry stan tych elementów

By osiągnąć wskazane cele środowiskowe ważne jest również umożliwianie swobodnej migracji organizmom wodnym, przez zachowanie lub przywrócenie ciągłości ekologicznej cieków. Dlatego też, dla niektórych JCWP rzecznych został wskazany uszczegółowiony cel środowiskowy – „dobry stan lub potencjał ekologiczny” oraz „możliwość migracji organizmów wodnych na odcinku cieków istotnego”. Poniższa tabela przedstawia szczegółowe informacje na temat JCWP i JCWPD zlokalizowanych na terenie gminy Żąbkowice Śląskie:

Tabela 1 Charakterystyka jcwp zlokalizowanych na terenie gminy Żąbkowice Śląskie

Kod JCWP	Nazwa JCWP	Typologia JCW	Status	Stan	Cel środowiskowy		Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych
					Stan lub potencjał ekologiczny	Stan chemiczny	
RW60004123229	Budzówka od źródła do Jądkowej	potok wyżynny krzemianowy z substratem gruboziarnistym	naturalna część wód	zły	bardzo dobry stan ekologiczny	dobry stan chemiczny	niezagrożona
RW6000812329	Budzówka od Jądkowej do Nysy Kłodzkiej	mała rzeka wyżynna krzemianowa	silnie zmieniona część wód	zły	dobry potencjał ekologiczny	dobry stan chemiczny	zagrożona
RW60004123232	Zatoka	potok wyżynny krzemianowy z substratem gruboziarnistym	Naturalna część wód	zły	dobry stan ekologiczny	dobry stan chemiczny	zagrożona
RW60004123236	Grabnik	potok wyżynny krzemianowy z substratem gruboziarnistym	Naturalna część wód	zły	dobry stan ekologiczny	dobry stan chemiczny	zagrożona
RW60004123249	Skorzyna	potok wyżynny krzemianowy z substratem gruboziarnistym	Naturalna część wód	zły	dobry stan ekologiczny	dobry stan chemiczny	zagrożona
RW60004123238	Braszówka	potok wyżynny krzemianowy z substratem gruboziarnistym	Naturalna część wód	zły	dobry stan ekologiczny	dobry stan chemiczny	zagrożona

Źródło: opracowanie własne na podstawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły

Tabela 2 Charakterystyka jcwpd zlokalizowanych na terenie gminy Ząbkowice Śląskie

Numer JCWPd	Ocena Stan	Cel dla stanu chemicznego	Cel dla stanu ilościowego	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych	Presja	Działanie	Zakres
PLGW6000109	dobry	dobry stan chemiczny	dobry stan ilościowy	niezagrożona	gospodarka komunalna	coroczne raportowanie pomiarów ilości eksploatowanych wód podziemnych przez właściciela / użytkownika ujęcia	wykonanie rocznego raportu i badań z prowadzonych pomiarów dla każdego ujęcia w tym dla każdej jego studni z przekazaniem do organu właściwego do wydania pozwolenia

Źródło: opracowanie własne na podstawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły

Formy ochrony przyrody na terenie gminy Ząbkowice Śląskie

obszar chronionego krajobrazu – Wzgórza Niemczańsko-Strzelińskie: 3.9 ha
 specjalny obszar ochrony (SOO) – Skałki Stoleckie: 6.3 ha;
 rezerwat – Skałki Stoleckie: 2.0 ha;

Dodatkowo na terenie gminy znajduje się 12 pomników przyrody

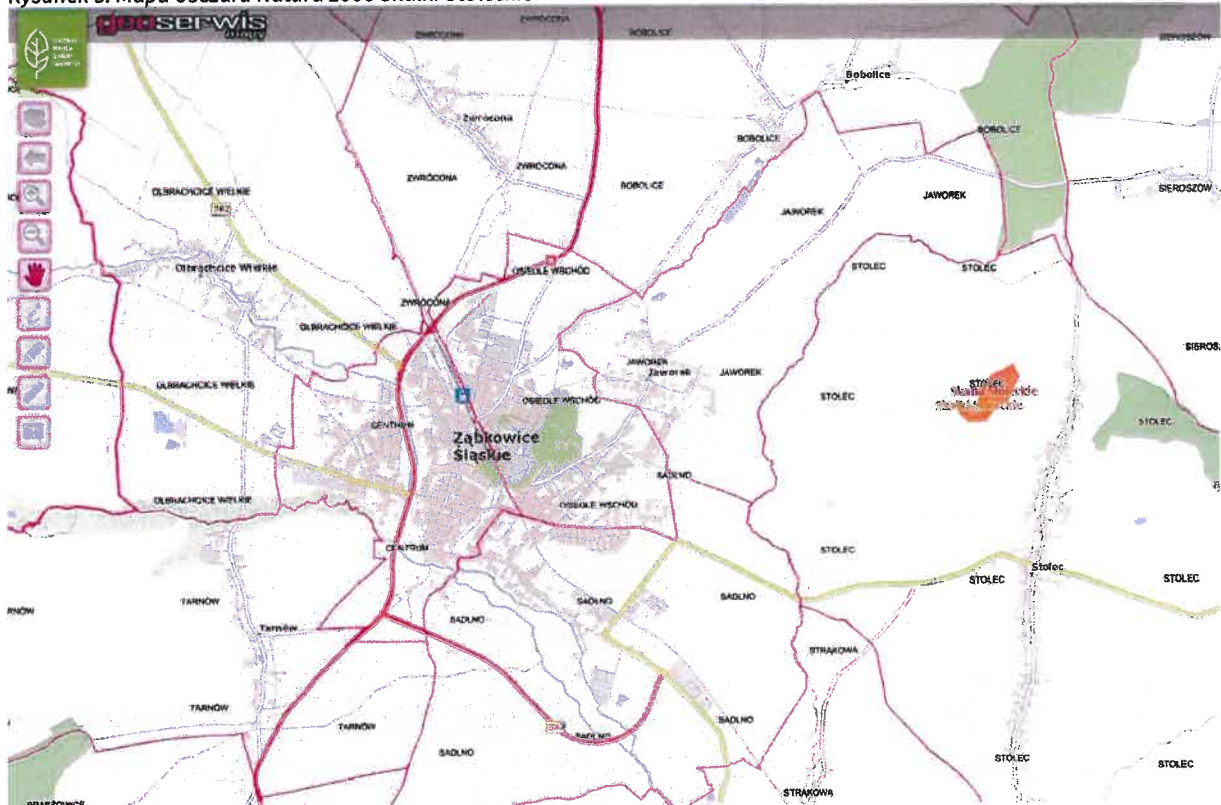
Obszary NATURA 2000

W granicach gminy Ząbkowice Śląskie znajduje się obszar objęty dyrektywą siedliskową – Skałki Stoleckie kod obszaru PLH020012.

Rezerwat Skałki Stoleckie znajduje się w województwie dolnośląskim, rejonie wałbrzyskim, na terenie rezerwatu Skałki Stoleckie w pobliżu Ząbkowic Śląskich. Znajduje się na terenie dawnej sztolni i stanowi

podziemne wyrobisko powstałe po wydobyciu wapienia w XVIII i XIX wieku. Jest tu ciąg chodników i komór o nieregularnych kształtach i łącznej długości 500-600 m oraz kilka podziemnych jezior. Jest to jedno z najcenniejszych miejsc zimowania nietoperzy w południowo-zachodniej Polsce (261 osobników w lutym 2003r.) ze względu na zróżnicowane warunki mikroklimatyczne zapewniają wielu gatunkom nietoperzy optymalne warunki bytowania. Odnotowano tu 12 gatunków nietoperzy, z czego 4 znajduje się na liście załącznika II do Dyrektywy Siedliskowej. Najliczniej reprezentowane są gatunki nietoperzy: mopka i nocka Nattlera.

Rysunek 5. Mapa obszaru Natura 2000 Skalki Stoleckie

Źródło: <http://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/>

Zasoby naturalne

Gmina Ząbkowice Śląskie leżąca na Przedgórzu Sudeckim posiada złoża surowców skalnych, które mogą posłużyć jako kolejny element rozwoju gospodarczego Gminy. Perspektywę eksploatacji stwarzają w szczególności złoża w Braszowicach, Brodziszowie i Kluczowej. Obecnie czynne wydobywanie prowadzone jest w Kopalni Gabra w Braszowicach przez Śląskie Kruszywa Naturalne Sp. z o.o. oraz w kopalni w Kluczowej przez GAM Kluczowa. Wielkość wydobycia kształtuje się na poziomie 1 mln ton rocznie. Kruszywo znajduje zastosowanie do produkcji nawierzchni asfaltowych.

W wyniku przeprowadzonych prac poszukiwawczo-rozpoznawczych i dokumentacyjnych, na terenie miasta i gminy udokumentowane zostały następujące złoża surowców mineralnych:

- złoża Albertów – ity ceramiki budowlanej,
- złoża Sadlno – węgiel brunatny,
- złoża Barbara-Sadlno – gliny ceramiczne,
- złoża Szklary-obszar Szklana Góra – rudy niklu,
- złoża Szklary-obszar Wzgórze Koźmickie – rudy niklu,
- złoża Szklary-obszar Wzgórze Siodłowe – rudy niklu,
- złoża Kluczowa – migmatyt,
- złoża Braszowice – gabro,
- złoża Braszowice – magnetyt,
- złoża Brodziszów I – sjenit,
- złoża Brodziszów-Kłośnik Pole A (łom W) – sjenit,
- złoża Brodziszów-Kłośnik Pole B (łom N) – sjenit,
- złoża Brodziszów-Kłośnik Pole B – granodioryt,
- złoża Brodziszów-Kłośnik – granodioryt,
- złoża Brodziszów I – granodioryt,
- złoża Ząbkowice – gabro.

Złoża zasobów naturalnych są atutem gminy i przyczyniają się do dodatkowego zasilenia budżetu środkami finansowymi wpływającymi za prowadzenie działalności w tym sektorze oraz zachęcają przyszłych inwestorów na otwarcie nowych inwestycji. Rozwój powyższej branży jest uzasadniony i determinowany potrzebami sektora budowlanego, w zakresie którego istnieje duże zapotrzebowanie na kruszywo naturalne stanowiące podbudowę dróg i autostrad.

Aktualny stan środowiska – głównie powietrza atmosferycznego:

Największa część emisji zanieczyszczeń do powietrza pochodzi z procesów spalania paliw w celach grzewczych. Z ciepła systemowego korzysta ok. 30% mieszkańców miasta (wg ZGK), natomiast ok. 7-8% ogrzewa mieszkania gazem (wg GUS). Pozostała część mieszkańców gminy korzysta głównie z indywidualnych kotłowni lub palenisk węglowych, kotłowni zasilających kilka budynków oraz kotłowni osiedlowych. Z ankietyzacji przeprowadzonej przez ZGK wynika, że istnieje duże zainteresowanie mieszkańców gminy podłączeniem lokali do systemu ciepłowniczego, a także wykorzystaniem w celach grzewczych odnawialnych źródeł energii (panele fotowoltaiczne, pompy ciepła).

Na wielkość stężenia zanieczyszczeń w powietrzu wpływ ma również komunikacja drogowa. Poziom zanieczyszczenia powietrza pyłem zawieszonym PM10 jest zależny w największym stopniu od natężenia ruchu na poszczególnych trasach komunikacyjnych oraz stanu technicznego dróg. Duże znaczenie w mieście ma również zwarta zabudowa, gdyż w znacznym stopniu ogranicza wymianę mas powietrza. Efektem jest gromadzenie się pyłu w przyziemnej warstwie atmosfery. Wielkość emisji z komunikacji zależy od ilości i rodzaju samochodów oraz od rodzaju stosowanego paliwa. Należy również uwzględnić wpływ zanieczyszczeń pochodzących z procesów zużycia opon, hamulców a także ścierania nawierzchni dróg. Istotne znaczenie ma również emisja wtórna (z unoszenia) pyłu PM10 z nawierzchni dróg. Jej wielkość zależy od stanu technicznego drogi, stopnia utwardzenia pobocza itp. Emisja pozaspalinowa stanowi od 50 do 70% emisji całkowitej z komunikacji.

Jakość powietrza

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu dokonuje corocznej oceny jakości powietrza w województwie dolnośląskim i przedstawia raport „Roczna ocena jakości powietrza w Województwie Dolnośląskim”. Oceny dokonywane są z uwzględnieniem dwóch grup kryteriów – ustanowionych ze względu na ochronę zdrowia ludzi oraz ustanowionych ze względu na ochronę roślin. Ocena stanu zanieczyszczenia powietrza wykonywana jest w oparciu o wyniki badań monitoringowych prowadzonych na terenie województwa dolnośląskiego przez stacje pomiarowe. Na terenie Ząbkowic Śląskich pomiary prowadzone są przez automatyczną stację pomiarową, zlokalizowaną przy ul. Powstańców Warszawy 5, przyporządkowaną do strefy dolnośląskiej, dokonującą pomiarów tła miejskiego z uwagi na ochronę zdrowia ludzi. Stacja mierzy trzy rodzaje parametrów: stężenie dwutlenku siarki (SO₂), stężenie dwutlenku azotu (NO₂) oraz stężenie pyłu zawieszonego PM₁₀.

Miasto i Gmina Ząbkowice Śląskie, zgodnie z podziałem Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska we Wrocławiu, przynależy do strefy dolnośląskiej, kod PL0204.

Wg raportu „Roczna ocena jakości powietrza w województwie dolnośląskim. Raport wojewódzki za rok 2020” strefę dolnośląską zakwalifikowano do klasy C ze względu na przekroczenie poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM₁₀, Arsenu i benzo(a)pirenu. Stwierdzono potrzebę działań naprawczych mających na celu poprawę jakości powietrza ze względu na ochronę zdrowia ludzi dla wszystkich 4 stref województwa, w tym dla strefy dolnośląskiej.

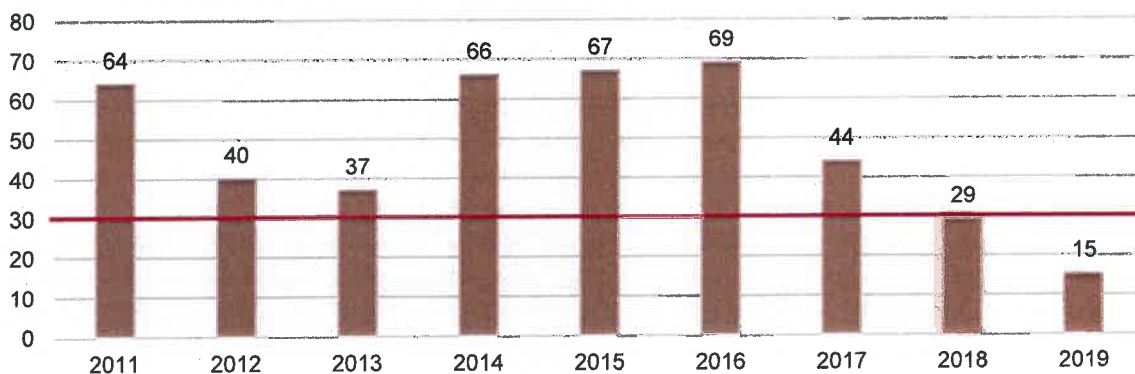
Wyższe stężenie pyłu zawieszonego PM₁₀ obserwuje się w sezonie grzewczym. Wyniki pomiarów pyłu zawieszonego PM₁₀ na terenie woj. dolnośląskiego w 2020 r. wskazują, że na terenie Ząbkowic Śląskich stwierdzono 4 przypadki powyżej poziomu dopuszczalnego stężenia 24-godzinne pyłu zawieszonego PM₁₀ (poziom dopuszczalny wynosi 50 µg/m³).

Pył zawieszony PM₁₀ emitowany jest z wielu kategorii źródeł emisji, jednak w województwie dolnośląskim głównym źródłem emisji pyłu PM₁₀ jest sektor bytowo-komunalny (instalacje indywidualnego i zbiorczego ogrzewania budynków). Zanieczyszczenia powstające przy indywidualnym ogrzewaniu budynków są wprowadzane do atmosfery głównie z niskich emitorów w obszarach z zabudową mieszkaniową. W rezultacie, emisja ta ma decydujący wpływ na występowanie przekroczeń wartości kryterialnych stężeń pyłu – czego potwierdzeniem może być znaczący wzrost stężeń pyłu PM₁₀ w sezonie grzewczym oraz występowanie przekroczeń normy 24-godzinnej jedynie w sezonie grzewczym.

W ostatnim dziesięcioleciu w wielu miejscowościach województwa dolnośląskiego można zauważyć stopniową poprawę jakości powietrza pod względem poziomu zanieczyszczenia pyłem. Stężenia tego zanieczyszczenia zależą przede wszystkim od emisji zanieczyszczeń ze spalania paliw do celów grzewczych – rodzaju i ilości spalanej paliwa oraz sprawności stosowanych urządzeń grzewczych. Znaczącym źródłem emisji pyłu jest również transport drogowy – pył emitowany jest podczas spalania paliw w silnikach pojazdów, ścierania okładzin, opon oraz jest wtórnie unoszony z dróg.

W Ząbkowicach Śląskich jakość powietrza systematycznie się poprawia i występuje coraz mniej dni z przekroczeniami 24-godzinnymi pyłu zawieszonego PM₁₀.

Wykres 8. Zmiany liczby dni z przekroczeniami normy dobowej pyłu PM₁₀

Źródło: opracowanie własne na podstawie https://www.wroclaw.pios.gov.pl/pliki/powietrze/ocena_2019.pdf

Niestety Gmina cały czas obserwuje niewystarczającą świadomość ekologiczną mieszkańców. Aby to zmienić i poprawić wiedzę na temat ochrony środowiska Gmina organizuje różnego rodzaju akcje, m.in.:

- ⇒ Komunikaty na stronie internetowej;
- ⇒ Komunikat: NIE PAL ŚMIECI ! TO ZAGROŻENIE DLA ZDROWIA I ŚRODOWISKA
- ⇒ Akcja „Chroń środowisko” - pracownicy Zakładu Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. w Ząbkowicach Śląskich dostarczali mieszkańcom ulotki p.n. „Zasady segregacji odpadów komunalnych w Gminie Ząbkowice Śląskie, czyli jak postępować z odpadami w twoim domu”. Informacje zawarte w ulotce dotyczą: zasad segregacji odpadów komunalnych, nowej lokalizacji PSZOK-u znajdującego się przy ul. Legnickiej 26 w Ząbkowicach Śląskich;

Informacje dotyczące zbiórki zużytych mebli, AGD, RTV http://www.zgk-zabkowice.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=10&Itemid=20. Zakład Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. w Ząbkowicach Śląskie prowadzi zbiórkę zużytego sprzętu AGD i RTV oraz odpadów wielkogabarytowych takich jak meble itp. Mieszkańcy Gminy Ząbkowice Śląskie mogą dostarczać we własnym zakresie powyższe odpady w dniach od poniedziałku do piątku w godzinach od 7.00 do 15.00, w soboty od 10.00 do 14.00 do Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK) zlokalizowanego przy ul. Legnickiej 26 w Ząbkowicach Śląskich (dawna zajezdnia PKS) lub zwrócić się do Spółki o ich odbiór po uzgodnieniu terminu.

Gmina Ząbkowice Śląskie w ramach walki z niską emisją pomaga w pozyskaniu dotacji dla mieszkańców indywidualnych. Są to przede wszystkim programy unijne i krajowe. Poniżej przedstawiono zestawienie dotacji udzielonych z budżetu Gminy oraz WFOŚiGW:

Tabela 9. Zestawienie dotacji udzielonych z budżetu Gminy oraz WFOŚiGW

Wymiana źródeł ciepła Przedszkole Publiczne nr 1, ul. Krzywa	2018 r.	Dofinansowanie: 100 000,00 zł	Gmina Ząbkowice Śląskie, DFPR
Ograniczanie niskiej emisji na obszarze Gminy Ząbkowice Śląskie – wymiana źródeł ciepła (zlikwidowano 116 pieców)	2018 r.	Pożyczka: 822 248,15 zł	Gmina Ząbkowice Śląskie, WFOŚ
Ograniczanie niskiej emisji na obszarze Gminy Ząbkowice Śląskie – wymiana źródeł ciepła (zlikwidowano 88 pieców i jedną kociołnię lokalną)	2019 r.	Dofinansowanie: 525 118,00 zł	Gmina Ząbkowice Śląskie, WFOŚiGW
Ograniczanie niskiej emisji na obszarze Gminy Ząbkowice Śląskie – wymiana źródeł ciepła (zlikwidowano 32 piece i jedną kociołnię lokalną)	2020 r.	Dofinansowanie: 185 350,34 zł	Gmina Ząbkowice Śląskie, WFOŚiGW

Źródło: Dane Urzędu Miejskiego w Ząbkowicach Śląskich

Projekt unijny realizowany w Gminie Ząbkowice Śląskie:

„Koalicja na rzecz poprawy jakości powietrza Gmin Obszaru Ziemi Dzierżoniowsko-Kłodzko-Ząbkowickiej (ZKD)”

Dotację mogą uzyskać mieszkańcy, chcący wymieniać nieekologiczne kotły i piece na paliwa stałe, głównie węglowe (tzw. kopciuchy). Projekt dotyczy wyłącznie budynków jednorodzinnych. Premiowane są domy o dobrym standardzie termicznym (docieplone i uszczelnione).

W ramach grantu możliwa jest wymiana starego źródła ciepła na ekologiczne pompy ciepła, ale także instalacje gazowe, kotły na biomasę czy instalacje ogrzewania elektrycznego (pod warunkiem, że będą zasilane energią z własnego systemu fotowoltaicznego). Nie jest dopuszczona wymiana na kotły olejowe czy kotły węglowe.

Tabela 10. Aktualny stan realizacji projektu pn. „Koalicja na rzecz poprawy jakości powietrza Gmin Obszaru Ziemi Dzierżoniowsko-Kłodzko-Ząbkowickiej”

ZKD	liczba podpisanych umów	kwoty w umowach grantowych	pozostało do podpisania	pozostała alokacja
Ząbkowice Śląskie	18	527 222,70 zł	7	247 395,92 zł

Źródło: Dane Urzędu Miejskiego w Ząbkowicach Śląskich

Ogólnie jakość środowiska przyrodniczego na terenie Gminy Ząbkowice Śląskie można ocenić dobrze. Gmina posiada uregulowane kwestie infrastruktury związanej z ochroną środowiska, takie jak: system gospodarki odpadami, kanalizację, sieć wodociągową. Na terenach wiejskich wysoka jest jakość zasobów glebowych oraz powietrza (brak uciążliwych zakładów pracy).

2.6 Kultura i dziedzictwo kulturowe

Organizatorem życia kulturalnego na obszarze gminy Ząbkowice Śląskie są gminne instytucje kultury:

- Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy im. Księżki Henrykowskiej.
- Ząbkowickie Centrum Kultury i Turystyki
- świetlice wiejskie.

Tabela 11. Gminne instytucje kultury

Instytucja kultury	Opis
Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy	<p>Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy im. Księżki Henrykowskiej, 1 filia miejska (mieści się na Osiedlu XX-lecia) oraz 3 filie wiejskie (Braszowice, Olbrachcice Wielkie, Stolec) wypełniały w 2020 r. zadania wynikające z ustawy o bibliotekach i statutowe obowiązki.</p> <p>Biblioteka jest samorządową instytucją kultury działającą na podstawie ustawy o bibliotekach i statutu nadanego przez organizatora, czyli Urząd Miejski w Ząbkowicach Śląskie. Biblioteka zapewnia pełną obsługę biblioteczną mieszkańcom miasta i gminy, służy rozwijaniu i zaspakajaniu potrzeb czytelniczych, edukacyjnych i informacyjnych, upowszechnianiu wiedzy, nauki i rozwojowi kultury. Dba o sprawne funkcjonowanie sieci bibliotecznej. Dysponuje bogatymi, stale aktualizowanymi zbiorami - wydawnictwami informacyjnymi, naukowymi, popularnonaukowymi, literaturą piękną polską i obcą. Każdy znajdzie tu również szeroki wybór literatury relaksacyjnej, powieści obyczajowych, psychologicznych, sensacyjnych, historycznych i fantastycznych. Dostosowana do potrzeb mieszkańców lokalizacja (centrum miasta), zbiory biblioteczne i dogodne godziny otwarcia, a także bogata i różnorodna oferta kulturalno-oświatowa umożliwiają korzystanie z usług biblioteki wszystkim mieszkańcom miasta. Biblioteka realizowała nie tylko podstawowe zadania: gromadzenie, opracowanie, przechowywanie i udostępnianie księgozbioru. Najmłodszym mieszkańcom proponowała głośne czytanie książek, i to nie tylko w ramach akcji „Cała Polska czyta dzieciom”. W ramach prowadzonej działalności kulturalno-edukacyjnej warto wymienić: konkursy; spotkania i lekcje biblioteczne; spotkania autorskie.</p>
Ząbkowickie Centrum Kultury i Turystyki (ZCKiT)	<p>Ośrodek kultury prowadzi wielokierunkową działalność edukacyjną i kulturalną poprzez organizowanie konkursów, przeglądów, wystaw, warsztatów i kół zainteresowań oraz kreuje wydarzenia muzyczne, teatralne i filmowe.</p> <p>ZCKiT organizuje szereg dużych imprez znanych już w regionie i w Polsce, są to np.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • „Dni i Noce Krzywej Wieży”, • „Festiwal Czas na Książki”, • „Ząbkowicka Noc Poetycka”, • „Międzynarodowy Dzień Teatru” i in. <p>Ośrodek kultury organizuje także szereg mniejszych – kameralnych imprez tematycznych takich jak np.: „Wieczór z Coolturą”, „Ząbkowicka Scena Stand-Up”,</p>

„Klub Podróżników – Poznajemy Świat”, cykl podcastów - „Kultura Nie Śpi” Ząbkowice Śląskie to miasto wyjątkowych imprez kulturalnych promujących lokalną twórczość, rękodzieło, tradycję tj.: „Jarmark Bożonarodzeniowy”, „Jarmark Wielkanocny”, dożynki gminne, Wojewódzki Festiwal Zespołów Artystycznych Kół Gospodyń Wiejskich, Biesiada Wielkanocna w Tarnowie czy Przegląd Kolęd w Braszowicach. Te i inne imprezy wzmacniają i będą jeszcze bardziej wzmacniać wizerunek miasta i gminy Ząbkowice Śląskie.

ZCKiT prowadzi Centrum Organizacji Pozarządowych, które powstało w celu wspierania organizacji pozarządowych, osób i grup nieformalnych, działających lub chcących działać na obszarze i dla mieszkańców gminy Ząbkowice Śląskie. Oferta Centrum Organizacji Pozarządowych obejmuje: możliwość uzyskania adresu rejestrowego w Centrum, usługi szkoleniowo-doradcze, korzystanie z pomieszczeń, dostęp do różnych form informacji i promocji (między innymi strona internetowa, Facebook, tablice informacyjne), możliwość udziału we wszystkich wydarzeniach otwartych odbywających się w Centrum, pośrednictwo wolontariatu, działania integrujące ząbkowicki trzeci sektor, wspólne działania na rzecz społeczności Gminy Ząbkowice Śląskie

Trzecim filarem działalności ZCKiT jest turystyka i jej promocja. W skład obiektów turystycznych wchodzi: Izba Pamiątek Regionalnych im. Józefa Glabiszewskiego, Krzywa Wieża, Zamek oraz Laboratorium Frankensteina. Dzięki nawiązywaniu współpracy z różnymi instytucjami i organizacjami poszerza ofertę kulturalną, m.in. poprzez prowadzenie ruchu turystycznego w Cerkwi św. Jerzego. Centrum organizuje turystykę w Ząbkowicach Śląskich nie tylko poprzez oprowadzanie po zabytkach, ale także prowadząc sprzedaż pamiątek, szeroko rozumianą promocję Ząbkowic Śląskich, m.in. poprzez udział w targach turystycznych, imprezach okolicznościowych na terenie Gminy Ząbkowice Śląskie, Powiatu Ząbkowickiego i nie tylko, dystrybucję ulotek i materiałów promocyjnych, organizację działań marketingowych w mediach lokalnych i ogólnopolskich, Internecie oraz mediach społecznościowych.

Tereny wiejskie

Na terenie wiejskim Gminy Ząbkowice Śląskie aktywność kulturalną umożliwiają świetlice wiejskie. W Gminie wskazać można na 17 takich obiektów. Są one w różnym stanie technicznym i są jeszcze takie, które wymagają remontu i doposażenia, jednakże zapewniają one miejsce dla spotkań i integracji ludności terenów wiejskich. Dzięki środkom unijnym zwłaszcza z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 wiele świetlic zostało gruntownie wyremontowanych w ostatnich latach oraz wyposażonych dzięki temu standard świadczonych usług się zdecydowanie poprawił.

Podkreślić należy, że większość z ofert prezentowanych przez Ząbkowickie Centrum Kultury i Turystyki oraz Bibliotekę Publiczną, a także świetlice wiejskie jest dostępna dla osób zainteresowanych bez konieczności ponoszenia jakichkolwiek kosztów, co ma niezwykle istotne znaczenie dla propagowania kultury, edukacji i rozwoju, szczególnie młodego pokolenia.

Historia miasta

Ząbkowice Śląskie powstały w drugiej połowie XIII wieku przy starej słowiańskiej osadzie targowej Sadlno (dzisiaj dzielnicy Ząbkowic) na dawnym szlaku handlowym, który bezpośrednio łączył Śląsk z Czechami (tzw. Droga Królewska Wrocław-Praga). Ząbkowice ulokowano w połowie drogi pomiędzy Przytękiem (Frankenberg) i Kozińcem (Löwenstein). Nowo powstałe miasto, przejęło części ich nazw, tworząc miasto o nazwie Frankenstein.

Miasto przeżywało swój rozkwit w pierwszej połowie XVI wieku, kiedy to Książę Karol I z rodu Podiebradów objął władzę i przeniósł stolicę księstwa z Ziębic do Ząbkowic. W latach 1524-1536 zlecił on wybudowanie renesansowej rezydencji – pierwszej na Śląsku.

Z powodu zniszczeń w czasie wojny trzydziestoletniej, rozwój miasta został opóźniony o wiele lat. Po zakończeniu wojny przez 100 lat miasto należało do rodziny von Auersberg. Po zakończeniu wojen śląskich (1740-1763) miasto znalazło się w granicach państwa pruskiego. Zauważalny rozwój przestrzenny i gospodarczy Ząbkowic Śląskich nastąpił na przełomie XIX i XX wieku. Ząbkowice to jedno z niewielu miast Dolnego Śląska, które nie zostało zniszczone podczas II Wojny Światowej.

Do najważniejszych atrakcji turystycznych - zabytków Ząbkowic Śląskich należą:

Krzywa Wieża: Pierwsza pisemna wzmianka o Krzywej Wieży pochodzi z 1413 roku. Wtedy wieża służyła jako czworoboczna wieża dzwonnicza Kościoła p.w. Św. Anny. Wiadomo jednak, że istniała wcześniej, prawdopodobnie jako część przedlokacyjnego zamku. Do dziś nie można z całą pewnością stwierdzić, kiedy dokładnie powstała Krzywa Wieża ani w jakim celu ją zbudowano. Jedna z wersji głosi, że jest ona pozostałością dawnego zamku, który miał istnieć tu jeszcze przed lokacją miasta. Inna koncepcja mówi, że usytuowana w najniższym punkcie starego miasta wieża służyła jako brama miejska. Trzecia wreszcie wersja podaje, że wieża została zbudowana jako miejska dzwonnica. Taką rolę pełniła ona zresztą od XV wieku aż do czasów II wojny światowej.

Pod koniec XVI w wieża uległa pochyleniu w związku z czym musiano rozebrać jej ganek. Pochylenie z roku na rok się powiększało i doszło do 2m 21cm odchylenia od pionu przy wysokości 34 m. W 1858 roku na skutek wielkiego pożaru miasta spaleni uległ jej górna część odbudowana już pod kątem prostym. Nie wiadomo dokładnie, dlaczego wieża uległa pochyleniu. Z dokumentów źródłowych wynika, że nastąpiło to późną jesienią 1598 roku. Powszechnie uważa się, że przyczyną mogły być wstrząsy tektoniczne, które odnotowano 15 września 1590 roku. Być może owe wstrząsy osłabiły stabilność budowli. Nie wyklucza się również, że przyczyną pochylenia było rozmoknięcie gruntu, które spowodowało osiadanie fundamentu. Obecnie odchylenie wieży od pionu wynosi 2,14 m. Warto dodać, że podczas pomiarów dokonanych w 1977 stwierdzono, że odchylenie wynosi 1,98 m.

W 1858 roku, podczas wielkiego pożaru miasta jej górna część uległa zniszczeniu. Po pożarze władze miasta miały zamiar zupełnie rozebrać obiekt, by jego ruiny nie zagrażały bezpieczeństwu sąsiednich domów. Ostatecznie jednak, po wykonaniu ekspertyzy budowlanej zdecydowano, że nadpalona część wieży zostanie odbudowana. Wtedy właśnie otrzymała zwieńczenie w kształcie jaskółczych ogonów.

Po odbudowie wysokość wieży wynosi 34 m. Od strony południowej dobudowano również niewielką wieżyczkę ze spiralną klatką schodową. Prace zostały ostatecznie zakończone 11 października 1860 roku. Na kopule wieży umieszczono gałkę z krzyżem, w której złożono okolicznościowe pismo sporządzone przez ówczesnego proboszcza Johanna Grundeya oraz medal wybity przez miasto po wielkim pożarze.

Obecnie Krzywa Wieża pełni funkcję punktu widokowego. W grudniu 2007 roku zakończył się gruntowny remont ścian zewnętrznych obiektu, dzięki któremu wieża odzyskała dawną świetność.

Fotografia 1. Krzywa wieża

Dawny dom Rycerza Kaufunga, gdzie mieści się obecnie Izba Pamiątek Regionalnych jest obecnie najstarszym budynkiem mieszkalnym w Ząbkowicach. Po raz pierwszy wzmiankowany jest 29 listopada 1504 roku. Wtedy obiekt został ofiarowany niedawno powstałej kaplicy przy kościele parafialnym.

W 1526 roku późniejszy proboszcz z Braszowic sprzedał obiekt Małgorzacie, wdowie po Georgu Wielandzie z Ingolstadt. Ta zaś odsprzedała budynek Sigmundowi Kauffungowi von Chlum. Po śmierci Kauffunga dom kupiła rada miejska. Budynek wielokrotnie zmieniał właścicieli.

Z ciekawszych informacji można podać, że w domu tym spędził dzieciństwo znany, żyjący w XVII w malarz Bernard Krause (późniejszy właściciel dworu opatów henrykowskich). W 1772 roku jego brat Armand sprzedał dom Johannowi Friedrichowi Pohl.

W 1837 roku właścicielką obiektu została hrabina Juliane von Schlabrendorf, która kupiła dom Kauffunga za 4750 talarów. Konstantin, syn hrabiny, ostatni z rodu, zapisał nieruchomość w testamencie 28 grudnia 1857 r siostrze Boromeuszkom.

Przed II wojną światową dom był własnością parafii katolickiej, przeznaczonym na cele mieszkalne. Honorowy obywatel miasta J. Walzik spędził tu swoje dzieciństwo.

W pierwszych latach po zakończeniu II wojny światowej w budynku mieściły się mieszkania. W połowie lat 60 – tych Józef Glabiszewski rozpoczął starania o uratowanie zabytkowego obiektu, który znajdował się w bardzo złym stanie. Po remoncie 8 maja 1972 roku otwarto w nim Izbę Pamiątek Regionalnych.

Obecnie mieści się tu Izba Pamiątek Regionalnych. Wystawione w 18 pomieszczeniach zbiory są bardzo różnorodne. W salach wystawienniczych prezentowane są: archeologia regionu, stara broń, meble, radia, telewizory, dawny sprzęt gospodarstwa domowego.

Na uwagę zasługuje izba śląska z rzadkimi ludowymi ręcznie malowanymi meblami śląskimi. Ciekawostką jest również biurko, przy którym zasiadali ząbkowiccy burmistrzowie, które zostało przeniesione tu z ratusza, księga Tory, która pochodzi prawdopodobnie z ząbkowickiej synagogi, drewniane tarcze strzeleckie bractwa kurkowego oraz studnia o głębokości 20 m znajdująca się wewnątrz domu.

W ogrodzie Izby znajduje się kartusz herbowy Domy Stanów Ziemskich.

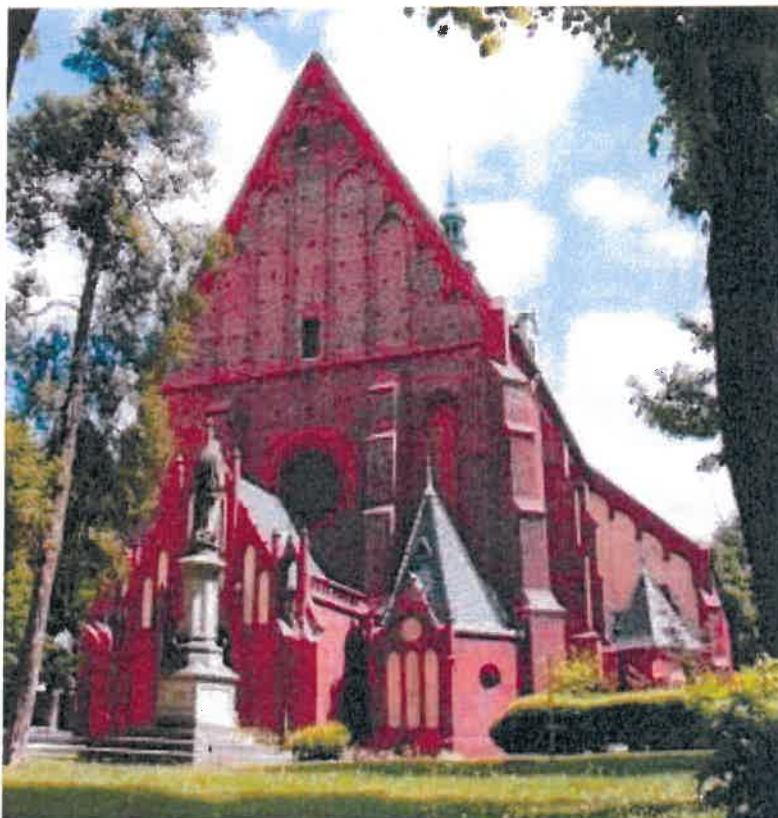
W 2007 roku Gmina Ząbkowice Śląskie przeprowadziła remont Izby. Projekt współfinansowany był przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz budżetu państwa w ramach Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego.

Atrakcję turystyczną „Laboratorium Frankenstein”, można zwiedzać na parterze i w piwnicach Izby Pamiątek Regionalnych. Pozwala ona miłośnikom fantastyki i grozy sprawdzić swoją odwagę, jak również poznać straszną historię „szajki ząbkowickich grabarzy”. Ząbkowice Śląskie od momentu powstania aż do 1945 roku nosiły nazwę Frankenstein, która obecnie kojarzy się z powieścią Mary Shelley o szalonym naukowcu i stworzonym przez niego potworze.

Fotografia 2. Regionalna Izba Pamiątek w Ząbkowicach Śląskich (Dawny Dwór Rycerza Kaufunga).

Kościół św. Anny z 1415 r. Kościół został wzniesiony prawdopodobnie wkrótce po lokacji miasta. Pierwszy dokument, wskazujący, że w Ząbkowicach znajdował się kościół pochodzi z 27 września 1292 r. Wewnątrz znajduje się wiele cennych zabytków, m. in. ołtarz główny z obrazem namalowanym przez Johanna Clayssensa z Antwerpii w 1701 roku przedstawiający św. Annę z rodziną, nagrobek Karola I i jego żony Anny Żagańskiej w kaplicy Keuffunga, ambona z piaskowca z alabastrowym reliefem z 1619 roku, epitafium Wita Stwosza Młodszego, wnuka Wita Stwosza, twórcy ołtarza w kościele Mariackim w Krakowie.

Fotografia 3. Kościół św. Anny w Ząbkowicach Śląskich.

Ruiny Renesansowego Zamku. Zamek, którego ruiny istnieją do dziś, został wzniesiony prawie w tym samym miejscu, w którym znajdował się zamek piastowski, wzniesiony około 1290 roku przez księcia Bolka I Świdnicko – Ziębickiego (1278 – 1301), jako twierdza graniczna.

Zamek często zmieniał właścicieli, którzy wielokrotnie przebudowywali budowlę. W XVI wieku przeszedł na własność Karola I von Münsterberga, który przebudował twierdzę w stylu renesansowym. Pomimo tego, że budynek został odrestaurowany, nadal pozostawał ważnym punktem konfliktów zbrojnych. Tak więc przez lata był wielokrotnie niszczony, aż został opuszczony w 1728 roku. W 1784 r. na zamku wybuchł pożar. Od tego czasu twierdza pozostaje w ruinie. Dziś zwiedzający mogą zwiedzać zrekonstruowaną część. Mimo, iż z twierdzy nazywanej przez mieszkańców Zamkiem Frankensteina zostały ruiny, nadal robi ona ogromne wrażenie.

W latach 2021-2022 w ramach realizacji projektu „Śladami wspólnej średniowiecznej historii” wykonano remont i dostosowywanie wieży bramnej wraz z pomieszczeniami przyległymi na cele użytkowe – powstała trasa turystyczna i pomieszczenia ekspozycyjne, przebudowano dziedziniec wraz z odbudową podcienia w oparciu o zachowane relikty wieży bramnej, przywrócono zwieńczenia wieży bramnej, wykonano przyłącza wod-kan i instalację wewnętrznych wodno-kanalizacyjnych i elektrycznych w adaptowanej części zamku. Dzięki temu projektowi część zamku została odrestaurowana i udostępniona dla zwiedzających.

Fotografia 4. Ruiny zamku w Ząbkowicach Śląskich.

Mury miejskie Pierwsze mury miejskie zostały wybudowane prawdopodobnie już w czasach, kiedy powstało miasto. Prawdopodobnie był to niewielki, czworokątny pierścień o wymiarach 200 na 400 m z czterema bramami, otaczający kwadratowy rynek. Część umocnień powstała w formie drewniano – ziemnych wałów, część murów zbudowanych z łamanego kamienia. Najstarszym fragmentem murów, zachowanym do dziś jest mur biegnący od ulicy Grunwaldzkiej do ulicy Prusa.

Ratusz miejski Obecny ząbkowicki ratusz jest już szóstą budowlą, która powstała w tym miejscu od czasu założenia miasta. Pierwszy ratusz istniał w Ząbkowicach już na początku XIV wieku. Pierwsza wzmianka dotycząca ząbkowickiego ratusza pochodzi z 1 września 1345 roku, dotyczy ona sprzedaży ław mięsnych przed ratuszem. Był to murowany budynek z wieżą, pod którą mieściło się więzienie. Budynek został spalony podczas najazdu husytów w 1428 roku. Obecna budowla pochodzi z lat 1862 – 1864. Budynek został wzniesiony po wielkim pożarze, który 24 kwietnia 1858 roku zniszczył większą część miasta oraz Sadlno. Spłonęło wówczas miejskie archiwum przechowywane na II piętrze ratusza. O drugiej w nocy z ogromnym hukiem zawaliła się ratuszowa wieża. Dzwon z charakterystycznym napisem: "Vigilate" (czuwajcie) spadł na plac przed ratuszem. Resztki wieży zostały wysadzone 4 maja przez oddział artylerii ze Srebrnej Góry, ponieważ obawiano się, że uszkodzona przez ogień konstrukcja może się zawalić.

W okresie międzywojennym ratusz był siedzibą władz miasta oraz kilku miejskich instytucji. Na parterze po lewej stronie mieściły się posterunek policji i mieszkanie stróża. Po prawej znajdowała się siedziba powiatowej i miejskiej kasy oszczędnościowej. Pierwsze piętro zajmowały: magistrat, biuro policji, urząd meldunkowy, kasa podatkowa, USC. Na II piętrze mieściły się: biuro opieki społecznej, gabinet burmistrza i sala rady miejskiej.

Po II wojnie światowej władze miasta przeniósł się do budynku przy ul. 1 Maja 15. W ratuszu mieści się siedziba Biblioteki im. Księżki Henrykowskiej oraz Urząd Stanu Cywilnego gmin Ząbkowice i Stoszowice.

Biurowo dawnych burmistrzów, które znajdowało się dawniej w ratuszowym gabinecie, jest obecnie przechowywane w Izbie Pamiątek Regionalnych.

W 2022 roku rozpoczął się remont elewacji ratusza łącznie z wieżą, wykonana zostanie renowacja stolarki okiennej i drzwiowej oraz renowacja tarczy zegara.

2.7 Sport, rekreacja i turystyka

2.7.1 Sport i rekreacja

Gmina Ząbkowice Śląskie stwarza warunki oraz wpływa na rozwój różnych form aktywności sportowej i rekreacyjnej. Podmiotem, który prowadzi i koordynuje działania związane z kulturą fizyczną, sportem i rekreacją oraz udostępnia bazę sportowo-rekreacyjną jest **Ząbkowickie Centrum Sportu i Rekreacji Spółka z o.o.** Spółka rozpoczęła swoją działalność 1 stycznia 2020 r. zgodnie z podjętą Uchwałą nr XV/102/2019 Rady Miejskiej Ząbkowic Śląskich z dnia 24 lipca 2019 r. Ząbkowickie Centrum Sportu i Rekreacji Sp. z o.o. przejęło zadania oraz zarządza majątkiem po Ośrodku Sportu i Rekreacji, który jako jednostka budżetowa, został zlikwidowany 31 grudnia 2019 r. na mocy Uchwały nr XX/123/2019 Rady Miejskiej Ząbkowic Śląskich. Dla rozwoju sportu i rekreacji w Gminie Ząbkowice Śląskie niezwykle istotne jest istnienie odpowiedniej bazy infrastrukturalnej. Obiektami sportowymi zarządza Ząbkowickie Centrum Sportu i Rekreacji. Stanowią one ok. 10 ha łącznej powierzchni, zagospodarowanej jako tereny sportowo-rekreacyjne, w których skład wchodzi:

- Stadion Miejski – 3 boiska trawiaste, 2 korty tenisowe, boisko ORLIK, Skatepark;
- Basen Miejski;
- Hala Sportowa „Słoneczna”;
- Słoneczny Park Wodny Saunarium & Spa.

Boiska wielofunkcyjne ORLIK 2012 zapewniają możliwość spędzenia wolnego czasu mieszkańcom gminy Ząbkowice Śląskie. W godzinach porannych z obiektu korzystają szkoły, a po południu kluby, stowarzyszenia i różne grupy dzieci i młodzieży (nieodpłatnie pod nadzorem animatorów sportu oraz pracowników).

Hala sportowa w dni powszednie do godz. 16.00 jest użytkowana przez Szkołę Podstawową Nr 3 w Ząbkowicach Śląskich na zajęcia lekcyjne w-f, natomiast od godz. 16.00 do 22.00 i weekendy, udostępniona jest stowarzyszeniom, klubom sportowym oraz innym użytkownikom. Dodatkowo w obiekcie znajdują się 8 pokoi gościnnych (26-30 miejsc noclegowych), które przez cały rok dostępne są dla gości indywidualnych. W 2020 r. zakończyła się budowa krytej pływalni w Ząbkowicach Śląskich, której oficjalne otwarcie odbyło się dnia 7 marca 2020 r. Słonecznym Park Wodny funkcjonuje 7 dni w tygodniu w godzinach 6:00-22:00. Na obiekcie odbywają się systematycznie zajęcia czterech szkółek pływacki dla dzieci oraz osób dorosłych (Aqua House, Ząbkowicki Klub Pływacki Frankenstein, Posejdon, VIZ nauka i doskonalenie pływania). W 2022 roku otwarte zostało Saunarium sauną fińską, łaźnią solankową, łaźnią parową i sauną Infrared. Dopełnieniem strefy Saunarium&SPA w Słonecznym Parku Wodnym są takie atrakcje jak basen zewnętrzny i wewnętrzny, strefa relaksu Słoneczna łąka ze światłem słonecznym i czerwonym, rozbudowana strefa do schładzania z wiadrzem bosmana oraz lodownią do produkcji lodu.

W 2020 r. Spółka zorganizowała lub współorganizowała 88 imprez sportowo-rekreacyjnych i inne wydarzenia, w których udział wzięło prawie 22 tyś. uczestników i widzów. Były to imprezy sportowe własne, wynikające z planu pracy oraz współorganizowane z innymi organizacjami, stowarzyszeniami i instytucjami samorządowymi. Udostępniono również obiekty sportowe na rozgrywki ligowe (piłki siatkowe ZTS Ząbkowice Śląskie, piłki ręcznej UKS Ziębice, piłki nożnej Orzeł Ząbkowice Śląskie oraz Klub Sportowy „Polonia” Ząbkowice Śląskie), występy, zawody (gimnastyka artystyczna, karate Kyokushin, pokazy tańca towarzyskiego) i inne wydarzenia (Uniwersytet dziecięcy, itp.).

2.7.2 Promocja, turystyka i współpraca międzynarodowa

Gmina stanowi obszar atrakcyjny turystycznie ze względu na położenie, walory krajobrazowe (widok na Sudecki uskoku brzeźny, na którym leży Twierdza Srebrna Góra), oraz historyczno-kulturowe.

Liczne pasma niższych gór tworzą niezwykle malownicze krajobrazy. Region ten jest prawdziwym rajem dla miłośników historii, architektury, ale także i przyrody. Znajduje się tu bowiem wiele cennych zbytków, i rezerwat przyrody.

Turystycznie Przedgórze leży dostownie i w przenośni w cieniu pobliskich Sudetów. W Masywie Ślęży gęstość szlaków turystycznych dorównuje najpopularniejszym regionom górskim. Na pozostałym obszarze liczba szlaków jest również zadowalająca i pozwala na zobaczenie najciekawszych obiektów w regionie.

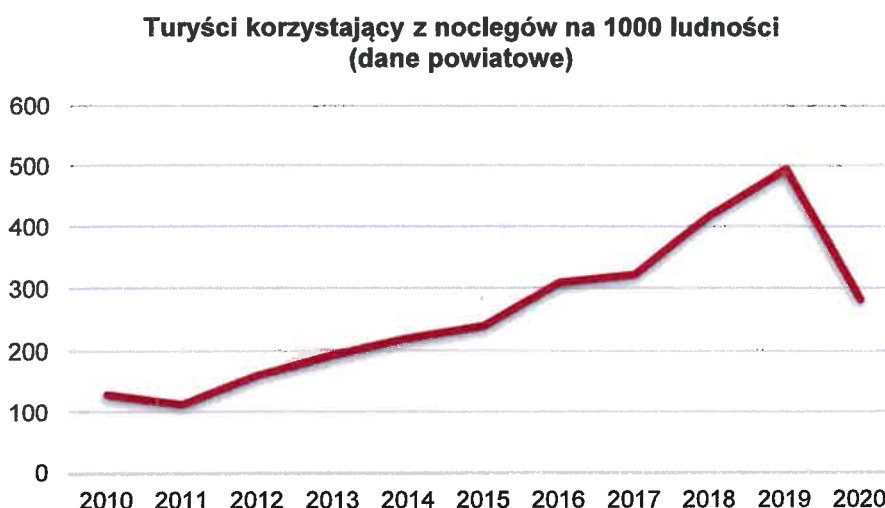
Położenie Gminy Ząbkowice Śląskie w malowniczym i urozmaiconym krajobrazie Przedgórze Sudeckiego należy ocenić jako korzystne – stwarzające liczne, możliwości w zakresie rozwoju turystyki na tym terenie. Poniższe zestawienie przedstawia wielkość ruchu turystycznego w powiecie ząbkowickim, który pośrednio stanowi informację o dostępności komunikacyjnej gminy. Liczba turystów korzystających z noclegu w roku świadczy także o rzeczywistym zainteresowaniu turystycznym lub pobytowym. Jak wynika z wykresu turyści coraz chętniej wybierają Ząbkowice Śląskie i okolice jako kierunek swoich wyjazdów. Największy wzrost ruchu turystycznego nastąpił pomiędzy 2017 i 2018 r. W 2020 r. odnotowano spadek ze względu na pandemię COVID-19.

Tabela 12. Turyści korzystający z noclegów na 1000 ludności (dane powiatowe)

Turyści korzystający z noclegów na 1000 ludności	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
	127,32	111,43	159,23	192,15	219,05	238,6	307,9	320,35	417,93	493,5	280,54

Źródło: Program Rozwój Lokalny <https://analizy.monitorrozwaju.pl/>

Wykres 9. Turyści korzystający z noclegów na 1000 ludności (dane powiatowe)

Źródło: Program Rozwój Lokalny <https://analizy.monitorrozwaju.pl/>

Gmina Ząbkowice Śląskie realizuje zadania w zakresie promocji i aktywizacji gospodarczej poprzez działanie Referatu Rozwoju i Promocji. Natomiast promocja zabytków, imprezy turystyczne organizowane są przez Ząbkowickie Centrum Kultury i Turystyki oraz Bibliotekę Publiczną Miasta i Gminy im. Księżki Henrykowskiej. Ząbkowickie Centrum Kultury i Turystyki zajmuje się również ofertą turystyczną, sprzedażą biletów, oprowadzaniem po ząbkowickich zabytkach.

Przeprowadzane akcje promocyjne mają na celu systematyczne zwiększanie ilości odwiedzających Ząbkowice Śląskie turystów. W ciągu ostatnich trzech lat liczba turystów odwiedzających atrakcje turystyczne w gminie przedstawiała się następująco:

Tabela 13. Liczba turystów w latach 2018-2020 r. odwiedzających atrakcje turystyczne Ząbkowic Śląskich.

Rok	2018	2019	2020
Krzywa Wieża	16 777	14 532	8 960
Izba Pamiątek Regionalnych	4 200	3 526	1 239
Śladami dr. Frankensteina	7 507	6 457	2 364
Zamek	6 934	4 101	1 054
RAZEM	35 418	28 616	13 617

Źródło: Raporty o stanie Gminy Ząbkowice Śląskie za 2018, 2019, 2020 r.

Przez sytuację w kraju związaną z pandemią, działalność obiektów turystycznych przez cały 2020 rok była ograniczona i zależna od sytuacji spowodowanej przez COVID-19. Obiekty działały według zaleceń i obostrzeń nakazanych przez Rząd.

Współpraca międzynarodowa

Gmina Ząbkowice Śląskie posiada umowy partnerskie z następującymi miastami:

- Cervený Kostelec (Czechy)
- Wiesloch (Niemcy)
- Uchte (Niemcy)
- Sławno (Polska)
- Bran (Rumunia)
- Fontenay aux Roses (Francja).
- Kańczuga (Polska)

Współpraca Gminy Ząbkowice Śląskie z miastami partnerskimi polega:

- na wymianie doświadczeń w różnych dziedzinach życia i pracy samorządów;
- na promowaniu wizerunku Gminy Ząbkowice Śląskie wśród partnerów zagranicznych;
- na zwiększaniu ruchu turystycznego, wspólnym pozyskiwaniu funduszy Unii Europejskiej w ramach programów międzynarodowych współfinansowanych przez Unię Europejską;
- na aktywizowaniu i wspieraniu kontaktów między mieszkańcami miast partnerskich;
- na promocji dziedzictwa europejskiego oraz jego wartości kulturowych;
- na kreowaniu wizerunku Ząbkowic Śląskich jako atrakcyjnego miejsca międzynarodowych imprez kulturalno-promocyjnych;
- na uczestnictwie w obchodach świąt danego miasta (z jednej strony miasta partnerskie uczestniczą m. in. w Dniach i Nocach Krzywej Wieży czy Weekendzie z Frankensteinem, a z drugiej strony Gmina Ząbkowice Śląskie uczestniczy np. w Międzynarodowym Festiwalu Zespołów Folklorystycznych w Cervenym Kostelcu, czy Międzynarodowym Festiwalu Orkiestr Dętych w Sławnie.

W 2020 r. ze względu na pandemię spotkania z partnerami krajowymi i zagranicznymi nie odbyły się (poza działaniami z projektów).

2.8 Edukacja i wychowanie

Sieć placówek

Na terenie Gminy Ząbkowice Śląskie funkcjonuje 6 szkół podstawowych (w tym 5 z oddziałami przedszkolnymi), 5 przedszkoli publicznych i 4 przedszkola niepubliczne, 1 żłobek publiczny, 1 żłobek niepubliczny oraz 1 niepubliczny klub dziecięcy.

Wg Systemu Informacji Oświatowej (stan na 30.09.2019 r.) w roku szkolnym 2019/2020 w 129 oddziałach objęto kształceniem 2284 uczniów wg poniższego:

- 1) Żłobek Publiczny. Liczba miejsc w Żłobku Publicznym w Ząbkowicach Śląskich wynosi 101.
- 2) Przedszkola 767 dzieci, w tym:
  - w przedszkolach publicznych 631 uczniów;
  - w przedszkolach niepublicznych 136 uczniów;
- 3) Szkoły podstawowe 1517 uczniów;

Na terenie gminy funkcjonują ponadto:

- Zespół Szkół Zawodowych w Ząbkowicach Śląskich
- Niepubliczna Szkoła Muzyczna I st. w Ząbkowicach Śląskich
- Liceum Ogólnokształcące im. Władysława Jagiełły
- Branżowa Szkoła I stopnia Cechu Rzemiosł Różnych i Małej Przedsiębiorczości w Ząbkowicach Śląskich

2.9 Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne

Kierunki rozwoju przestrzennego gminy Ząbkowice Śląskie określa „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Ząbkowice Śląskie”, uchwalone uchwałą nr VI/19/2010 Rady Miejskiej Ząbkowic Śląskich z dnia 02 czerwca 2010 r.

Aktualny dokument stanowi *Analiza zmian w zagospodarowaniu przestrzennym miasta i gminy Ząbkowice Śląskie wraz z oceną aktualności studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego i wieloletnimi programami sporządzania planów miejscowych* przyjęty uchwałą nr XVIII/112/2019 Rady Miejskiej Ząbkowic Śląskich z dn. 26 września 2019 r.

Obecnie trwają prace nad zmianą Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Ząbkowice Śląskie, co jest podyktowane koniecznością zwiększenia terenów pod budownictwo mieszkaniowe oraz terenów inwestycyjnych dla sektora przedsiębiorczości. Gmina w przyszłości planuje również dokonać zmian w Miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.

W strukturze funkcjonalno-przestrzennej gminy można wyodrębnić:

- obszary o wiodącej funkcji rolniczej – przestrzennie dominujące w gminie i obejmujące około 80 % jej powierzchni,
- obszary o funkcji przemysłowej – obejmujące głównie północno – wschodnią część miasta oraz fragmenty zachodniej i wschodniej jego części, a na terenie gminy obszary eksploatacji surowców mineralnych położone w północnej i w południowo- zachodniej części gminy,
- obszary o funkcji przetwórstwa rolnego – związane głównie z w/w obszarami o funkcji przemysłowej,
- obszary osadnicze o wiodącej funkcji mieszkaniowo-usługowej obejmujące miasto
- obszary osadnicze o wiodącej funkcji mieszkaniowej i zagrodowej obejmujące miejscowości wiejskie.

Podstawę planowania przestrzennego w gminie stanowią Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego przyjmowane w formie uchwał rady miejskiej określające przeznaczenie, warunki zagospodarowania i zabudowy terenu, a także rozmieszczenie inwestycji celu publicznego.

Tereny objęte miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego, w Gminie Ząbkowice Śląskie przedstawia poniższa mapa.

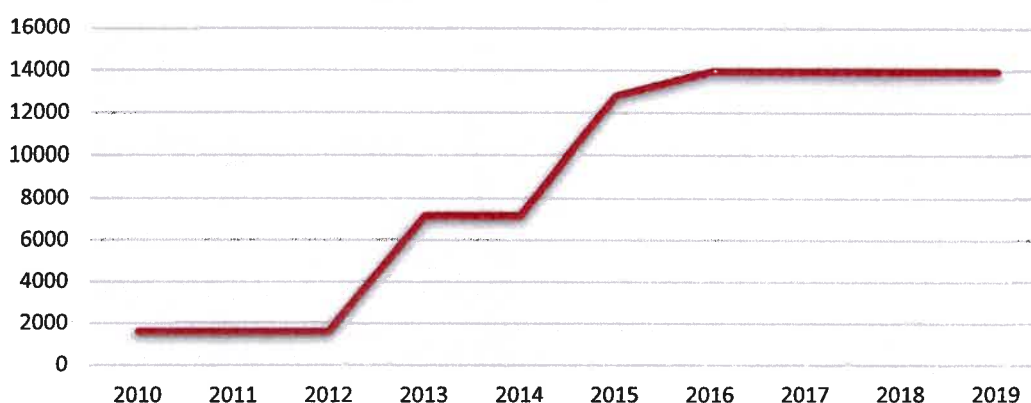

Tabela 14. Powierzchnia gminy objęta obowiązującymi MPZP z latami 2010-2019

Wskaźnik	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Powierzchnia gminy objęta obowiązującymi MPZP (w ha).	1537	1537	1537	7129	7129	12798	13944	13944	13944	13944

Źródło: <https://analizy.monitorrozwoju.pl/>

Wykres 10. Powierzchnia gminy objęta obowiązującymi MPZP z latami 2010-2019

Źródło: Opracowanie własne.

2.10 Jakość życia

2.10.1 Ochrona zdrowia

Gmina Ząbkowice Śląskie realizuje założenia związane z objęciem obywateli posiadających ubezpieczenie zdrowotne w Narodowym Funduszu Zdrowia oraz niektórych grup nieubezpieczonych, w tym dzieci czy kobiet w ciąży, za pośrednictwem licznych placówek zdrowia. Każdy ośrodek zdrowia czy przychodnia posiada odpowiednie kompetencje do świadczenia darmowych świadczeń zdrowotnych z koszyka świadczeń gwarantowanych.

Baza opieki zdrowotnej w Gminie Ząbkowice Śląskie obejmuje:

Szpital Św. Antoniego w Ząbkowicach Śląskich – placówka prywatnej firmy EMC INSTYTUT MEDYCZNY SA. Świadczy usługi w ramach kontraktu z NFZ, jak również odpłatne – finansowane z dodatkowego ubezpieczenia bądź bezpośrednio przez Pacjenta. Oferuje opiekę medyczną w zakresie chirurgii ogólnej, chorób wewnętrznych, chorób dziecięcych, neonatologii, ginekologii i położnictwa, Szpitalnego Oddziału Ratunkowego (SOR) z lądowiskiem dla helikopterów. W przyszpitalnej przychodni placówka zapewnia bogatą ofertę opieki ambulatoryjnej, dostosowaną do potrzeb regionu i profilu oddziałów szpitala. Przychodnia posiada 18 poradni specjalistycznych. Szpital współpracuje z Wyższą Szkołą Medyczną w Kłodzku.

Szpitalny Oddział Ratunkowy (SOR) – udziela świadczeń zdrowotnych polegających na wstępnej diagnostyce i podjęciu leczenia w zakresie niezbędnym do stabilizacji funkcji życiowych osób znajdujących się w stanie nagłego zagrożenia życia lub zdrowia. Prowadzi wstępną diagnostykę, konieczną do dalszego postępowania leczniczego Pacjentom przywiezionym przez Pogotowie Ratunkowe lub skierowanych przez lekarza POZ. Profesjonalny i dobrze wyszkolony personel oraz specjalistyczny sprzęt niezbędny do ratowania chorych w stanie nagłego zagrożenia zdrowotnego pozwalają zapewnić fachową pomoc medyczną i odpowiednie warunki pobytu. Oddział posiada własne lądowisko dla śmigłowców.

Podstawowa opieka zdrowotna na terenie gminy świadczona jest przez:

1. Teren wiejski: Zdrowie Sp. J. Braszowice
2. Miasto:

- Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej Pomoc Doraźna
- Przychodnia Centrum Medicover przy Legrand \
- Przychodnia Zdrowia Psychicznego "ANIMA"
- Przychodnia Specjalistyczna w Ząbkowicach Śląskich
- Pracownia Diagnostyki Laboratoryjnej
- Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Ząbkowicach Śląskich
- Poradnia Zdrowia Psychicznego Zakład Opieki Zdrowotnej Baranowski, Maksymowicz Spółka Partnerska Lekarzy
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Zastryks.c.
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Stacja Pielęgniarstwa Rodzinnego Ojca Pio
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Stacja Opieki Centrum Pielęgniarstwa Rodzinnego, Rehabilitacji i Opieki Paliatywnej Caritas Diecezji Świdnickiej
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej "Zastryk" s.c.
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej "DOBROMED"
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej "DERMED" Sp.j.
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej "DENTYSTA"
- MEDICA Sp.j. Filia w Ząbkowicach Śląskich
- Elmed Sp.j.
- Ekumeniczna Stacja Opieki - Centrum Pielęgniarstwa Rodzinnego, Rehabilitacji i Opieki Paliatywnej
- Centrum Terapii Uzależnień
- Centrum Rehabilitacji MAK
- Bonifraterskie Centrum Rehabilitacyjno-Opiekuńcze

Na terenie Ząbkowic Śląskich działa:

⇒ **Poradnia – Centrum Terapii Uzależnień SANGO**

świadczy pomoc dla: osób pijących w sposób szkodliwy, uzależnionych od alkoholu, uzależnionych od alkoholu i innych środków psychoaktywnych, osób żyjących w związkach z osobami uzależnionymi, dorosłych dzieci alkoholików, z zaburzeniami nawyków i popędów (patologiczny hazard). Każda osoba, która zgłasza się do Poradni otoczona jest specjalistyczną opieką terapeutyczną, psychologiczną i psychiatryczną świadczoną przez wykwalifikowaną kadrę. Poradnia świadczy pomoc dla dzieci i młodzieży w sprawie Środków Psychoaktywnych. Świadczenia lecznicze są bezpłatne (refundowane przez NFZ oraz dofinansowane przez Urząd Miejski) z zakresu diagnostyki, leczenia, terapii indywidualnej oraz grupowej. Od 02 stycznia 2019 r. został otwarty Oddział Dzienny Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia. Leczenie na Oddziale refundowane jest przez NFZ. Pacjenci na oddziale przebywają codziennie, od poniedziałku do piątku w godzinach 8.00-14.00 przez okres 40-tu dni. Skierowanie na oddział zostanie wypisane po wcześniejszym umówieniu wizyty przez zatrudnionego w Centrum lekarza psychiatrę.

⇒ **Centrum Terapeutyczne**

Działa w dwóch punktach konsultacyjnych: W pierwszym świadczona jest pomoc dla osób: uzależnionych od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych (m.in. narkotyków), bliskich osób uzależnionych od alkoholu i substancji psychoaktywnych (m. in. narkotyków), uzależnionych od hazardu, ofiar przemocy domowej. W drugim punkcie prowadzone są konsultacje indywidualne i grupa wsparcia w zakresie pomocy dla osób doznających przemocy w rodzinie bądź zagrożonych tym zjawiskiem lub osób współuzależnionych.

2.10.2 Bezpieczeństwo publiczne

Bezpieczeństwo na terenie Gminy Ząbkowice Śląskie zapewnia Policja oraz Straż Miejska, zaś w zakresie bezpieczeństwa przeciwpożarowego państwowa i ochotnicze straże pożarne.

Na terenie Gminy znajduje się jeden komisariat policji – Komenda Powiatowa Policji, przy Alei Niepodległości 10 w Ząbkowicach Śląskich.

O porządek w Gminie dba również Straż Miejska, która ma swoją siedzibę przy ul. 1 Maja 15 w Ząbkowicach Śląskich. Pełni ona służbę na rzecz społeczności lokalnej od kwietnia 1992 r. Obsada etatowa straży: 6 osób. Służba pełniona jest w systemie II zmianowym, od poniedziałku do piątku w przedziale czasowym 6:00 – 22:00, oraz w soboty w godz. 14:00 - 22:00, Również w inne, wolne dni od pracy, w zależności od wynikających potrzeb pracodawcy. Straż Miejska uczestniczy w posiedzeniach: Komisji, Zarządów Rad Osiedli, spotkaniach wiejskich.

W związku z wystąpieniem w 2020 roku pandemii, straż miejska prowadziła działania informacyjne oraz pomocnicze (rozdawanie maseczek, pomoc starszym osobom przy zakupach, dyżury na biurze podawczym Urzędu Miejskiego, inne wg potrzeb). W ramach polecenia wojewody i oddelegowania strażników do wspólnych służb z Policją, również 145 razy wspólnie pełniono służby.

O bezpieczeństwo przeciwpożarowe w Gminie dbają Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej oraz jednostki ochotniczej straży pożarnej. Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej mieści się w Ząbkowicach Śląskich, przy ul. Waryńskiego 15.

Państwową Straż Pożarną na terenie wiejskim wspierają jednostki ochotniczej straży pożarnej. Na terenie gminy działa 5 jednostek OSP, z których 2 są włączone do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego – Są to OSP Braszowice i OSP Stolec. Oprócz nich jednostki OSP działają także w Tarnowie, Olbrachcicach Wielkich i Sieroszowie.

Bezpieczeństwo mieszkańców jest dla samorządu Gminy Ząbkowice Śląskie sprawą priorytetową. Dlatego też stale ulepsza zaplecze techniczne jednostek, aby strażacy-ochotnicy mieli jak najlepsze narzędzia do udzielania ludziom pomocy. Jednostki OSP Braszowice, OSP Stolec oraz OSP Olbrachcice Wielkie posiadają nowoczesne samochody ratowniczo-gaśnicze zakupione w latach 2011-2012. Ponadto dzięki dotacjom przekazanych przez samorząd (łączna kwota w 2020 r. wyniosła 37 940,00 zł) jednostki OSP zostały wyposażone w umundurowanie, buty, motopompę, sprzęt ratowniczo-pożarniczy, sprzęt ratowniczo-gaśniczy, detektor do pomiaru stężeń tlenu i dwutlenku węgla (wielogazowy), sprzęt do oświetlenia terenu akcji ratowniczej itp.

Od października 2009 rozpoczął funkcjonowanie Samorządowy Informator SMS. W ramach SISMS mieszkańcy mogą otrzymywać bezpłatne informacje dot. zagrożeń, awarii, remontów dróg, imprez kulturalnych i sportowych, bezpłatnych badaniach lekarskich i programach zdrowotnych, sesjach Rady Miejskiej. W systemie SISMS Gminy Ząbkowice Śląskie zarejestrowanych jest 1628 osób. Ponadto w ramach systemu SISMS dodatkowo została zakupiona aplikacja BLISKO, w której dodatkowo zarejestrowanych jest 612 osób.

Sprawy wojskowe

W 2020 roku została przeprowadzona kwalifikacja wojskowa, która ma na celu weryfikację młodych ludzi pod kątem ich predyspozycji i stanu zdrowia psychofizycznego. Podlegali jej mężczyźni – rocznik podstawowy: 111 osób, rocznik starszy: 39 osób:

- urodzeni w 2001 roku,
- urodzeni w latach 1996-2000, którzy nie posiadali określonej zdolności do czynnej służby wojskowej.

Osoby wezwane do kwalifikacji wojskowej były poddane badaniom lekarskim, aby ustalić kategorie zdolności do czynnej służby wojskowej, otrzymali również książeczki wojskowe. Stawiennictwo było obowiązkowe, ale służyło tylko określeniu kategorii wojskowej. Wszyscy stawiający się w 2020 roku do kwalifikacji wojskowej z mocy prawa zostali przeniesieni do rezerwy z dniem, w którym orzeczenie komisji lekarskiej o ich zdolności do czynnej służby wojskowej stało się ostateczne.

2.10.3 Polityka społeczna

Ośrodek Pomocy Społecznej w Ząbkowicach Śląskich swoją działalnością obejmuje miasto i gminę Ząbkowice Śląskie. Podzielony na 9 rejonów opiekuńczych, w których realizują swoje zadania pracownicy socjalni.

Pomoc społeczna

Prawo do świadczeń z pomocy społecznej przysługuje osobom i rodzinom, których posiadane dochody nie przekraczają kryteriów dochodowych ustalonych w oparciu o próg interwencji socjalnej przy jednoczesnym wystąpieniu co najmniej jednej z okoliczności zawartych w art. 7 ustawy o pomocy społecznej, tj.: ubóstwa, sieroctwa, bezdomności, bezrobocia, niepełnosprawności, długotrwałej choroby, ochrony macierzyństwa, alkoholizmu, narkomanii itp.

Od 1 października 2018 roku kryterium dla osoby samotnej i samotnie gospodarującej wynosi dla osoby samotnie gospodarującej 701 zł, a dla osoby w rodzinie 528 zł. zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 11 lipca 2018 r. w sprawie zweryfikowanych kryteriów dochodowych oraz kwot świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej (Dz. U. z 2018 r.poz.1358).

Ośrodek Pomocy Społecznej realizuje zadania własne gminy o charakterze obowiązkowym i fakultatywnym oraz zadania zlecone gminie z zakresu administracji rządowej.

Świadczeniami z pomocy społecznej są:

1. świadczenia pieniężne:
  - a) zasiłek stały,
  - b) zasiłek okresowy,
  - c) zasiłek celowy i specjalny zasiłek celowy;
2. świadczenia niepieniężne;
  - a) praca socjalna,
  - b) składki na ubezpieczenie zdrowotne,
  - c) składki na ubezpieczenie społeczne,
  - d) pomoc rzeczowa,
  - e) sprawienie pogrzebu,
  - f) schronienie, posiłek, ubranie,
  - g) usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze,
  - h) ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w DPS.

W okresie I-XII 2020 r. na realizację zadań pomocy społecznej wydatkowano ogółem 2 720 332 zł, w tym na wybrane świadczenia wydatkowano:

1. zasiłki stałe – 353 648 zł – zrealizowano 693 świadczenia – objęto pomocą 73 osoby,
2. zasiłki okresowe – 373 032 zł – zrealizowano 1101 świadczeń – objęto pomocą 182 osoby,
3. zasiłki celowe, celowe specjalne, celowe losowe – 77 646 zł, – objęto pomocą 312 osób,
4. zasiłki celowe na pokrycie wydatków związanych z kłęską żywiołową – 50 028 zł, objęto pomocą 12 rodzin,
5. usługi opiekuńcze – 266 389 zł – zrealizowano 11 903 godzin usług – objęto pomocą 63 osoby,
6. specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi – 221 959 zł zrealizowano 8 379 godzin usług - objęto pomocą 29 osób,
7. posiłki i zasiłki na dożywianie – 254 825 zł – objęto pomocą 549 osób, w tym: 89 dzieci do czasu rozpoczęcia nauki w szkole podstawowej, 104 uczniów różnych szkół,
8. odpłatność za schronienie – 21 354 zł, – objęto pomocą 5 osób,
9. odpłatność za pobyt w DPS – 1 073 442 zł , zrealizowano 393 świadczenia, – objęto 44 osoby.
10. ubezpieczenie zdrowotne – 28 009 zł opłacono 601 składek dla 65 osób.

Ośrodek Pomocy Społecznej w 2020 roku przyznał świadczenia 650 osobom, z tego:

- świadczenia pieniężne otrzymało: 383 osoby – liczba osób w rodzinach – 763,
- świadczenia niepieniężne otrzymało: 287 osób – liczba osób w rodzinach – 499.

Świadczenia rodzinne

Świadczeń rodzinnych przysługuje osobom, jeżeli dochód w przeliczeniu na osobę w rodzinie nie przekracza kwoty 674,00 zł, a w przypadku gdy członkiem rodziny jest dziecko niepełnosprawne prawo przysługuje, jeżeli dochód w przeliczeniu na osobę nie przekracza 764,00 zł.

Zasiłek rodzinny ma na celu częściowe pokrycie wydatków na utrzymanie dziecka. Prawo do zasiłku rodzinnego i dodatków do tego zasiłku przysługuje:

- rodzicom, jednemu z rodziców albo opiekunowi prawnemu dziecka,
- opiekunowi faktycznemu dziecka,
- osobie uczącej się.

Świadczenia rodzinne to:

- a) zasiłek rodzinny oraz dodatki do zasiłku rodzinnego:
  - zasiłek rodzinny dla dziecka do 5 roku życia - 95 zł
  - zasiłek dla dziecka od 5 roku życia do 18 roku życia - 124 zł.
  - zasiłek rodzinny dla dziecka powyżej 18 roku życia do 24 roku życia - 135 zł.
  - dodatek z tyt. samotnego wychowywania dziecka - 193 zł.
  - dodatek z tytułu wielodzietności - 95 zł.
  - dodatek do kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego do 5 roku życia - 90 zł.
  - dodatek do kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego od 5 roku życia - 110 zł.
  - dodatek na internat - 113 zł.
  - dodatek na dojazdy do szkoły poza miejscem zamieszkania - 69 zł.
  - dodatek z tyt. Urodzenia dziecka - 1000 zł.
- b) świadczenia opiekuńcze:
  - zasiłek pielęgnacyjny w wys. 215,84 zł.
  - świadczenie pielęgnacyjne - 1830 zł
  - specjalny zasiłek opiekuńczy/ zasiłek dla opiekunów - 620 zł.
- c) jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia żywego dziecka- 1000 zł.
- d) świadczenie rodzicielskie - do 1000 zł.
- e) jednorazowe świadczenie „Za życiem” w wysokości 4000 zł.

W okresie I-XII 2020 r. na w/w zadanie, które w całości jest finansowane z budżetu państwa wydatkowano ogółem: 6 055 288 zł, w tym na wybrane świadczenia wydatkowano:

- zasiłki rodzinne wraz z dodatkami - 1 815 784 zł, - zrealizowano: 15 094 świadczeń,
- świadczenia opiekuńcze - 3 689 287 zł, - zrealizowano: 8916 świadczeń,
- jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka - 120 000 zł, - zrealizowano: 120 świadczeń,
- świadczenie rodzicielskie - 430 217 zł. - zrealizowano 501 świadczeń,
- składki na ubezpieczenie zdrowotne - 140 529 zł - zrealizowano 976 składek,
- składki na ubezpieczenie emerytalno-rentowe - 402 890 zł - zrealizowano 925 składek.

W okresie I - XII 2020 r. objęto pomocą w formie świadczeń rodzinnych 1078 rodzin.

Ponadto na terenie Gminy Ząbkowice Śląskie funkcjonują poniższe formy pomocy społecznej:

Tabela 15. Formy pomocy społecznej w Gminie Ząbkowice Śląskie.

RODZAJ ŚWIADCZENIA	OPIS
Fundusz alimentacyjny	W okresie I - XII. 2020 r. wydatkowano : 723 728 zł, liczba wypłaconych świadczeń: 1721. Objęto pomocą 140 osoby uprawnione. Oprócz wypłaty świadczeń podejmujemy działania wobec dłużników alimentacyjnych, mających na celu odzyskanie świadczeń. W 2020 roku kwoty zwrócone przez dłużników alimentacyjnych to : 298 244 zł. Na koniec 2020 r. stan należności dłużników z tytułu wypłaconych świadczeń z funduszu alimentacyjnego to kwota 8 061 710 zł.
Zasiłki dla opiekunów	W 2020 r. Ośrodek na mocy powyższej ustawy wypłacił dla 5 osób zasiłki dla opiekunów z wyrównaniem i ustawowymi odsetkami w łącznej wysokości 36 105 zł.

Program wieloletni „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”	<p>Z programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” korzystają:</p> <ul style="list-style-type: none"> – dzieci do czasu rozpoczęcia nauki w szkole podstawowej, – uczniowie do czasu ukończenia szkoły ponadgimnazjalnej, – osoby i rodziny znajdujące się w sytuacjach wymienionych w art. 7 ustawy o pomocy społecznej. <p>W 2020 roku w związku z porozumieniem na realizację programu Gmina Ząbkowice Śląskie otrzymała kwotę 153 825 zł, z czego wkład gminy to 101 000 zł.</p>
Świadczenia opieki zdrowotnej	<p>Ośrodek Pomocy Społecznej opłaca składki zdrowotne osobom pobierającym zasiłki stałe oraz składki zdrowotne osobom otrzymującym świadczenie pielęgnacyjne z tytułu opieki nad niepełnosprawnym dzieckiem lub osobą dorosłą. Dodatkowo wydawane są decyzje potwierdzające prawo do świadczeń zdrowotnych dla osób, które nie mają prawa do wymienionych świadczeń oraz spełniają kryteria dochodowe o których mowa w art. 8 ustawy o pomocy społecznej. Jeżeli osoba spełnia przesłanki zawarte w obu ustawach otrzymuje decyzję na okres 90 dni, uprawniającą do korzystania z usług podstawowej opieki zdrowotnej. Decyzję, o której mowa wyżej wydaje się na wniosek świadczeniobiorcy, a w przypadku stanu nagłego wydawane są na wniosek świadczeniodawcy, który udzielił pomocy medycznej. W 2020 r. OPS wydał 30 decyzji potwierdzających prawo do świadczeń zdrowotnych.</p>
Pieczą zastępczą	<p>W 2020 roku w pieczy zastępczej przebywało 50 dzieci z gminy Ząbkowice Śląskie, w tym:</p> <ul style="list-style-type: none"> – 18 dzieci w placówkach typu Rodzinne Domy Dziecka, – 32 dzieci w rodzinach zastępczych. <p>OPS na wydatkował na powyższy cel kwotę 370 723,00 zł.</p>
Program Rodzina 500 plus	<p>W 2020 r. z tej formy wsparcia skorzystało 3270 uprawnionych dzieci, wypłacono 36 271 świadczeń wychowawczych.</p> <p>Ośrodek Pomocy Społecznej w Ząbkowicach Śląskich na Program 500 plus, który w całości jest finansowany z budżetu państwa wydatkował ogółem: 18 012 561,38 zł.</p>
Program „Dobry start”	<p>Świadczenie wypłacane raz w roku w wysokości 300,00 zł przysługujące rodzicom, opiekunowi prawnemu lub opiekunowi faktycznemu dziecka oraz osobą uczącym się - bez względu na dochody. W 2020 r. do Ośrodka wpłynęło 1517 wniosków dotyczących ustalenia prawa do otrzymania świadczenia „Dobry start”. Z tej formy pomocy skorzystało 2051 uczniów. Wydatkowano na ten cel 615 300 zł.</p>
Program „Ząbkowicka Rodzina”	<p>W marcu 2013 r. Rada Miejska Ząbkowic Śląskich podjęła uchwałę w sprawie przyjęcia programu „Ząbkowicka Rodzina”. Program oferuje pakiet zniżek w opłatach za korzystanie z oferty instytucji kultury, sportu, rekreacji i turystyki oraz zniżki na zakup produktów i usług lokalnych przedsiębiorców.</p> <p>Program, który koordynuje Ośrodek Pomocy Społecznej w Ząbkowicach Śląskich skierowany do rodzin wielodzietnych, w tym zastępczych, które mieszkają lub są zameldowane na terenie Gminy Ząbkowice Śląskie i mają na utrzymaniu co najmniej troje dzieci w wieku do 18 lub 24 lat - w zależności od kontynuacji nauki. Program oferuje pakiet zniżek w opłatach za korzystanie z oferty instytucji kultury, sportu, rekreacji i turystyki oraz zniżki na zakup produktów i usług lokalnych przedsiębiorców.</p> <p>Do końca grudnia 2020 r. do Ośrodka wpłynęło 26 wniosków rodzin, które spełniły wymogi o wydanie „Karty Ząbkowickiej Rodziny”. Łączna liczba osób w rodzinach - 130. Wszystkie przyjęte wnioski zostały rozpatrzone pozytywnie. Udział w programie bierze 17 przedsiębiorców/ podmiotów z terenu naszej gminy.</p>
Program „Ząbkowicka Karta Seniora”	<p>Na podstawie Uchwały Rady Miejskiej Ząbkowic Śląskich Nr XVI/117/2015 z dnia 30.09.2015 r. od 1 listopada 2015 roku na terenie Gminy Ząbkowice Śląskie realizowany jest nowy program „Ząbkowicka Karta Seniora”, który służyć ma poprawie sytuacji osób starszych, powyżej 65 roku życia. Program koordynuje Ośrodek Pomocy Społecznej.</p>

	<p>Program ma za zadanie wspomóc funkcjonowanie osób starszych poprzez umożliwienie im lepszego dostępu do dóbr kultury, obiektów sportowych oraz różnego rodzaju usług.</p> <p>Program „Ząbkowicka Karta Seniora” nie zawiera klasycznej formy wsparcia materialnego seniorów, ale przewiduje inne elementy ułatwiające życie – mianowicie zniżki i ulgi na produkty oraz usługi, szczególnie ważne dla osób w tym wieku, tj. aktywność kulturalną i sportową oraz wypełnienie wolnego czasu. Działania te mają na celu poprawę jakości życia oraz aktywizację osób starszych. Razem możemy zapewnić mieszkańcom, którzy ukończyli 65 lat, odpowiednie warunki do codziennego funkcjonowania. Udział w programie bierze 14 przedsiębiorców/ podmiotów z terenu naszej gminy.</p> <p>Od początku trwania programu do dnia 31.12.2020 roku do Ośrodka wpłynęło 338 wniosków osób które ukończyły 65 lat.</p>
<p>Karta Dużej Rodziny</p>	<p>Karta Dużej Rodziny przysługuje rodzinom z przynajmniej trójką dzieci, niezależnie od dochodu. Karta jest wydawana bezpłatnie, każdemu członkowi rodziny. Rodzice mogą korzystać z karty dożywotnio, dzieci - do 18 roku życia lub do ukończenia nauki, maksymalnie do osiągnięcia 25 lat. Osoby niepełnosprawne otrzymają kartę na czas trwania orzeczenia o niepełnosprawności.</p> <p>Od stycznia 2019 r. prawo do posiadania Karty Dużej Rodziny przysługuje wszystkim rodzicom oraz małżonkom, którzy mają lub mieli na utrzymaniu łącznie co najmniej troje dzieci.</p> <p>Karta oferuje system zniżek oraz dodatkowych uprawnień. Jej posiadacze mają możliwość korzystania z katalogu oferty kulturalnej, rekreacyjnej czy transportowej na terenie całego kraju.</p> <p>Zniżki mogą oferować nie tylko instytucje publiczne, ale również przedsiębiorcy prywatni. Przystępując do programu zyskują prawo do postępowania się znakiem „Tu honorujemy Ogólnopolską Kartę Dużej Rodziny”.</p> <p>W 2020 roku OPS przyjął 72 wnioski na Kartę Dużej Rodziny, wszystkie spełniły wymogi, wydano 204 karty w formie tradycyjnej oraz 142 kart elektroniczne.</p>
<p>Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie</p>	<p>Na terenie gminy funkcjonuje Zespół Interdyscyplinarny realizujący zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Gminie Ząbkowice Śląskie. Gminny Zespół Interdyscyplinarny – to zespół składający się z 10 osób delegowanych z instytucji zaangażowanych w rozwiązywaniu problematyki przemocy, stanowią go przedstawiciele służb miejskich, instytucji i organizacji działających w obszarze wsparcia społecznego.</p> <p>Działania Zespołu skierowane są do wszystkich osób dotkniętych przemocą w rodzinie, rozumianej jako umyślne działanie narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, oraz zdrowia, naruszające ich nietykliwość cielesną, wolność, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym, psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne.</p> <p>W 2020 roku założono i prowadzono procedurę 162 „Niebieskich Kart”.</p>
<p>Program „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej”</p>	<p>Gmina Ząbkowice Śląskie w 2020 r. przystąpiła do programu realizowanego w ramach Solidarnościowego Funduszu Wsparcia Osób Niepełnosprawnych „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej” edycja 2020, zapewnia usługę asystenta w wykonywaniu codziennych czynności oraz funkcjonowaniu w życiu społecznym osobom niepełnosprawnym.</p> <p>Limit godzin usług asystenta przypadających na 1 uczestnika Programu wynosi nie więcej niż 30 godzin miesięcznie. Koszt 1 godziny usług asystenta wynosił do 30 zł brutto za godzinę. W 2020 r. w ramach programu z usług asystenta skorzystały 4 osoby, ogólna liczba wykorzystanych godzin – 538. łączny koszt usług asystenta – 16 081,41 zł.</p>
<p>Program „Opieka wytchnieniowa”</p>	<p>Gmina Ząbkowice Śląskie przystąpiła w roku 2020 do Programu „Opieka wytchnieniowa – edycja 2020”, realizowanego w ramach Solidarnościowego Funduszu Wsparcia Osób Niepełnosprawnych.</p>

	<p>Zgodnie z programem koszt jednej usługi opieki wytchnieniowej wynosi do 30 zł brutto. Na realizację powyższego programu budżet państwa wspiera gminy poprzez dofinansowanie do 80 % całości zadania, 20 % kosztów jest wkładem gminy. W 2020 r. z tej formy pomocy skorzystały 2 osoby, ogólna liczba usług opieki wytchnieniowej – 377 godzin. Wydatkowano na ten cel łącznie- 10 723,23 zł.</p>
<p>Projekt Operacyjny Pomoc Żywnościowa</p>	<p>Ośrodek Pomocy Społecznej w Ząbkowicach Śląskich przy współpracy Bankiem Żywności we Wrocławiu realizował Program Operacyjny Pomoc Żywnościowa Podprogram 2019 współfinansowany z Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym, którego celem było zapewnienie najuboższym mieszkańcom Polski pomocy żywnościowej oraz uczestnictwa w działaniach w ramach środków towarzyszących w okresie grudzień 2019 – wrzesień 2020.</p> <p>Pomoc żywnościowa trafiła do 670 osób z terenu Gminy Ząbkowice Śląskie znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej. Wydano 32,4146 ton żywności w formie 2680 paczek żywnościowych o łącznej wartości 148 815,67 zł.</p> <p>W ramach Podprogramu 2019 dla 80 osób korzystających z pomocy żywnościowej przeprowadzono 3 warsztaty edukacyjne w ramach działań towarzyszących:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Ekonomiczne – 2 spotkania dla 31 uczestników – Kulinarne – 2 spotkania dla 31 uczestników – Dietetyczne - 2 spotkania dla 4 uczestników
<p>Dzienny Dom „Senior+”</p>	<p>Dzienny Domu „Senior+” w Ząbkowicach Śląskich swoją działalność rozpoczął 6 czerwca 2019 r. Siedziba Dziennego Domu „Senior+” znajduje się w budynku Ośrodka Pomocy Społecznej w Ząbkowicach Śląskich, Osiedle XX-lecia 52. Dzienny Dom jest czynny od poniedziałku do piątku w godzinach od 8.00 do 16.00 z wyłączeniem świąt i dni ustawowo wolnych od pracy.</p> <p>Uczestnikami zajęć w Dziennym Domu „Senior+” mogą być osoby:</p> <ul style="list-style-type: none"> – nieaktywne zawodowo w wieku 60 +, zarówno kobiety jak i mężczyźni, – będący mieszkańcami miasta i gminy Ząbkowice Śląskie <p>Dzienny Dom przeznaczony jest dla 15 uczestników. W 2020 roku z placówki korzystało rotacyjnie 12 osób.</p> <p>Korzystanie z usług „Dziennego Domu Senior+” jest częściowo odpłatne wysokość opłaty wyliczana jest zgodnie z Uchwałą Nr VIII/56/2019 Rady Miejskiej Ząbkowic Śląskich z dnia 28.08.2019 r. w sprawie szczegółowych zasad ponoszenia odpłatności za pobyt w dziennym Domu „Senior+” w Ząbkowicach Śląskich i ustalona jest na podstawie decyzji administracyjnej wydanej o skierowanie na pobyt do „Dziennego Domu Senior+” w Ząbkowicach Śląskich. Decyzja wydana jest na podstawie wywiadu środowiskowego, przeprowadzonego przez pracownika socjalnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Ząbkowicach Śląskich. Miesięczna całkowita opłata wynosi 1100 zł. Naliczenie opłaty za pobyt uczestnika uzależnione jest od jego sytuacji dochodowej.</p> <p>Gmina Ząbkowice Śląskie w 2020 r. na realizację zadania jakim jest Dzienny Dom „Senior+” wydatkowała 94 158,14 zł.</p>
<p>Projekt „Razem w aktywnej starości”</p>	<p>W 2020 r. Gmina Ząbkowice Śląskie wraz z partnerem z Republiki Czeskiej Cervenyem Kostelcem przystąpiła do realizacji mikroprojektu pn. „Razem w aktywnej starości”. Projekt współfinansowany jest ze środków EFRR oraz budżetu państwa w ramach Programu Interreg V-A Republika Czeska – Polska 2014 – 2020 za pośrednictwem Euroregionu Glacensis. W miesiącach sierpniu i wrześniu 2020 r. odbyły się dwa spotkania po stronie czeskiej, w tym dwudniowe spotkanie 15 opiekunów osób starszych.</p>
<p>Program „Wspieraj Seniora”</p>	<p>W związku z obowiązującym stanem epidemii oraz znaczącym wzrostem zakażeń koronawirusem SARS-CoV-2, Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej kierując się troską o bezpieczeństwo osób starszych przygotowało na rok 2020 program wspierający ochronę zdrowia i życia osób powyżej 70 roku życia pn: „Wspieraj Seniora”.</p> <p>Gmina Ząbkowice Śląskie przystąpiła do w/w zadania, które realizowane było przez Ośrodek Pomocy Społecznej.</p>

W okresie od 28.10.2020 r. do 31.12.2020 r. wsparciem w ramach Programu objęte zostały dwie osoby w wieku powyżej 70 lat, w tym pierwsza zarejestrowana przez infolinię, druga zarejestrowana telefonicznie w Ośrodku Pomocy Społecznej. Jedna ze zgłoszonych osób była objęta pomocą w formie cotygodniowych zakupów artykułów spożywczych, leków w aptece i niezbędnych środków higieny. Druga osoba skorzystała ze wsparcia jednorazowo w formie pomocy w zakupieniu artykułów spożywczych.

Zakupy realizował pracownik Ośrodka Pomocy Społecznej, który każdorazowo rozliczał się w z osobą, której robił zakupy oraz w OPS – dostarczał paragony do zakupionych artykułów oraz sporządzał notatki służbowe.

Gmina w ramach realizacji powyższego zadania otrzymała dotację celową w wysokości 80% kosztów – 1675,38 zł. Wkład Gminy Ząbkowice Śląskie wyniósł 20% kosztów realizacji zadania tj. 418,85 zł. Łącznie na ten cel wydatkowano 2 094,23 zł.

Źródło: Raport o stanie Gminy Ząbkowice Śląskie za 2020 rok.

Ważnym elementem w pracy Ośrodka Pomocy Społecznej, oprócz realizacji świadczeń różnego rodzaju jest prowadzenie pracy socjalnej. Praca socjalna świadczona jest osobom i rodzinom bez względu na posiadany dochód. Najtrudniejsze w pracy pracownika socjalnego to efektywnie współpracować, przełamywać opór osób potrzebujących i motywować do zmian. Należy pomagać tak, aby motywować do pracy nad sobą i zmianą stylu życia, i powinno się towarzyszyć, wspierać a nie wyręczać w działaniach i załatwianiu spraw ważnych dla danego środowiska.

Praca socjalna nie zawsze przynosi zakładane efekty, mimo to nadal podejmujemy próby pracy z jednostką czy rodziną. Praca ta trwa czasami wiele miesięcy a nawet lat i trudno przewidzieć końcowy efekt.

Pracownicy Ośrodka oprócz ustawowych zadań wykonują dodatkowe m. in.:

- wydają opinie dla Sądu Rejonowego Ząbkowice Śląskie,
- przeprowadzają wywiady na potrzeby innych jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, Wydziału Gospodarki Nieruchomościami Urzędu Miejskiego, Powiatowego Urzędu Pracy, Zakładu Ubezpieczeń Społecznych,
- pomagają kompletować dokumenty do Zakładów Opiekuńczo-Leczniczych,
- są powoływani do grup roboczych przy Gminnym Zespole Interdyscyplinarnym i pracują przy realizacji Niebieskich Kart w rodzinach dotkniętych przemocą domową.

Potrzeby w zakresie pomocy społecznej wynikające z codziennej pracy, aby poprawić standard usług do realizacji przez Radę Gminy to utworzenie przed nowym okresem zimowym placówki noclegowej tzw., "niskoprogowej" np.: ogrzewalni lub noclegowni dla osób bezdomnych, lub innych wymagających wsparcia w zakresie zabezpieczenia przed skutkami zimy.

2.11 Kapitał społeczny

Aktywność społeczna mieszkańców oraz ich integracja są niezwykle ważne w tworzeniu postaw społeczeństwa obywatelskiego i budowaniu patriotyzmu lokalnego. Aktywizacja społeczności lokalnej jest jednym z podstawowych działań służących jej wielostronnemu rozwojowi. Polega ona na „oddziaływaniu na otoczenie społeczne” w taki sposób, by zmienić je na korzyść z punktu widzenia zarówno pojedynczego mieszkańca, jak i całej społeczności.

Miarą tej aktywności, związanej ze zdolnością do samoorganizacji społeczeństwa, jest m.in. liczba stowarzyszeń, fundacji oraz różnych kół zainteresowań w stosunku do liczby mieszkańców. W Ząbkowicach Śląskich zarejestrowane są organizacje pozarządowe, działające na rzecz młodzieży, seniorów, społeczności wiejskich, przedsiębiorców. Są to m.in.:

- Ząbkowickie Towarzystwo Sportowe
- Klub Sportowy Ludowy Zespół Sportowy "Skałki" Stolec
- Ludowy Zespół Sportowy "TARNOVIA" Tarnów
- Ludowy Zespół Sportowy "POLONIA" Ząbkowice Śląskie
- Ludowy Zespół Sportowy "Czarni" Braszowice

- Akademia Sportu „Orzeł” Ząbkowice Śląskie
- Klub Sportowy Barys Sarmat Warriors
- Ząbkowicki Klub Karate-DO
- Stowarzyszenie "Szkółka Piłkarska Orlik Ząbkowice Śląskie"
- Stowarzyszenie „Gminny Szkolny Związek Sportowy” w Ząbkowicach Śląskich
- Stowarzyszenie Kupców i Przedsiębiorców Ziemi Ząbkowickiej
- Stowarzyszenie Kultury Fizycznej Ząbkowicka Szkoła Basketu
- Stowarzyszenie Na Rzecz Dzieci i Osób Niepełnosprawnych Ziemi Ząbkowickiej "INTEGRACJA"
- Stowarzyszenie "BRASZOWICE NASZA PRZYSZŁOŚĆ"
- Stowarzyszenie Twórców Sztuki w powiecie ząbkowickim
- Stowarzyszenie Na Rzecz Kultury Fizycznej i Rekreacji "GAJ"
- Ochotnicza Straż Pożarna w Sieroszowie
- Ochotnicza Straż Pożarna w Tarnowie
- Stowarzyszenie Rozwoju Gospodarczego Powiatu Ząbkowickiego "PRO FUTURO"
- Klub Sportowy Orzeł
- Ochotnicza Straż Pożarna w Braszowicach
- Ochotnicza Straż Pożarna w Stolcu
- Ochotnicza Straż Pożarna OSP Olbrachcice Wielkie
- Ząbkowicki Klub Karate "KYOKUSHINKAI"
- Stowarzyszenie Inicjatyw Społecznych "RAZEM" Stolec
- "Stowarzyszenie Dom Prasy Katolickiej"
- Stowarzyszenie Inicjatyw Społecznych "Gród Rycerski" z/s
- Stowarzyszenie Inicjatyw Społecznych "ŹRÓDŁO"
- "GNIAZDO" Stowarzyszenie Członków Byłej Kresowej Parafii Święty Józef w Olbrachcicach Wielkich
- Stowarzyszenie "Ząbkowicki Uniwersytet Trzeciego Wieku"
- Stowarzyszenie Kultury Fizycznej „Polska Kures Federacja”
- Stowarzyszenie „POWER TEAM” Ząbkowice Śląskie
- Koło Stowarzyszenia Emerytów i Rencistów Policyjnych
- PTTK Oddział w Ząbkowicach Śląskich
- Koło Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich
- Stowarzyszenie „PETROL HEADS”
- Stowarzyszenie Właścicieli Mieszkań w Ząbkowicach Śląskich
- Klub Sportowy FRANKY GOLD TEAM
- Stowarzyszenie Animatorów Kultury
- Stowarzyszenie Fabryka Kultury
- Stowarzyszenie Na Rzecz Dzieci i Młodzieży SOSW "Szansa"
- Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Promocji Oświaty Kultury i Sportu
- Ząbkowicki Klub Pływacki „Frankenstein”
- Klub Pływacki „POSEJDON” Ząbkowice Śląskie
- Ząbkowickie Stowarzyszenie Pływackie „Open Water Team Ząbkowice Śląskie”
- Stowarzyszenie "Złota Jesień" przy Domu Pomocy Społecznej
- Stowarzyszenie "Aktywni-Kreatywni"
- Stowarzyszenie Wsi Sieroszów
- Ząbkowicki Klub Tenisowy
- Stowarzyszenie Gimnastyki Artystycznej „Gracja”
- Stowarzyszenie „Jak Nie My To Kto”
- Stowarzyszenie Ogrodowe „Słoneczny Ogród”
- Stowarzyszenie „Wieża Marzeń”
- Stowarzyszenie „KREWmaNIACY”
- Towarzystwo Opieki nad Zwierzętami w Polsce – Oddział Ząbkowice Śląskie

- Stowarzyszenie – Wolontariat
- Stowarzyszenie Klub Seniora „Przyjaciele”
- Nie ma dzieci są ludzie – stowarzyszenie w nurcie pedagogiki Montessori
- Stowarzyszenie na rzecz rozwoju wsi Brodziszów
- Stowarzyszenie „KOLOROWE KREDKI”
- Ząbkowicki Oddział Terenowy Stowarzyszenie GEOPARK Przedgórze Sudeckie
- Związek Strzelecki Oddział Ząbkowice Śląskie

STOWARZYSZENIA ZWYKŁE

- Stowarzyszenie Pomocy Potrzebującym „Osiedlowy Uśmiech”
- Stowarzyszenie „Ząbkowicka Grupa Biegowa Frankenstein”
- Stowarzyszenie Ząbkowicki Alarm Smogowy
- Stowarzyszenie Podologiczno- Diabetologiczne Promedica
- Stowarzyszenie Kresowian w Ząbkowicach Śląskich

FUNDACJE

- „Fundacja Dobrych Działań”
- „Fundacja Rodu Przelaskowskich herbu Srzeniawa”
- „Fundacja Dobroczynna Im. Św. Jana Pawła II”
- Fundacja „Rezydencja Opatów Henrykowskich w Sieroszowie”
- „Fundacja Zespół Pałacowo-Parkowy w Bobolicach”
- Fundacja Muzyka Serc
- Fundacja „ITER NOSTRUM”
- Fundacja Ochrony Środowiska i Rozwoju Krajowej Turystyki „NATURA 2050”
- Fundacja Wsparcie i Pomoc Pokolenia
- Polish Lost Art. Foundation
- Fundacja MotoFrankenstein

Współpraca organizacji pozarządowych z samorządem i mieszkańcami oparta jest na zapisach ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (tj. Dz. U. z 2019 r., poz. 688 zm.), dokumentach strategiczno-programowych określających politykę Gminy oraz uchwalanym corocznie Programie współpracy Gminy Ząbkowice Śląskie z organizacjami pozarządowymi.

Realizacja projektów społecznych jest niezwykle ważna w aspekcie rozwoju miasta i gminy Ząbkowice Śląskie. Przykłady projektów realizowanych przez Gminę Ząbkowice Śląskie oraz inicjatywy społeczne:

„Aktywna integracja – szansą dla wszystkich” – projekt współfinansowany ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego, realizowany w latach 2018-2019. Dotyczy zwiększenia aktywności społecznej i zawodowej wśród 20 zamieszkujących Ząbkowice Śląskie osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem, którzy korzystają ze świadczeń pomocy społecznej. Uczestnicy projektu otrzymali wsparcie w zakresie rozwijania kompetencji niezbędnych do skutecznego poszukiwania pracy. Dodatkowo wzięli udział w kursach i szkoleniach zawodowych oraz otrzymali wsparcie finansowe w ramach zawartych kontraktów socjalnych. Projekt realizowany przez Ośrodek Pomocy Społecznej.

Utworzenie Dziennego Domu Opieki Senior Plus. Dzięki pozyskanej w ramach programu wieloletniego Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej dotacji w wysokości ponad 228 000 złotych w budynku OPS na Osiedlu XX-lecia powstał 15 miejsc dziennej opieki dla seniorów. Budynek ten jest w pełni dostosowany do realizacji tego typu zadań ponieważ w 2017 roku dzięki utworzeniu ośrodka wsparcia dla osób i rodzin dotkniętych przemocą w rodzinie działającym przy Ośrodku Pomocy Społecznej w Ząbkowicach Śląskich zamontowano tam windę. Na realizację tego przedsięwzięcia pozyskano ponad 90 000 złotych z Programu Ośłonowego „Wspieranie Jednostek Samorządu Terytorialnego w Tworzeniu Systemu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie”.

"Od aktywności ruchowej do aktywności społecznej" projekt zrealizowany przez Ząbkowicki Klub Karate Kyokushin (ZKKK) w partnerstwie z Gminą Ząbkowice Śląskie. ZKKK to klub sportowy propagujący karate na terenie gminy i powiatu ząbkowickiego już od ponad 25 lat. Dzięki najaktywniejszym działaczom ZKKK rozszerza swoje działania za pomocą pozyskanych środków publicznych poza karate, jak np. badminton, siatkówka, szkolenia komputerowe itp. oraz aktywnie działa w sferze pożytku publicznego. Projekt "Od aktywności ruchowej do aktywności społecznej" współfinansowany z FIO został napisany, a następnie zrealizowany dla dzieci, młodzieży i dorosłych z gminy Ząbkowice Śląskie w celu nauki, której głównym założeniem było przekazanie wartości i działań obywatelskich poprzez aktywność ruchową oraz tworzenie i budowanie bazy do współpracy klubów sportowych z terenu gminy Ząbkowice Śląskie, zaangażowanych w wykonanie projektu. Projekt realizowany był od 01.06.2014r. do 30.06.2015r. W tym czasie ZKKK we współpracy z gminą Ząbkowice Śląskie oraz klubami: Ząbkowickim Klubem Karate Do, Ząbkowickim Towarzystwem Sportowym, Klubem Sportowym Barys Sarmat Warriors, Gminnym Szkolnym Związkiem Sportowym, Klubem Sportowym Akademia Piłkarska Orzeł i Klubem Sportowym Orzeł, zrealizowało bardzo ciekawy i różnorodny plan projektu, który obejmował: obóz sportowy, warsztaty komunikacji i aktywności społecznej dla przedstawicieli sportowych ngo, naukę i doskonalenie pływania, spływ pontonowy, wycieczkę do parku linowego, jednodniowy rajd integracyjny oraz realizację dwóch wybranych podczas trwania projektu inicjatyw społecznych - piknik integracyjny oraz zapoczątkowanie bicia rekordu Ząbkowic Śląskich.

Akcja „Cyberbezpieczny Senior” Wydział Prewencji dolnośląskiej komendy przy współpracy z Zespołem Prasowym stworzył spot filmowy adresowany do seniorów. Kampania jest realizowana w oparciu o Porozumienie między Komendantem Wojewódzkim Policji a Narodowym Bankiem Polskim - Oddział we Wrocławiu i zakłada edukację seniorów w zakresie cyberbezpieczeństwa transakcji w sieci, a także związanych z tym oszustw na szkodę osób starszych. Współcześnie grupy społeczne seniorów coraz swobodniej korzystają z telefonów komórkowych i komputerów z dostępem do Internetu. Coraz częściej zdarza się, że w wyniku nieostrożnego „użytkowania sieci” seniorzy padają ofiarami oszustów. Cyberprzestępcy korzystają z coraz bardziej zaawansowanych metod „wykradania” danych osobowych, czy innych poufnych danych.

W aktywizacji społeczności lokalnej ważną rolę odgrywają przede wszystkim lokalni liderzy społeczni oraz inicjatywy oddolne. W Ząbkowicach Śląskich są to m.in.:

- Samoorganizacja mieszkańców – akcje charytatywne
- WieDZA 112
- Piotr Warzocha
- Jurek Piotrowski
- Bożena Wójcicka
- MotoFrankenstein
- Witek Wiśniewski
- Krzysztof Gnach
- Bogdan Tuła
- Irena Szewczyk
- Stowarzyszenie Integracja
- Uniwersytet Trzeciego Wieku
- Klub Seniora Przyjaciele
- Klub Seniora
- Burmistrz Marcin Orzeszek.

Młodzieżowa Rada Miejska Ząbkowic Śląskich

W strukturze organizacyjnej Urzędu Miejskiego w Ząbkowicach Śląskich od 2011 roku istnieje Młodzieżowa Rada Miejska (Sesja inauguracyjna I kadencji MRM odbyła się 2.12.2011 r.). Dzięki jej powołaniu Gmina Ząbkowice Śląskie stwarza młodemu pokoleniu warunki umożliwiające czynny udział w kształtowaniu samorządności lokalnej. Młodzieżowa Rada Miejska Ząbkowic Śląskich uczestniczy w życiu kulturalno-społecznym Gminy Ząbkowice Śląskie poprzez branie czynnego udziału w organizowanych Jarmarkach okolicznościowych oraz imprezach cyklicznych. MRM podejmuje również własne działania i inicjatywy

dzięki, którym młodzież rozwija się i integruje ze społecznością Gminy oraz z Młodzieżowymi Radami Miejskimi z Polski.

Ząbkowicka Rada Seniorów

W strukturze organizacyjnej Urzędu Miejskiego w Ząbkowicach Śląskich od 2011 roku istnieje Ząbkowicka Rada Seniorów powołana Zarządzeniem Nr 114/V/2011 Burmistrza Ząbkowic Śląskich z dnia 12 maja 2011 r. Ząbkowicka Rada Seniorów składa się z 10 osób w skład której wchodzi przedstawiciele grup seniorów, organizacji pozarządowych.

Powołanie Ząbkowickiej Rady Seniorów miało na celu zapewnienia seniorom wpływu na sprawy dotyczące społeczności, jak i najstarszego pokolenia oraz służenie seniorom poprzez reprezentowanie ich interesów wobec władz Gminy Ząbkowice Śląskie. Ząbkowicka Rada Seniorów jest organem opiniotwórczym, doradczym i inicjatywnym Burmistrza Ząbkowic Śląskich. Pierwsze posiedzenie Ząbkowickiej Rady Seniorów odbyło się 04 kwietnia 2011 r.

Spotkania Ząbkowickiej Rady Seniorów odbywają się raz na kwartał, gdzie omawiane są sprawy i problemy osób starszych, zagospodarowanie wolnego czasu, bariery i potrzeby ich znoszenia. Seniorzy Ząbkowickiej Rady realizują i angażują się w realizację różnych imprez na rzecz Seniorów.

2.12 Finanse samorządowe

2.12.1 Budżet gminy

Podstawą gospodarki finansowej Gminy Ząbkowice Śląskie są corocznie uchwalane uchwałami Rady Miejskiej – budżety gminy. W latach 2015-2020 dochody zrealizowane w budżecie Gminy Ząbkowice Śląskie wzrosły o 63% i w 2020 r. wyniosły ponad 115,4 mln zł. W większym stopniu, bo o 75,9% wzrosła wartość zrealizowanych wydatków, które w 2020 r. wyniosły ponad 117,7 mln zł.

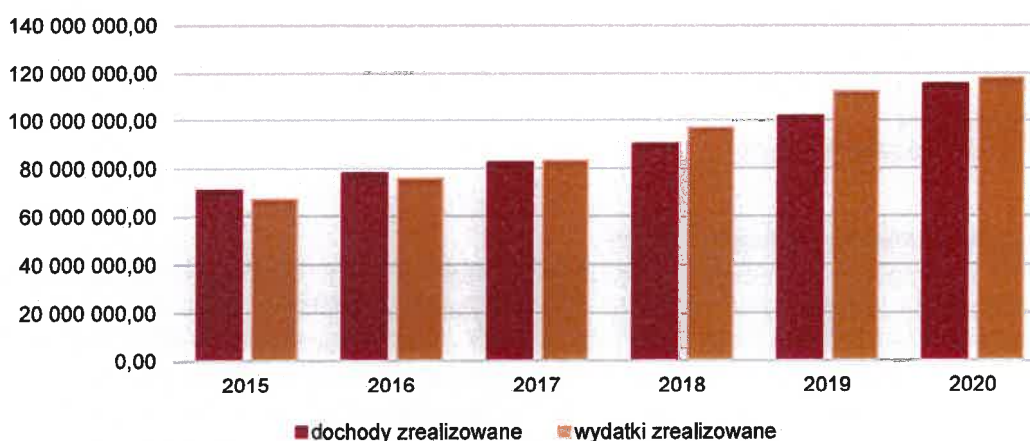
Zestawienie zrealizowanych dochodów i wydatków budżetu Gminy w ciągu ostatnich 6 lat przedstawia poniższa tabela:

Tabela 16. Wartość zrealizowanych dochodów i wydatków budżetu Gminy Ząbkowice Śląskie

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	zmiana 2015/2020
dochody zrealizowane	70 804 091,05	77 901 451,36	82 324 509,34	90 079 256,88	101 832 358,55	115 439 185,41	63,0
wydatki zrealizowane	66 944 076,04	75 710 869,27	82 974 215,16	96 825 373,04	112 055 928,41	117 749 843,43	75,9
wynik budżetu	3 860 015,01	2 190 582,09	-649 705,82	-6 746 116,16	-10 223 569,86	-2 310 658,02	

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetu Miasta i Gminy i Ząbkowice Śląskie.

Wykres 11. Porównanie zrealizowanych dochodów i wydatków w latach 2015–2020 (w zł)

Strategia Rozwoju Gminy Ząbkowice Śląskie na lata 2021-2030

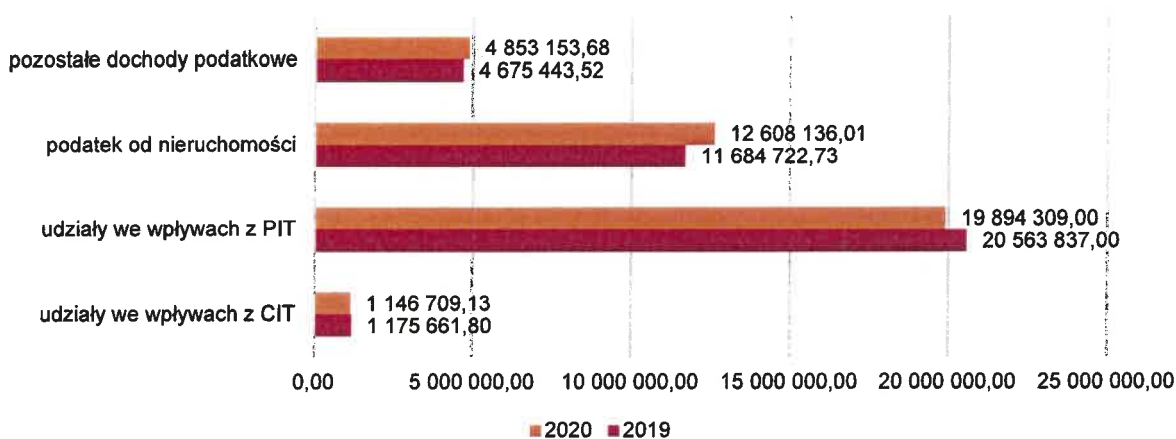
Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetu Miasta i Gminy i Ząbkowice Śląskie.

Należy zauważyć, że w latach 2015, 2016 dochody budżetowe przekraczały wydatki, budżetu Gminy, natomiast od 2017 r., w każdym kolejnym roku analizy występował deficyt finansowy.

Dochody gminy

Podstawową część dochodów budżetowych Gminy stanowią dochody związane z realizacją zadań własnych. Największe wpływy w dochodach własnych Gmina Ząbkowice Śląskie osiągnęła z dwóch źródeł, tj. z tytułu podatku od nieruchomości oraz z tytułu udziałów w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa (PIT i CIT).

Wykres 12. Struktura dochodów podatkowych w 2020 r. wraz z porównaniem 2019 r.

Źródło: Raport o stanie Gminy Ząbkowice Śląskie za 2020 rok.

Tabela 17. Struktura dochodów budżetu gminy Ząbkowice Śląskie

Struktura dochodów budżetu gminy wg działów [%]	2017	2018	2019
Rolnictwo i łowiectwo	3	0,9	2,2
Transport i łączność	1,6	3,8	2,4
Gospodarka mieszkaniowa	2,1	1,5	1,5
Administracja publiczna	0,7	0,7	0,8
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	0,1	0	0
Różne rozliczenia	16,6	16,8	16
Oświata i wychowanie	3,5	3,3	2,8
Pomoc społeczna	2,2	2,3	1,8
Edukacyjna opieka wychowawcza	0,2	0,2	0,2
Rodzina	22,6	20,7	22,6
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	5,1	5	6,2
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	0,2	0,2	0,3
Kultura fizyczna	0,3	2,5	3,7
Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadającej osobowości prawnej	41,6	41,6	38,8
Pozostałe	0,2		
RAZEM	100	100	100

Źródło:

https://stat.gov.pl/vademecum/vademecum_dolnoslaskie/portrety_gmin/powiat_zabkowicki/gmina_zabkowice_slaskie.pdf

Wydatki gminy

W ramach poniesionych wydatków finansowano zadania w zakresie: oświaty, pomocy społecznej, administracji publicznej, gospodarki komunalnej i ochrony środowiska, kultury i sztuki, ochrony zdrowia, gospodarki mieszkaniowej, kultury fizycznej i sportu, rolnictwa, transportu, profilaktyki przeciwalkoholowej.

Tabela 18. Struktura wydatków budżetu gminy Ząbkowice Śląskie

Struktura wydatków budżetu gminy wg działów [%]	2017	2018	2019
Rolnictwo i łowiectwo	1,1	0,9	0,9
Transport i łączność	5,8	7,4	5,7
Gospodarka mieszkaniowa	2,1	2,2	2
Administracja publiczna	8,7	7,9	7,2
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	1	0,9	0,8
Różne rozliczenia	-	-	-
Oświata i wychowanie	33,6	31	28,4
Pomoc społeczna	5	4,4	3,8
Edukacyjna opieka wychowawcza	1,6	1,3	1,2
Rodzina	22,8	19,6	22
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	10,1	9,2	10,1
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	3,9	3,9	3,2
Kultura fizyczna	2,6	9,4	13
Działalność usługowa	0,4	0,4	0,6
Ochrona zdrowia	0,6	0,5	0,4
Pozostałe	0,7	1	0,7
RAZEM	100	100	100

Źródło:

https://stat.gov.pl/vademecum/vademecum_dolnoslaskie/portrety_gmin/powiat_zabkowicki/gmina_zabkowice_slaskie.pdf

Poziom zadłużenia

Wynik budżetu na koniec 2020 roku, stanowiący różnicę między dochodami i wydatkami, jest ujemny, a zatem stanowi deficyt w wysokości (-) 2 310 658,02 zł.

Łączna kwota długu Gminy Ząbkowice Śląskie na koniec 2020 roku z tytułu zaciągniętych kredytów i pożyczek wyniosła: 46 787 714,97 zł.

Na koniec 2020 roku zachowany został wskaźnik spłaty zobowiązań obliczony na podstawie art. 243 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 roku o finansach publicznych, przy czym wskaźnik łącznej kwoty spłaty zobowiązań, o której mowa w art. 243 ust. 1 ustawy o finansach publicznych do dochodów, po uwzględnieniu zobowiązań oraz po uwzględnieniu ustawowych wyłączeń przypadających na koniec 2020 roku wyniósł 6,48%, natomiast maksymalny dopuszczalny wskaźnik spłaty zobowiązań określony w art. 243 ustawy, po uwzględnieniu ustawowych wyłączeń, obliczony w oparciu o wykonanie roku poprzedzającego pierwszy rok prognozy w roku 2020 wynosił 7,25%.

2.12.2 Zdolność inwestycyjna

Ocena zdolności inwestycyjnej gminy jest ściśle powiązana z oceną możliwości finansowania planowanych inwestycji. Ogólna sytuacja finansowa Gminy Ząbkowice Śląskie jest dobra. Jednakże jest też w dużej mierze uzależniona od możliwości pozyskania zewnętrznych źródeł finansowania. Ważnym etapem w planowaniu rozwoju jest powiązanie zarządzania strategicznego z planowaniem budżetowym. Głównym założeniem wdrożenia zaplanowanych działań jest zestawienie wszystkich poziomów planowania strategicznego ze środkami finansowymi umożliwiającymi ich realizację.

Z analiz historycznych budżetów Miasta Ząbkowice Śląskie wynika, iż w latach 2017-2020 miał miejsce stały wzrost wielkości dochodów budżetu. Ich wartość, wzrosła z 82 324 509,34 zł w 2017 r. do 115 439 185,41 zł w

roku 2020. W kolejnych latach prognozy przewiduje się dalszy wzrost dochodów, potem ich ustabilizowanie.

Dochody własne Gminy stanowią około 50% wszystkich dochodów. Do dochodów własnych Gminy należą przede wszystkim dochody bieżące (z tytułu udziału we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych oraz prawnych, z podatku od nieruchomości, rolnego, leśnego, od środków transportu, od spadków i darowizn, od opłaty skarbowej, targowej, eksploatacyjnej, innych lokalnych opłat, od podatku od czynności cywilnoprawnych, z najmu i dzierżawy składników majątku Miasta, i innych) oraz dochody majątkowe (wpływy z tytułu przekształcenia prawa użytkowania wieczystego w prawo własności, z tytułu nabycia nieruchomości). Należy zauważyć, że najważniejszym źródłem dochodów własnych bieżących są udziały w podatku dochodowym, a w drugiej kolejności z podatku od nieruchomości, dlatego tak istotnym jest realizacja takich działań, która powoduje rozbudowę mieszkaniową oraz biznesową Gminy.

Z analiz historycznych budżetów Miasta Ząbkowice Śląskie wynika, iż w latach 2017-2019 miał miejsce stały wzrost wielkości wydatków. Ich wartość, wzrosła z 82 974 215,16 zł w 2017 r. do 117 749 843,43 zł w roku 2020. W kolejnych latach prognozy przewiduje się dalszy wzrost wydatków.

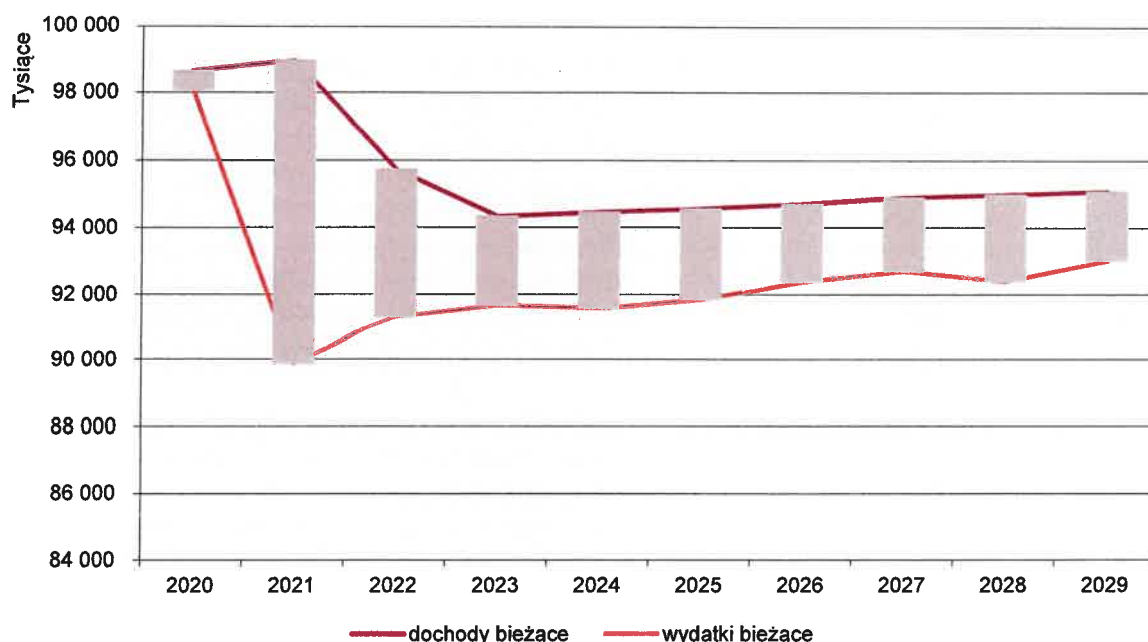
W ramach poniesionych wydatków finansuje się zadania w zakresie oświaty, pomocy społecznej, administracji publicznej, gospodarki komunalnej i ochrony środowiska, kultury, ochrony zdrowia, gospodarki mieszkaniowej, kultury fizycznej, rolnictwa, transportu, profilaktyki przeciwalkoholowej. Spośród wydatków bieżących % najwyższa kwota przeznaczana jest na oświatę i wychowanie – ok. 30 % wydatków. W roku 2019 przeznaczono ponad 20 mln zł na inwestycje. Wśród większych inwestycji w tym roku wykonano rewitalizację części przestrzeni miejskich, wybudowano kryty basen, wybudowano budynki wielofunkcyjne, przebudowano budynek pod nowe oddziały żłobkowe.

Przyjęta polityka inwestycyjna Gminy Ząbkowice Śląskie ukierunkowana na rozwój będzie wymagała wygospodarowania odpowiednich środków. Aby sprostać temu zadaniu rysuje się konieczność oszczędnego działania w każdym obszarze. Racjonalizacja wydatków w kolejnych latach budżetowych będzie wyzwaniem trudnym, ale niezbędnym. Dodatkową potrzebą oszczędnego gospodarowania wydatkami bieżącymi jest trwająca pandemia COVID-19, która wymusza racjonalizację procesów w Urzędzie Miejskim oraz jednostkach organizacyjnych. Powyższe będzie możliwe dzięki zastosowaniu nowoczesnych narzędzi, rewizji działań bieżących, wdrożeniu nowych, szybszych i tańszych rozwiązań.

Nadwyżka operacyjna, przedstawiona na poniższym wykresie, stanowiąca różnicę między dochodami bieżącymi a wydatkami bieżącym stanowi o sile danego samorządu. W związku z trwającą pandemią, której skutki finansowe będą widoczne dla Gminy Ząbkowice Śląskie w latach 2020-2022 zaplanowano działania zmierzające do zwiększenia nadwyżki operacyjnej budżetu.

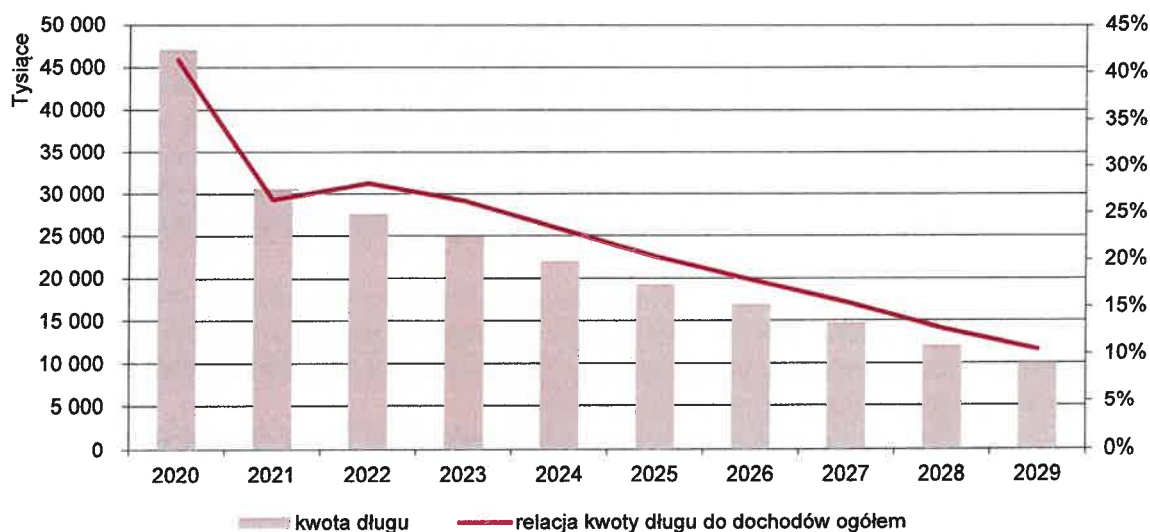
Jedynym ograniczeniem są finanse, które planuje się pozyskać ze źródeł zewnętrznych. Im wyższa nadwyżka operacyjna budżetu tym większa jest możliwość realizacji przez Gminę nowych przedsięwzięć majątkowych zarówno bezpośrednio, przeznaczając tę kwotę na inwestycję, jak i pośrednio, spłacając wcześniejsze zobowiązania na cele inwestycyjne (rozchody). Ponadto jej wysokość ma ścisły związek ze zdolnością w pozyskiwaniu nowych instrumentów dłużnych jak i ich oprocentowaniu.

Wykres 13. Nadwyżka bezpośrednia

Źródło: Opracowanie własne na podstawie symulacji WPF.

Wykres 14. Relacja kwoty długu do dochodów ogółem

Źródło: Opracowanie własne na podstawie symulacji WPF.

Biorąc pod uwagę implementację poprzednich działań optymalizacyjno-oszczędnościowych w perspektywie lat 2020-2029 nastąpi proces zmniejszania się kwoty długu, a tym samym poprawy relacji spłaty zobowiązań do dochodów ogółem. Powyższe obarczone jest ryzykiem otrzymania dofinansowania ze źródeł zewnętrznych, co w konsekwencji przetoży się wprost proporcjonalnie na obniżenie długu, kosztów jego obsługi, a tym samym poprawi kondycję finansową Gminy.

2.12.3 Zewnętrzne źródła finansowania

W latach 2018 – 2020 gmina pozyskała:

Tabela 19. Zewnętrzne źródła finansowania w latach 2018-2021.

Środki zewnętrzne	2018	2019	2020	2021
środki z Funduszu Inwestycji Lokalnych (pochodzące z Funduszu Przeciwdziałania COVID-19 na zadania inwestycyjne JST)			2 492 577,00	850 000,00
Program Inwestycji Strategicznych „Polski Ład”				5 000 000,00
środki unijne	7 851 236,24	17 130 318,75	1 126 599,80	7 892 520,46
środki krajowe	6 188 949,32	5 782 775,43	4 421 573,66	15 034 197,01
Fundusz Norweski EOG		100 000,00		2 568 207,01
RAZEM	14 040 185,56	23 013 094,18	8 040 750,46	31 344 925,48

Źródło: Raporty o stanie Gminy Ząbkowice Śląskie

3 PROBLEMY I POTRZEBY ROZWOJOWE GMINY ZĄBKOWICE ŚLĄSKIE

Analiza procesów demograficznych zachodzących na obszarze Miasta i Gminy Ząbkowice Śląskie stanowi podstawę do określania kierunków dalszego rozwoju. Aktualny stan struktury ludności, znajomość zachodzących zmian oraz prognoz na przyszłość daje podstawę do określenia konsekwencji społeczno-ekonomicznych takich jak określenie zapotrzebowania na miejsca w szkołach, nowe miejsca pracy czy też oszacowanie przyszłej liczby małżeństw w celu prognozowania potrzeb mieszkaniowych.

Na terenie gminy wyraźnie widać tendencję spadkową liczby mieszkańców. Główną przyczyną takiego stanu jest starzenie się społeczeństwa, ujemny przyrost naturalny oraz migracja ludności, w tym poza granice kraju.

Główne wnioski z analizy sytuacji demograficznej Gminy Ząbkowice Śląskie:

1. Na terenie gminy wyraźnie widać tendencję spadkową liczby mieszkańców.
2. Duża liczebność grupy mieszkańców w wieku poprodukcyjnym oraz wchodzących w wiek emerytalny.
3. Zmniejszanie się liczby osób w wieku przedprodukcyjnym, co powoduje fakt, że roczniki wchodzące na rynek pracy są coraz mniej liczne od wychodzących.
4. Malejąca liczba kobiet w wieku rozrodczym.
5. Stosunkowo wysoki odsetek kobiet wyjeżdżających z Ząbkowic Śląskich.
6. Ujemnie saldo migracji. Odptyw ludzi młodych wchodzących na rynek pracy – migracje wojewódzkie i zagraniczne.

Ząbkowice Śląskie, jako gmina średniej wielkości mierzy się z podobnymi problemami w wymiarze społecznym, jak inne samorządy w Polsce.

W związku z tendencją wzrostową liczby osób w wieku poprodukcyjnym i jednocześnie malejącą – osób w wieku przedprodukcyjnym, można wnioskować, że rynek pracy w Ząbkowicach Śląskich jest obecnie i będzie w przyszłości zasilany coraz mniejszą liczebnie młodą generacją. Zmiany potencjału siły roboczej, w ostatnich latach generują wartości ujemnie. Oznacza to, że na rynku jest mniej osób młodych (wchodzących na rynek pracy), w stosunku do liczby ludności schodzącej z rynku pracy.

Coraz więcej osób w ostatnich latach opuszczało rynek pracy niż na niego wstępowało. Dużym problemem jest odptyw wykształconych mieszkańców poza terytorium Ząbkowic Śląskich – głównie do większych miast. Można przypuszczać, że zjawisko to będzie się nasilać, co oznacza, że uwarunkowania demograficzne będą z jednej strony przeciwdziałać bezrobociu, ale z drugiej mogą wystąpić znaczne braki na rynku pracy. Mimo to, wielkość bezrobocia na terenie gminy Ząbkowice Śląskie nie odbiega znacząco od podobnych ośrodków w regionie.

Gmina Ząbkowice Śląskie rozwijała się wolniej w porównaniu z sąsiadującymi obszarami. Było to efektem położenia między metropolitalnego i konkurowanie o kapitał ludzki oraz nowe inwestycje z takimi ośrodkami jak np. Wrocław.

Położenie niedaleko od metropolii Wrocławia z jednej strony jest zagrożeniem, z drugiej zaś dużą szansą. Obszar aglomeracji jest potencjalnym rynkiem zbytu dla produktów i usług przedsiębiorstw z gminy Ząbkowice Śląskie. Bliskość dużego rynku konsumentów jest także szansą na rozwój branży turystycznej. Problemem Ząbkowic Śląskich jest niewykorzystanie potencjału rynku Wrocławia. Ząbkowice Śląskie są mało znanym rynkiem (produktów, turystyki).

Na rozwój Gminy wpływa przynależność do przygranicznego obszaru funkcjonalnego, co przejawia się w objęciu jej wsparciem programów współpracy przygranicznej unii europejskiej dla obszaru polskiej części Euroregionu Glacensis, np. *Interreg V-A Republika Czeska – Polska*.

Przygotowując się do okresu programowania 2021-2027, po przeprowadzeniu szerokich konsultacji społecznych Zarządu Województwa Dolnośląskiego z przedstawicielami jednostek samorządu terytorialnego, mając na uwadze pozytywne doświadczenia z funkcjonowania instrumentów terytorialnych w perspektywie 2014-2020 oraz na podstawie porozumień i listów intencyjnych poszczególnych jst, scharakteryzowano podejście terytorialne obejmujące cały obszar województwa dolnośląskiego poprzez 7 obszarów funkcjonalnych. Ząbkowice Śląskie znalazły się w Południowym Obszarze Funkcjonalnym. Tworzy go łącznie 28 jednostek samorządu terytorialnego, w tym 25 gmin i 3 powiaty. Na terenie Południowego Obszaru Funkcjonalnego zlokalizowane są miasta średniej wielkości, które jak wynika z opracowania „Aktualizacja delimitacji miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze (powiększających dystans rozwojowy)” znajdują się w kryzysie oraz zagrożone są postępującą marginalizacją. Zgodnie z przyjętą na potrzeby powyższego opracowania metodologią na obszarze POF znajdują się:

- miasta kryzysowe (silne powiększanie niekorzystnego dystansu, zła sytuacja społeczno-gospodarcza) – Kłodzko, Bielawa, Ząbkowice Śląskie;
- miasta obniżającego się potencjału (silne powiększanie niekorzystnego dystansu, umiarkowanie zła sytuacja społeczno-gospodarcza) – Dzierżonów.

Regiony i podregiony górnicze zmagają się z różnymi wyzwaniami związanymi z transformacją. W województwie dolnośląskim kwestie te dotyczą zarówno subregionu wałbrzyskiego (obejmującego m.in. powiat ząbkowicki) wraz z powiązaniem z nim funkcjonalnie powiatem kamiennogórskim. Szczegółowy opis ww. obszarów wraz z przewidzianymi dla nich działaniami stanowią Terytorialne Plany Sprawiedliwej Transformacji na potrzeby implementacji środków z Funduszu Sprawiedliwej Transformacji.

Ważnym potencjałem rozwoju regionu oraz gminy są kultura, sport i rekreacja. Związane jest to zarówno z potencjałem kulturowym, opartym głównie na przestrzeni miejskiej i dużej ilości aktywnych organizacji pozarządowych, grup nieformalnych i liderów społecznych Ząbkowic Śląskich (zabytki, imprezy kulturalne) jak i potencjałem przyrodniczo-krajobrazowym. Problemem rozwoju miasta w tym aspekcie jest niska jakość oferty turystycznej, w tym bazy rekreacyjno-noclegowej, konflikty na linii ochrona środowiska/przyrody – zagospodarowanie turystyczne, brak sprzedaży oferty turystycznej gminy, jako pakietu produktów turystycznych i sieciowania oferty turystycznej we współpracy z sąsiednimi obszarami i gminami.

Atrakcyjność turystyczną gminy podnosi zdecydowanie jej otoczenie, w tym sąsiednie miejscowości oraz obszary atrakcyjne przyrodniczo i kulturowo.

Ważnym elementem działań, które Gmina podejmuje w celu przyspieszenia rozwoju gospodarczego jest tworzenie terenów przemysłowych, uzbrojenie terenów na ul. Cukrowniczej. Budowa Inkubatora Przedsiębiorczości przy ul. Biznesowej zostanie ukończona w 2023 roku i powstanie tam atrakcyjne miejsce dla 8 nowopowstałych firm. W pobliżu powstaje hala przemysłowa, której inwestorem jest przez WSSE Invest Park o pow. 6 000m². Przy ul. Pól Pszenicy wybudowany będzie zakład produkcyjny, którego inwestorem jest Signature Flatbread.

Bardzo ważny dla rozwoju gminy i jej mieszkańców jest szeroko pojęte zagadnienie jakości życia, na które składa się jakość środowiska naturalnego i bezpieczeństwo publiczne.

W mieście Ząbkowice Śląskie, z uwagi na niską efektywność energetyczną budynków, stare, wysokoemisyjne źródła ciepła, duży ruch samochodowy obserwuje się niską jakość powietrza atmosferycznego, aczkolwiek z każdym rokiem jest ona lepsza.

Gmina Ząbkowice Śląskie realizuje dla mieszkańców dofinansowania wszelkich przedsięwzięć związanych z ograniczeniem niskiej emisji w ramach udzielanych dotacji celowych ze środków budżetu gminy Ząbkowice Śląskie pochodzących z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, co jest odpowiedzią na przedstawione niżej problemy.

Prowadzone dotychczas działania nie pokrywają aktualnego zapotrzebowania w tym wymiarze.

Dużym problemem jest także niska świadomość ekologiczna wśród mieszkańców, szczególnie w zakresie ochrony powietrza atmosferycznego, efektywności energetycznej, czy odnawialnych źródeł energii. Spalanie śmieci zwłaszcza w domowych paleniskach to ogromny problem nasilający się głównie w okresie jesienno-zimowym. Zbyt mało jest treści i kształtowania postaw związanych z odpowiedzialnym życiem i złożonymi relacjami człowieka ze środowiskiem.

Wskazany w diagnozie sytuacji Klaster Energii Ziemi Ząbkowickiej będzie musiał rozwijać się z pomocą finansowania zewnętrznego w postaci dotacji, pożyczki, lub formuły Energy Saving Company ((ESCO) firma oszczędzająca energię). Żeby spełnić kryteria klastrów kwalifikowalnych do wsparcia na poziomie co najmniej regionalnym, Klaster Energii Ziemi Ząbkowickiej powinien dążyć do zwiększenia liczby członków, szczególnie prywatnych przedsiębiorstw oraz szukać partnerstwa uczelni wyższej/ośrodka naukowego/jednostki badawczo-rozwojowej. W ramach konkursów na Certyfikowany Klaster Energii w 2017 r. i 2018 r. promowana była innowacyjność proponowanych rozwiązań bazująca na unikatowości lokalnych zasobów energetycznych i położenia geograficznego. Partnerzy klastra powinni też wyłonić ze swojego grona, albo powołać koordynatora, który zgodnie z Ustawą o OZE, stanowi jego reprezentację przed podmiotami zewnętrznymi.

Na poczucie bezpieczeństwa mieszkańców istotny wpływ ma też infrastruktura drogowa i piesza. W Ząbkowicach Śląskich obserwuje się zły stan infrastruktury pieszej, zaniedbane i niezagospodarowane tereny zielone, brak ścieżek rowerowych, bezpiecznych przejść dla pieszych i odpowiedniego oświetlenia na terenie gminy, co negatywnie wpływa na wizerunek miasta, jak i bezpieczeństwo i zadowolenie mieszkańców. Duży ruch samochodowy w centrum miasta jeszcze bardziej potęguje te zjawiska.

4 PODSUMOWANIE DIAGNOZY I ANALIZA SWOT

Poniższa analiza SWOT została sporządzona w oparciu o wnioski z diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Ząbkowice Śląskie, wyniki ankiety skierowanej do mieszkańców oraz konkluzje z przeprowadzonych spotkań i warsztatów strategicznych.

Wymiar społeczny

Atuty Gminy	Słabości Gminy
<ul style="list-style-type: none"> • aktywni seniorzy, poszukujący możliwości rozwoju i integracji, • dostęp do dobrze rozwiniętej infrastruktury edukacyjnej, • dobry poziom edukacji, • wysoki poziom bezpieczeństwa publicznego, w tym pożarowego, • działalność organizacji pozarządowych oraz grup nieformalnych, • zaangażowanie ludzi (liderów i mieszkańców Gminy) na rzecz ochrony i promocji dziedzictwa kulturowego Ząbkowic Śląskich, • w pełni zabezpieczone potrzeby dotyczące opieki nad dziećmi do lat 3; rozwój sektora prywatnego przedszkoli i klubów dziecięcych,	<ul style="list-style-type: none"> • postępujący proces starzenia się społeczeństwa oraz wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym, • spadek liczby osób w wieku produkcyjnym, • brak chętnych do udziału w projektach socjalnych, • słaba promocja projektów socjalnych, • niewielka aktywność mieszkańców, • średni poziom edukacji niedostosowany do rynku pracy, • mała (niewystarczająca) oferta zajęć pozalekcyjnych wyrównujących szanse edukacyjne młodzieży w stosunku do ich rówieśników z większych miast, • niski poziom integracji mieszkańców, • niska aktywność społeczna,

<ul style="list-style-type: none"> • Młodzieżowa Rada Miejska z jedenastoletnim stażem działania, Rada działa aktywnie na rzecz młodzieży, • funkcjonujący Inkubator Organizacji Pozarządowych prowadzony przez Fundację Dobrych Działań, • funkcjonowanie Centrum Organizacji Pozarządowych jako miejsca aktywności lokalnej, • sala widowiskowa ZCKiT wyposażona w całości w pętlę indukcyjną. 	<ul style="list-style-type: none"> • małe zainteresowanie działaniami/ zajęciami pozalekcyjnymi, • niski poziom wsparcia młodzieży, wsparcie wybiórcze – tylko ze strony niektórych instytucji, • niska aktywność NGO w pozyskiwaniu zewnętrznych środków finansowych (poza Gminą), • niska aktywność NGO w działaniach międzynarodowych, • brak mieszkań wspomaganych, • niewystarczająca infrastruktura dla osób z niepełnosprawnościami, • niski poziom czytelnictwa, słaby stan książek, • rynek pracy mało atrakcyjny dla osób z wykształceniem wyższym
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • napływ nowych mieszkańców, • aktywność i wsparcie merytoryczne dla organizacji pozarządowych, • współpraca z różnymi podmiotami przy promocji gminy, • aktywność lokalnych władz w pozyskiwaniu środków na realizację działań społecznych, • aktywnie działająca Młodzieżowa Rada Miejska 	<ul style="list-style-type: none"> • migracja młodych ludzi w celach edukacyjnych i zarobkowych, rzadko zakończona powrotem do Ząbkowic Śląskich, • ubożenie społeczeństwa, • niekorzystne zmiany w obowiązującym prawie (oświata, pomoc społeczna, polityka rynku pracy), • niska motywacja do integracji i zaangażowania mieszkańców w sprawy gminy, • starzenie się społeczeństwa, • spadek aktywności obywatelskiej.

Wymiar gospodarczy

Atuty Gminy	Słabości Gminy
<ul style="list-style-type: none"> • komfortowe położenie geograficzne, • bogata tradycja miasta, • lokalizacja na terenie gminy podstrefy ekonomicznej Wałbrzyskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej "INVEST-PARK, • dużo potencjalnych terenów pod inwestycje, • położenie geograficzne i duże walory przyrodnicze i krajobrazowe dające potencjał do rozwoju turystyki, • istnienie tzw. „Punktu Szansy” w Urzędzie Miejskim ułatwiającego starania dotyczące podjęcia działalności gospodarczej oraz poszukiwanie zewnętrznego wsparcia dla przedsiębiorców, • Euro Park Ząbkowice Śląskie teren inwestycyjny o wielkości ok. 100 ha 	<ul style="list-style-type: none"> • niezadawalająca innowacyjność lokalnych przedsiębiorstw, • niski wskaźnik przedsiębiorczości mieszkańców, • niezadawalający standard usług turystycznych, w tym noclegowych, • brak miejsc noclegowych dostępnych dla osób z niepełnosprawnościami, • brak dużych pracodawców, zapewniających dużą liczbę miejsc pracy, • migracja mieszkańców w celach zarobkowych poza teren Gminy Ząbkowice Śląskie, • brak lub niska współpraca przedsiębiorców ze szkołami, • kierunki kształcenia niedostosowane do potrzeb rynku pracy, • mała współpraca z miastami partnerskimi w zakresie gospodarczym, rozwijania przedsiębiorczości, • niskie zarobki na poziomie najniższej krajowej lub nieco wyższe, • brak różnorodności gastronomicznej, • brak miejsc rozrywki/ barów/ miejsc spotkań

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • zewnętrzne źródła finansowania, w tym nowa perspektywa finansowa UE 2021-2027, • budowa hali przemysłowej 6 tys. m² • rozwój współpracy gospodarczej z miastami partnerskimi, przedsiębiorstwami, przepływ know-how, • rozwój podmiotów gospodarczych oferujących nowoczesne formy rekreacji i wypoczynku np. quady, paintball, szkoły przetrwania, tory przeszkód dla samochodów, motocykli, rowerów górskich, sztuczna ściana wspinaczkowa, • współpraca z miastami partnerskimi w Niemczech i Czechach, • planowana droga S8, • budowa inkubatora przedsiębiorczości • kryzys gospodarczy stwarzający nowe możliwości dla wypracowania przewagi konkurencyjnej gminy, • zainteresowanie historią miasta – rozwój turystyki, • dynamiczny wzrost liczby podmiotów gospodarczych w ostatnich latach, • planowana budowa autostrady, • rozwój popytu na usługi ponadhandlowe (w tym turystyczne). 	<ul style="list-style-type: none"> • niewystarczająca aktywność Wałbrzyskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej w promowaniu oferty inwestycyjnej będącej w jej zasobach (w tym części ząbkowickiej), • możliwy spadek wpływu z tytułu podatków lokalnych w związku z ujemnym przyrostem naturalnym, • niekorzystna sytuacja makroekonomiczna na świecie i w Europie, głównie z powodu pandemii SARS CoV-2, • niepewna sytuacja na rynku pracy, regres gospodarki spowodowany epidemią SARS-CoV-2 • większa aktywność gmin ościennych w pozyskiwaniu inwestorów oraz lepsza oferta inwestycyjna, • skomplikowana procedura ubiegania się o środki UE i ich rozliczania, • odpływ młodych dorosłych na rynki pracy w dużych miastach, • mała liczba inwestorów i przedsiębiorców, • niski poziom transportu, • niepewna sytuacja inwestorów na rynku, • niestabilne otoczenie prawne w zakresie podatków dla przedsiębiorstw.

Wymiar przestrzenny (infrastruktura i środowisko)

Atuty Gminy	Słabości Gminy
<ul style="list-style-type: none"> • dobra dostępność samochodowa (przebiegająca droga krajowa oraz drogi wojewódzkie), • realizacja budowy wschodniej obwodnicy miasta, • komunikacja publiczna na terenie gminy, • położenie Gminy w malowniczym i urozmaiconym krajobrazie Przedgórze Sudeckiego, • liczne atrakcje historyczne i architektoniczne, • kompleksy zielone (parki), • Poprawa stanu elewacji budynków w centrum miasta, • rezerwat przyrody w Stolcu i obszar SOO „Natura 2000” tzw. „Skałki Stoleckie”, • uczestnictwo Gminy w generowaniu ponadlokalnych produktów turystycznych, • dobra praca służb działających w dziedzinie bezpieczeństwa, • funkcjonujący system ostrzegania, alarmowania oraz informowania zarejestrowanych mieszkańców w systemie SISMS, • Połączenie kolejowe IC Sudety Kraków – Jelenia Góra 	<ul style="list-style-type: none"> • intensywny ruch kołowy odbywający się na terenie miasta, • brak, lub zły stan chodników, • słaba dostępność kolejowa, • niewystarczająca sieć parkingów, • infrastruktura obiektów zabytkowych wymagająca renowacji, • brak toalet przy obiektach dostępnych dla osób z niepełnosprawnościami, • nie wystarczająca ilość miejsc rekreacyjno-wypoczynkowych na terenie gminy, • niska świadomość ekologiczna mieszkańców dotycząca utrzymania przestrzeni publicznej, • niski poziom dostępności infrastrukturalnej obiektów użyteczności publicznej tj. urzędy, szkoły, instytucje kultury, etc. dla osób ze specjalnymi potrzebami w tym osób z niepełnosprawnościami, • niski poziom uczestnictwa osób z niepełnosprawnościami w wydarzeniach kulturalnych, • niska świadomość zdrowotna mieszkańców; brak programów profilaktycznych dla społeczności

	<ul style="list-style-type: none"> • lokalnej (młodzieży i dorosłych) np. profilaktyki raka szyjki macicy i innych nowotworów, • utrudniony dostęp do specjalistów w zakresie medycyny
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • wykorzystanie energii odnawialnej na terenie gminy, • wykorzystanie położenia geograficznego i walorów krajobrazowych do rozwoju turystyki, • współpraca z miastami partnerskimi w Niemczech i Czechach, • planowana droga S8, • planowana przebudowa linii kolejowej nr 137 Legnica - Katowice 	<ul style="list-style-type: none"> • niska przepustowość drogi krajowej nr 8 Kudowa Zdrój – Wrocław (wydłuża się czas przejazdu), • postępujące zmiany klimatyczne i związane z nimi anomalie pogodowe, stanowiące zagrożenie dla infrastruktury komunalnej i mienia prywatnego, • utrudnione korzystanie z infrastruktury obiektów użyteczności publicznej dla osób ze specjalnymi potrzebami w tym osób z niepełnosprawnościami

Wymiar instytucjonalny

Atuty Gminy	Słabości Gminy
<ul style="list-style-type: none"> • sprawnie funkcjonująca administracja lokalna, • aktywność władz lokalnych, • stworzenie oferty inwestycyjnej (tereny inwestycyjne), • skuteczność w pozyskiwaniu zew. środków finansowych (Gmina, jednostki organizacyjne), 	<ul style="list-style-type: none"> • brak dedykowanego oprogramowania do gromadzenia i analizy danych historycznych oraz analizy trendów rozwojowych, • brak innowacyjnych rozwiązań np. platformy internetowej do przeprowadzania i wdrażania konsultacji społecznych, • brak obiektów spełniających wymogi dostępności dla osób ze specjalnymi potrzebami w tym osób z niepełnosprawnościami
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • wprowadzenie e-usług publicznych dla ludności, • rozwój technologii, • szeroki dostęp do internetu 	<ul style="list-style-type: none"> • nieprzewidywalne skutki rozwoju pandemii SARS CoV-2, • Nieprzewidywalne skutki decyzji politycznych i gospodarczych, związanych z SARS CoV-2

Tereny wiejskie

Atuty Gminy	Słabości Gminy
<ul style="list-style-type: none"> • duże zasoby gruntów rolnych o wysokich klasach bonitacyjnych, klimat sprzyjający rolnictwu, • atrakcyjne położenie gminy, dostępność natury, ciszy i spokoju, • aktywność rad osiedlowych, sołtysów i rad sołeckich, • Lokalna Grupa Działania „Qwsi” na obszarze wiejskim, • duży potencjał terenów pod funkcje rekreacyjne, • możliwość wypromowania produktów lokalnych, związana ze wzrostem zainteresowania produktami regionalnymi, • możliwość rozwoju rolnictwa ekologicznego, 	<ul style="list-style-type: none"> • wysoki stopień rozdrobnienia gospodarstw rolnych, • słabo rozwinięte przetwórstwo rolno-spożywcze, • występują duże różnice w aktywności mieszkańców pomiędzy miejscowościami, • brak poczucia wpływu na sprawy lokalne, co przekłada się na brak zaangażowania w aktywność lokalną, • niedostateczny stan techniczny dróg wiejskich, • niedostateczna oferta spędzania wolnego czasu dla mieszkańców i turystów, • niedostateczna baza infrastruktury turystycznej (hotele, restauracje, szlaki, ścieżki rowerowe),

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • kryzys gospodarczy stwarzający nowe możliwości dla wypracowania przewagi konkurencyjnej obszarów wiejskich gminy, • możliwość pozyskiwania zewnętrznych źródeł finansowania , • rozwój agroturystyki, • udział w projekcie Odnowa Wsi Dolnośląskiej,	<ul style="list-style-type: none"> • migracja młodych ludzi w celach edukacyjnych i zarobkowych, rzadko zakończona powrotem do rodzimej miejscowości, • postępujące zmiany klimatyczne i związane z nimi anomalie pogodowe: gwałtowne deszcze nawalne.

CZEŚĆ I

STRATEGICZNE KIERUNKI ROZWOJU GMINY

5 WIZJA GMINY ZĄBKOWICE ŚLĄSKIE

Wizja Ząbkowic Śląskich została sformułowana w następujący sposób:

Ząbkowice Śląskie – miasto, w którym chcę być!

Ząbkowice Śląskie to miasto z tradycjami, ale nowoczesne i patrzące w przyszłość. Jego największe atuty to kreatywne i przedsiębiorcze społeczeństwo, rozwijająca się gospodarka i nowoczesnie zarządzany samorząd. Jest to miejsce przyjaznych, bezpiecznych przestrzeni, czystego środowiska oraz atrakcyjnych perspektyw rozwoju.

Ząbkowice Śląskie są atrakcyjnym miastem do życia dla mieszkańców i ciekawym miejscem do odwiedzania przez turystów.

Cel główny rozwoju Gminy Ząbkowice Śląskie na kolejne lata brzmi:

Ząbkowice Śląskie – miejsce gdzie chcę żyć, mogę się rozwijać, pracować i czuć się bezpiecznie.

Gmina Ząbkowice Śląskie ma na celu uzyskanie ożywienia gospodarczego i zapewnienie zrównoważonego rozwoju Gminy w oparciu o aktywność biznesową mikro, małych i średnich przedsiębiorstw preferujących działalność nieuciążliwą dla środowiska, nowoczesny (poddany głębokiej restrukturyzacji) sektor rolniczy, przy jednoczesnym inspirowaniu rozwoju branży turystycznej z istotną rolą agroturystyki. Wsparciem dla tego procesu będzie szybki rozwój infrastruktury, długofalowa polityka proekologiczna, a także wzrost kwalifikacji i umiejętności zasobów rynku pracy oraz promowanie pozytywnego wizerunku Gminy. W wyniku realizacji tak sformułowanego celu nastąpi poprawa standardu życia mieszkańców oraz zostanie ułatwiony proces koniecznych przemian i dostosowania się do nowych warunków w okresie integracji z Unią Europejską.

Zaprezentowana wizja Gminy Ząbkowice Śląskie stanowi pierwszy krok w procesie planowania strategicznego, którego logiczną i naturalną kontynuacją są konkretne cele strategiczne i kierunki działań szczegółowo opisane w kolejnych rozdziałach.

6 CELE STRATEGICZNE I KIERUNKI DZIAŁAŃ

Wyznaczone cele strategiczne odwołują się do obligatoryjnych wymiarów stanowiących obszary planowania strategicznego (społecznego, gospodarczego, przestrzennego i instytucjonalnego).

Po przeprowadzeniu analizy sytuacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i instytucjonalnej, w oparciu o dokumenty i materiały będące w dyspozycji Urzędu Miejskiego w Ząbkowicach Śląskich oraz dane statystyczne, a także przy uwzględnieniu wyników dokonanej analizy SWOT, zostały wyróżnione cztery zasadnicze Cele Strategiczne, którym nadano następujące brzmienie:

WYMIAR SPOŁECZNY	WYMIAR GOSPODARCZY	WYMIAR PRZESTRZENNY	WYMIAR INSTYTUCJONALNY
Cel strategiczny I	Cel strategiczny II	Cel strategiczny III	Cel strategiczny IV
CS I. Zostaję w Gminie Ząbkowice Śląskie	CS II. Chcę prowadzić swój biznes w Gminie Ząbkowice Śląskie	CS III. W Gminie Ząbkowice Śląskie czuję się bezpiecznie	CS IV. Gmina Ząbkowice Śląskie to moje miejsce - budowa tożsamości i społeczeństwa obywatelskiego

Cel strategiczny I **CS I. Zostaję w Gminie Ząbkowice Śląskie**

W wyniku poszerzenia zakresu usług publicznych i społecznych, poprawy ich jakości i lepszego dopasowania do potrzeb mieszkańców zwiększy się poziom i standard życia lokalnej społeczności.

Cel strategiczny II **CS II. Chcę prowadzić swój biznes w Gminie Ząbkowice Śląskie**

Kluczowe znaczenie ma tworzenie korzystnych warunków do prowadzenia działalności gospodarczej oraz dywersyfikowanie struktury lokalnej gospodarki. Gmina ma na celu kreowanie atrakcyjności inwestycyjnej i wspieranie postaw przedsiębiorczych wśród mieszkańców.

Cel strategiczny III **CS III. W Gminie Ząbkowice Śląskie czuję się bezpiecznie**

Otoczenie i przestrzeń bezpośrednio oddziałują na kapitał ludzki. Cel obejmuje działania zmierzające do poprawy stanu środowiska naturalnego, poprawy infrastruktury gminnej i bezpieczeństwa. Redukcji ulegnie niska emisja, a rozwój infrastruktury drogowej oraz nowoczesnego transportu zbiorowego poprawi zewnętrzną i wewnętrzną dostępność komunikacyjną gminy.

Cel strategiczny IV **CS IV. Gmina Ząbkowice Śląskie to moje miejsce - budowa tożsamości i społeczeństwa obywatelskiego**

Cel obejmuje podnoszenie jakości świadczonych usług oraz wzmacnianie kapitału ludzkiego. Odnosi się do tradycyjnej roli samorządu wynikającej z przepisów ustawy o samorządzie gminnym (m.in. edukacja, pomoc społeczna), ale również do kreowania i wzmacniania postaw obywatelskich.

W ramach każdego celu operacyjnego opracowano propozycje głównych kierunków działań. Wyznaczone kierunki stanowią podstawę i jednocześnie uzasadnienie do realizacji w przyszłości wielu zadań, które swoją tematyką wpisują się w założenia strategiczne dokumentu.

Realizacja zaproponowanych Celów Strategicznych poprzez podjęcie konkretnych działań, doprowadzi nie tylko do zmian społecznych, gospodarczych i przestrzennych o charakterze ilościowym, ale przede wszystkim jakościowym.

Tabela 20. Zestawienie celów i kierunków działań Strategii

CELE	CS I. Zostaję w Ząbkowicach Śląskich	CS II. Chcę prowadzić swój biznes w Ząbkowicach Śląskich	CS III. W Ząbkowicach Śląskich czuję się bezpiecznie	CS IV. Ząbkowice Śląskie to moje miasto - budowa tożsamości i społeczeństwa obywatelskiego
KIERUNKI DZIAŁAŃ	KD I.1. Aktywizacja i integracja społeczna	KD II.1 Przedsiębiorczy ząbkowiczanie	KD III.1 Inwestycje w infrastrukturę	KD IV.1 podnoszenie jakości świadczonych przez samorząd usług
	KD I.2 Atrakcyjna oferta spędzania wolnego czasu	KD II.2 Wzmacniamy atrakcyjność inwestycyjną oraz lokalny rynek pracy	KD III.2 Walka z niską emisją	KD IV.2 Dobre zarządzanie zasobami ludzkimi gwarancją rozwoju jednostki
	KD I.3 Poprawa dostępności do infrastruktury mieszkaniowej	KD II.3 Wzmacnianie lokalnej gospodarki turystycznej z wykorzystaniem posiadanych potencjałów	KD III.3 Wzmocnienie bezpieczeństwa publicznego	KD IV.3 Ząbkowickie Społeczeństwo Obywatelskie
	KD I.4 Poprawa jakości życia mieszkańców	KD II.4 Rozwój sektora rolno-spożywczego, między innymi w zakresie żywności wysokiej jakości	KD III.4 Rewitalizacja i rozwój przestrzeni publicznej oraz	KD IV.4 Organizacje pozarządowe siłą rozwojową samorządu

			infrastruktury sportowo-rekreacyjnej	
--	--	--	--------------------------------------	--

Źródło: opracowanie własne

7 OCZEKIWANE REZULTATY

Realizacja Strategii prowadzić będzie do osiągnięcia rezultatów, które wynikają z przyjętych celów strategicznych oraz kierunków działań.

Rezultaty planowanych działań zostały opracowane w formie katalogu wskaźników. Analiza wskaźników pozwoli na ocenę skuteczności podejmowanych działań i zostanie poddana analizie w ramach zaplanowanych procesów ewaluacji.

Poniżej zaprezentowano listę najważniejszych rezultatów dla każdego z celów ze wskaźnikami ich osiągnięcia wraz z określeniem trendu zmian, jaki jest pożądany, aby można było mówić o wymiernych efektach realizacji Strategii:

Tabela 21. Rezultaty i wskaźniki realizacji Strategii

	Kierunek działań	Rezultat	Wskaźnik	Oczekiwany trend
wymiar społeczny	KD I.1.	Zwiększanie aktywności społecznej mieszkańców gminy. Integracja mieszkańców poprzez historię, tradycję i dziedzictwo kulturowe.	Liczba wydarzeń kulturalnych	wzrost/ stabilizacja
	KD I.2.	Rozwinięte funkcje rekreacyjno-wypoczynkowe	Długość ścieżek rowerowych	wzrost
	KD I.3.	Poprawa poziomu życia mieszkańców	Liczba mieszkań	wzrost
wymiar gospodarczy	KD II.1.	Wzrost przedsiębiorczości wśród mieszkańców	Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców	wzrost
	KD II.2.	Zwiększona atrakcyjność inwestycyjna Gminy	Powierzchnia wydzielonych i uzbrojonych terenów inwestycyjnych	wzrost
	KD II.3.	Rozwój turystyki	Liczba obiektów turystycznych	wzrost/ stabilizacja
	KD II.4.	Rozwój lokalnego rolnictwa	Liczba gospodarstw rolnych	wzrost/ stabilizacja
wymiar przestrzenny	KD III.1.	Poprawa stanu infrastruktury gminnej	Długość tras komunikacji miejskiej	wzrost/ stabilizacja
	KD III.2.	Poprawa stanu środowiska naturalnego	Liczba budynków poddanych termomodernizacji	wzrost
	KD III.3.	Zwiększanie bezpieczeństwa mieszkańców gminy - dostępna i bezpieczna przestrzeń publiczna	Powierzchnia przebudowanych przestrzeni publicznych	wzrost
	KD III.4.	Rozwinięta przestrzeń publiczna i infrastruktura sportowo-rekreacyjnej	Liczba obiektów sportowo-rekreacyjnych	wzrost

wymiar instytucjonalny	KD IV.1.	Umożliwienie mieszkańcom i innym osobom korzystania z aplikacji i narzędzi informatycznych, ułatwiających realizację spraw urzędowych	liczba świadczonych przez Urząd Gminy i jego jednostki organizacyjne e-usług	wzrost/ stabilizacja
	KD IV.2.	Rozwijanie kompetencji pracowników samorządowych	liczba certyfikatów/ zaświadczeń potwierdzających zwiększenie kompetencji pracowników samorządowych	wzrost/ stabilizacja

Źródło: opracowanie własne

8 MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ GMINY

8.1 Zakres modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Ząbkowice Śląskie

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Ząbkowice Śląskie wskazuje obszary, które w Strategii rozwoju Gminy zostały uznane za istotne dla osiągnięcia celów rozwojowych, obszary wymagające ochrony oraz rodzaje powiązań funkcjonalnych występujących pomiędzy poszczególnymi obszarami.

Obecnie trwają prace nad zmianą Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Ząbkowice Śląskie. Gmina w przyszłości planuje również dokonać zmian w Miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.

Projekt studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Ząbkowice Śląskie stanowi drugą edycję studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Ząbkowice Śląskie. Stanowi on zmianę dotychczas obowiązującego pierwotnego studium zatwierdzonego uchwałą Nr VI/19/2010 Rady Miejskiej Ząbkowic Śląskich z dnia 2 czerwca 2010 r.

Zmiana i aktualizacja obecnego / dotychczasowego studium jest niezbędna ze względu na konieczność aktualizacji uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego (w tym danych dotyczących spraw społecznych i środowiskowych (występowania złóż kopalin, terenów powodziowych), jak też nowych okoliczności funkcjonowania gminy wynikających ze zmian w zagospodarowaniu przestrzennym i podjętych inwestycji. Dodatkowo ze względu na nowe potrzeby rozwojowe gminy i składane wnioski do dokumentów planowania przestrzennego przez mieszkańców i osoby prowadzące działalność gospodarczą. Powyższe okoliczności wiążą się z potrzebą sformułowania nowych kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.

Zgodnie z nowym Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Ząbkowice Śląskie na terenie gminy wydzielono obszary, o odmiennych funkcjach. Niniejszy podział na obszary został dokonany na podstawie określenia szczegółowych kierunków odrębnych dla gminy i odrębnych dla miasta Ząbkowice.

W strukturze funkcjonalno-przestrzennej występują następujące obszary:

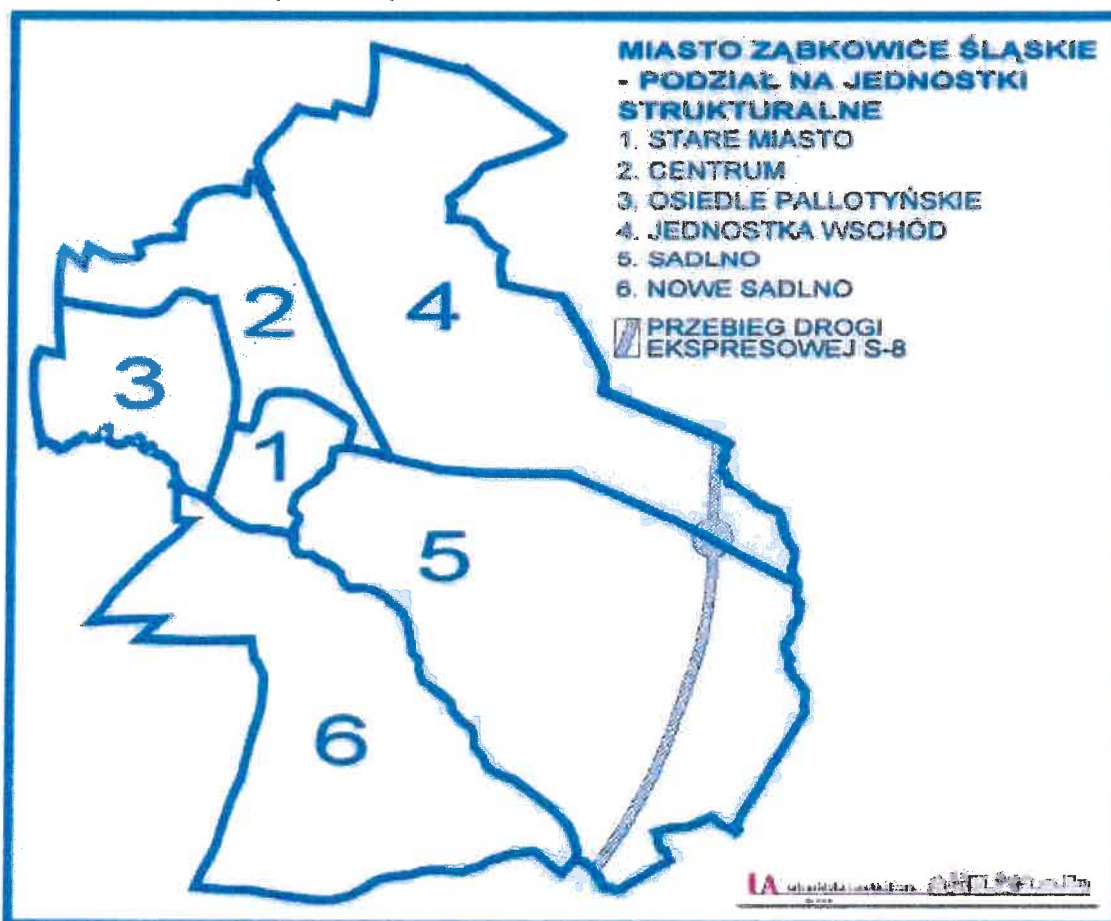
1) **obszar wiejski**, obejmujący:

- układ terenów otwartych, obejmujących funkcje rolniczej, leśne i tereny związane z powierzchnią eksploatacja kopalin, tereny wód otwartych;
- wiejski układ osadniczy – wykształcony w oparciu o historycznie zespoły ruralistyczne (w analizach oznaczone symbolami M, U, ZU, RUP) obejmujące wsie: Kluczowa, Sulistawice, Brodziszów, Koziniec, Olbrachcie Wielkie, Zwrócona, Szklary (wraz z przysiółkami: Rakowice, Siodłowice), Bobolice (wraz z przysiółkiem Kolonia Bobolice), Jaworek, Sieroszów, Stolec, Strąkowa, Grochowiska, Pawłowice, Braszowice, Tarnów;

- obszary przemysłowe: obszar Szklary – Huta
  - infrastruktura techniczna.
- 2) **obszar miejski Ząbkowic Śląskich**, obejmujący:
- Stare Miasto Ząbkowic Śląskich – Staromiejskie Centrum Miasta (w analizach obszar oznaczony UM),
  - obszary zabudowy miejskiej, z przewagą zabudowy usługowej lub mieszkaniowej, mieszkaniowo-usługowej, z elementami infrastruktury usług sportu i rekreacji i zieleni (w analizach oznaczone symbolami M1, M2, U, K);
  - obszary terenów przemysłowych i poprzemysłowych i działalności gospodarczej (autonomicznych – samodzielnych i wydzielonych – w analizach obszar oznaczony PU);
  - obszary terenów otwartych, w tym w szczególności towarzyszące układowi osadniczemu (Z, US) oraz tereny niezabudowane o funkcji rolnej.
- 3) **układ komunikacyjny**, obejmujący:
- drogi: krajowe, wojewódzkie, powiatowe i gminne,
  - linie / tereny kolejowe.⁸

Podział miasta na jednostki strukturalne określa poniżej zamieszczony schemat:

Rysunek 7. Podział miasta Ząbkowice Śląskie na jednostki strukturalne.

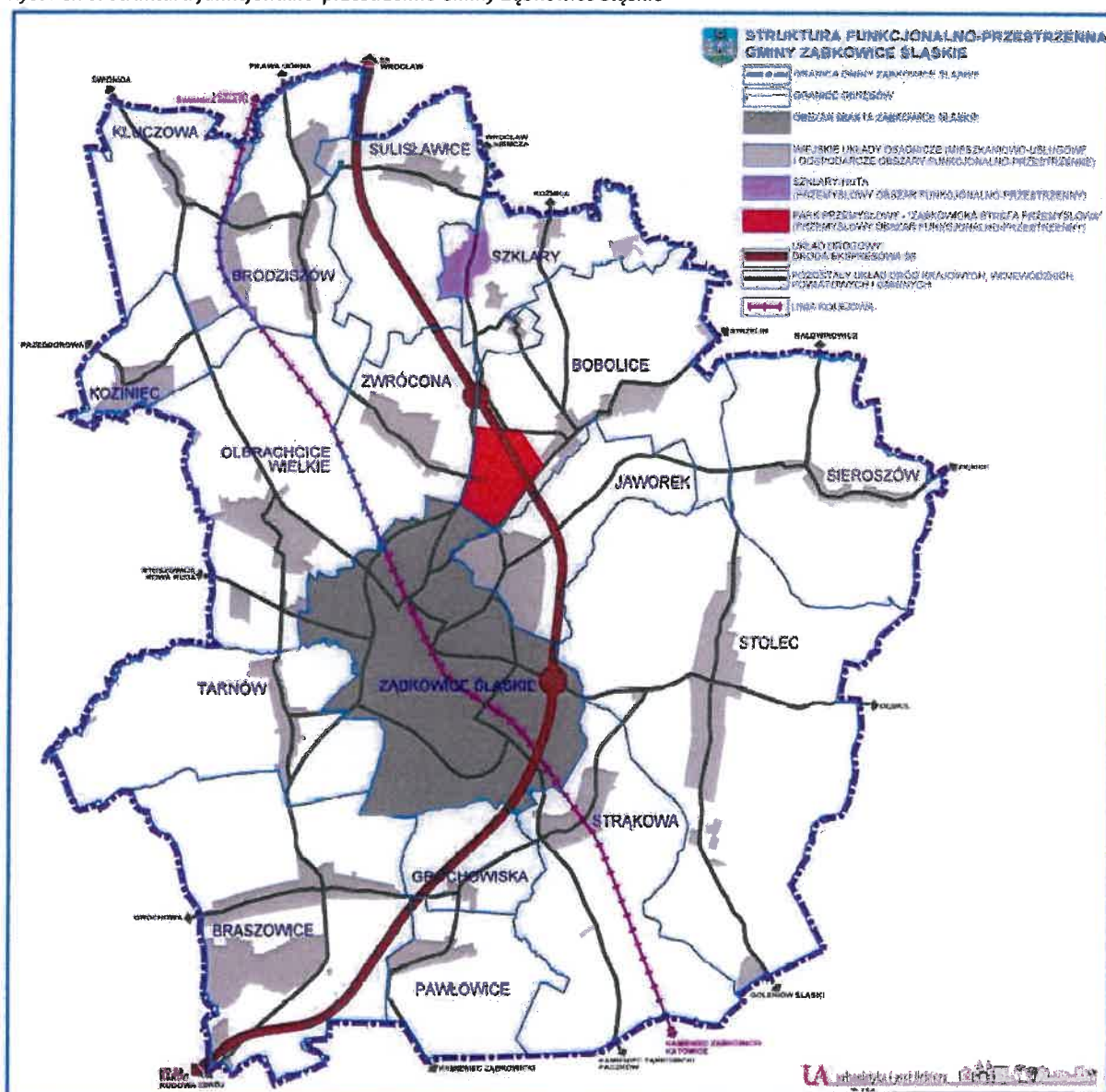

Źródło: Projekt Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Ząbkowic Śląskich.

Natomiast elementy struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Ząbkowice Śląskie zostały określone na następującym schemacie:

⁸ Projekt Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Ząbkowic Śląskich <https://bip.zabkowiceslaskie.pl/obwieszczenie/6682/obwieszczenie-5-2022-wylozenie-do-publicznego-wgladu-projektu-studium>

Rysunek 8. Struktura funkcjonalno-przestrzenne Gminy Ząbkowice Śląskie

Źródło: Projekt Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Ząbkowice Śląskie.

W obszarze gminy w zakresie dotychczasowego przeznaczenia i zagospodarowania terenów zidentyfikowano i zdefiniowano tereny, których określenie wynika zarówno z analizy istniejącego zagospodarowania, ustaleń dokumentów planistycznych, jak i sformułowanych w ramach prowadzonych konsultacji społecznych możliwych zapisów polityki przestrzennej, odpowiadających potrzebom gminy.

W obszarze wiejskim są to następujące tereny:

- tereny mieszkaniowe oraz usługowo-gospodarcze w zabudowie wiejskiej (tereny zabudowy mieszkaniowej z relikdami zabudowy zagrodowej, stanowiące obecnie tereny o wielofunkcyjne, charakterystyczne dla zabudowy wiejskiej) – M;
- tereny zabudowy usługowej – U, jak też usług publicznych / celu publicznego – UP;
- tereny założeń parkowo-pałacowych (rezydencjalnych), parkowych i folwarcznych (tereny zieleni i usług) ZU;
- tereny produkcyjno-usługowe – PU;
- tereny obsługi i produkcji rolnej – RUP;
- tereny powierzchniowej (odkrywkowej eksploatacji kopalni – PG;

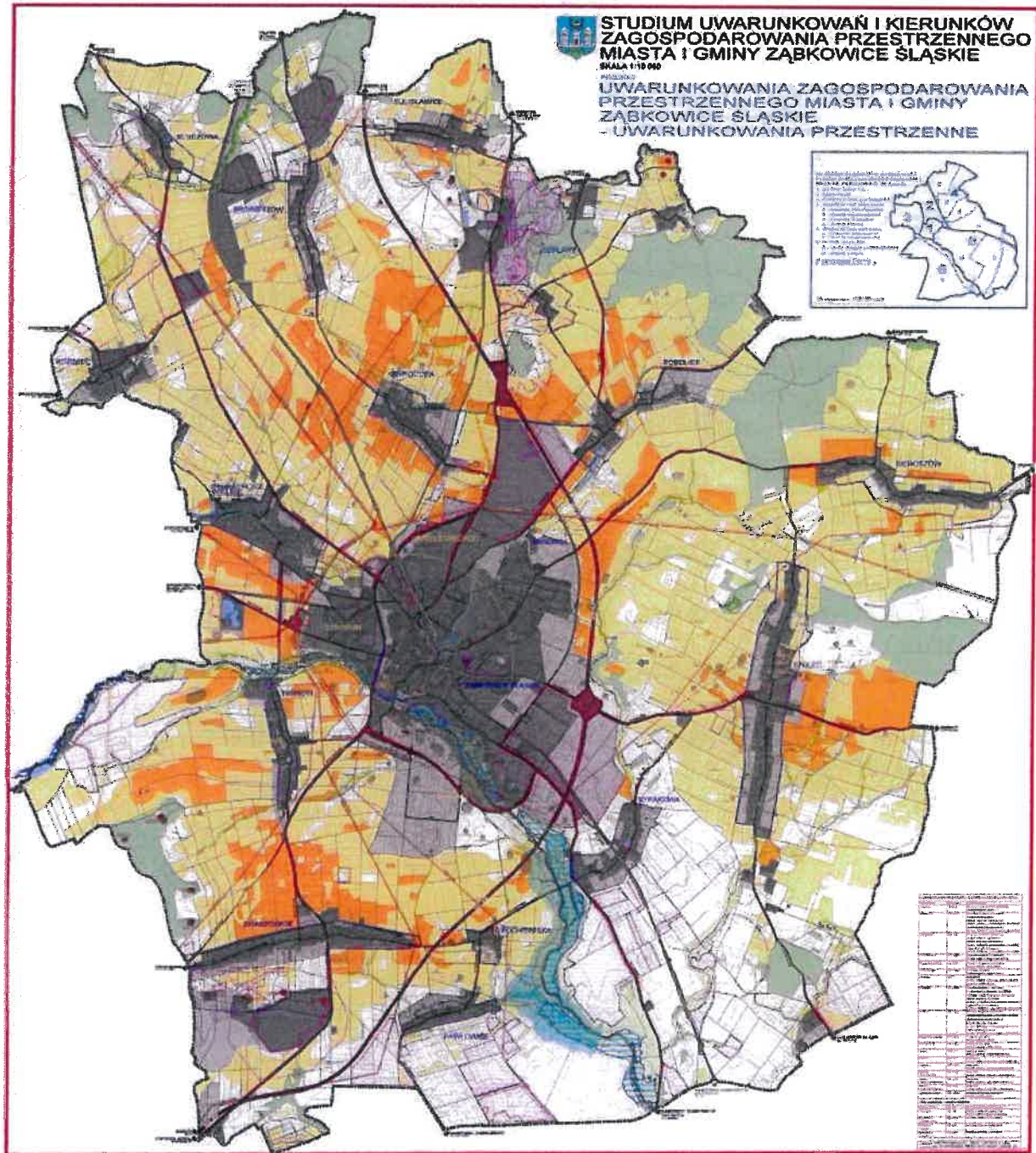

- tereny sportu i rekreacji – US;
- tereny zieleni (urządzonej i nieurządzonej) – Z;
- tereny cmentarzy – ZC;
- tereny rolnicze (w tym tereny upraw rolniczych, ogrodniczych bez zabudowy) – R;
- tereny lasów – ZL;
- tereny wód powierzchniowych śródlądowych – WS;
- tereny kolejowe – KK;
- tereny infrastruktury technicznej – W (wodociągi), G (staje gazowe), E (stacje elektroenergetyczne);
- drogi.

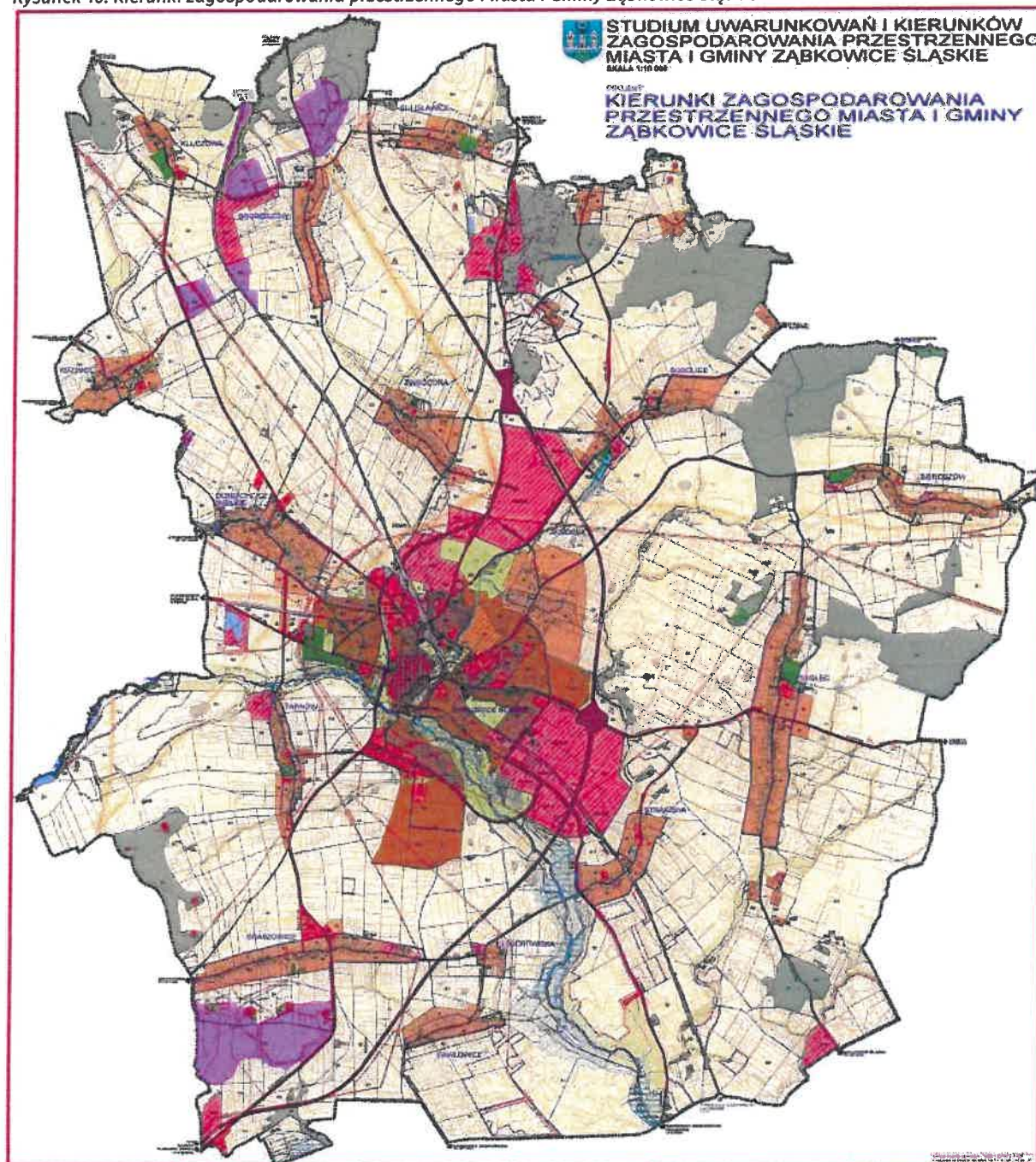
W obszarze miasta są to następujące tereny:

- tereny usługowo-mieszkaniowe – Staromiejskie Centrum Miasta – UM;
- tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej – M1;
- tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej – M2;
- tereny zabudowy usługowej – U, jak też usług publicznych / celu publicznego – UP oraz U/UC – tereny zabudowy usługowej z obszarami rozmieszczenia obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m²;
- tereny produkcyjno-usługowe – PU;
- tereny sportu i rekreacji – US;
- tereny zieleni (urządzonej i nieurządzonej) – Z;
- tereny cmentarzy – ZC;
- tereny rolnicze (w tym tereny upraw rolniczych, ogrodniczych bez zabudowy) – R;
- tereny lasów – ZL;
- tereny wód powierzchniowych śródlądowych – WS;
- tereny kolejowe – KK;
- tereny infrastruktury technicznej – W (wodociągi), G (staje gazowe), E (stacje elektroenergetyczne), K (kanalizacja);
- drogi.

Rysunek 9. Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Ząbkowice Śląskie – Uwarunkowania przestrzenne

Rysunek 10. Kierunki zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Ząbkowice Śląskie

8.2 Opis ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej

Prezentowane poniżej ustalenia i rekomendacje, wskazują przewidywane oraz pożądane działania w dziedzinie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej Gminy Ząbkowice Śląskie. Sygnalizują one działania planistyczne niezbędne do realizacji Strategii.

Strategia Rozwoju Gminy Ząbkowice Śląskie na lata 2021-2030

Tabela 22. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej Gminy Ząbkowice Śląskie

Założenia zintegrowanej polityki rozwoju	Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej
<p>Obszar miejski Miasto Ząbkowice Śląskie jest głównym ośrodkiem administracyjno-usługowym. Skupiającym siedziby władz gminy i powiatu, ośrodki usługowo-handlowe, miejsca pracy, placówki oświatowe i ochrony zdrowia. W obszarze miasta wydzielono: obszar Centrum, obszar Osiedle Wschód, obszar Sadlno. W mieście zlokalizowane są m.in. instytucje i obiekty użyteczności publicznej, punkty handlowo-usługowe, w tym tereny obsługi komunikacji o znaczeniu ponadlokalnym.</p>	
<p>Ważne jest budowanie roli Miasta Ząbkowice Śląskie, jako lokalnego lidera usług i handlu, skupiającego miejsca pracy dla mieszkańców gminy oraz sąsiednich gmin.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • koncentracja – utrzymanie i rozwój funkcji usługowych charakterystycznych dla miasta, • zapewnienie dobrej dostępności komunikacyjnej (układ drogowy, infrastruktura pieszka i rowerowa), • modernizacja infrastruktury technicznej oraz jej uzupełnienie w ramach potrzeb, • wykorzystanie i rozwój zabudowy historycznej w celu rozwoju turystyki,
<p>Obszary zabudowy mieszkaniowej Obszary mieszkaniowe na terenie miasta zabudowy wielorodzinnej i jednorodzinnej. Na terenie wiejskim z przewagą zabudowy zagrodowej zlokalizowanej przede wszystkim wzdłuż istniejących najważniejszych dróg na terenie gminy.</p>	
<p>Ważne, aby nowa zabudowa mieszkaniowa została zlokalizowana na wydzielonych obszarach, m.in. rozwój Osiedla Owocowego oraz wypełniła luki w już zabudowanym terenie i była lokowana w bezpośrednim sąsiedztwie istniejącej zabudowy stanowiąc jej nieprzerwaną kontynuację. Tereny mieszkaniowe powinny być uzupełniane zabudową usługową zapewniającą obsługę mieszkańców na co najmniej podstawowym poziomie oraz pozwalającą na ograniczenie ich potrzeb transportowych.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • utrzymanie oraz dalszy rozwój terenów wykorzystywanych jako tereny mieszkaniowe, • kształtowanie zieleni m.in. poprzez powiązanie z usługami sportu i rekreacji, • zapewnienie dobrej dostępności komunikacyjnej (układ drogowy, infrastruktura pieszka i rowerowa), • planowanie terenów zabudowy mieszkaniowej wraz z równoczesną realizacją sieci wodociągowej i kanalizacyjnej,
<p>Obszary użytkowane rolniczo Grunty orne, łąki, pastwiska, sady zlokalizowane głównie poza miastem. Użytki rolne zajmują blisko 84% powierzchni gminy. Zgodnie z aktualnymi danymi z Urzędu Miejskiego w Ząbkowicach Śląskich w gminie jest 948 gospodarstw rolnych. Średnia powierzchnia gospodarstwa wynosi 9,13 ha i jest mniejsza o blisko 53% od średniej wielkości powierzchni gruntów rolnych w gospodarstwie rolnym w województwie dolnośląskim.</p>	
<p>Ważne jest, aby zachować tożsamość i specyfikę społeczności wiejskiej. Należy dążyć do racjonalnego wykorzystania terenów rolniczych, zachowania i ochrony systemu przyrodniczego oraz rozwoju rolnictwa ekologicznego.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • zapobieganie nadmiernemu rozdrabnianiu gospodarstw rolnych, • realizacja przedsięwzięć zalesień gruntów najstarszych, nieużytków i gruntów rolniczo nieprzydatnych, • rozwój i zwiększenie powierzchni ekologicznych upraw • prawidłowe użytkowanie rolnicze gleb, prowadzenie prac przeciwoerozyjnych.
<p>Obszary: turystyczne, przyrodnicze Lasy stanowią 7% powierzchni gminy. Formy ochrony przyrody na terenie gminy Ząbkowice Śląskie: obszar chronionego krajobrazu – Wzgórza Niemczańsko-Strzelińskie: 3.9 ha; specjalny obszar ochrony (SOO) – Skatki Stoleckie: 6.3 ha; rezerwat – Skatki Stoleckie: 2.0 ha. MN terenie gminy znajduje się 12 pomników przyrody. W granicach gminy Ząbkowice Śląskie znajduje się obszar objęty dyrektywą siedliskową – Skatki Stoleckie kod obszaru PLH020012.</p>	

Ważne jest, aby rozwój funkcji turystycznych obywateli się w sposób zrównoważony w relacji do warunków przyrodniczych i środowiskowych regionu.

- przeznaczenie lasów na cele rekreacyjne,
- tworzenie ścieżek rowerowych wyposażonych w miejsca parkingowe, infrastrukturę rowerową, tablice informacyjne, małą architekturę, umożliwiającą edukację, rekreację i wypoczynek,
- lokalne dokumenty planistyczne winny zawierać zapisy dotyczące ograniczenia działań wpływających negatywnie na obszary chronione.

Źródło: opracowanie własne

9 OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI

9.1 Obszary strategicznej interwencji określone w Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030

Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030 podchodzi w sposób zintegrowany do określania kierunków rozwoju województwa. Podejście to w spójny sposób uwzględnia politykę społeczno-gospodarczą oraz przestrzenną. Dokument jest zgodny w wymiarze terytorialnym z przyjętymi kierunkami rozwoju określonymi w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego 2030.⁹

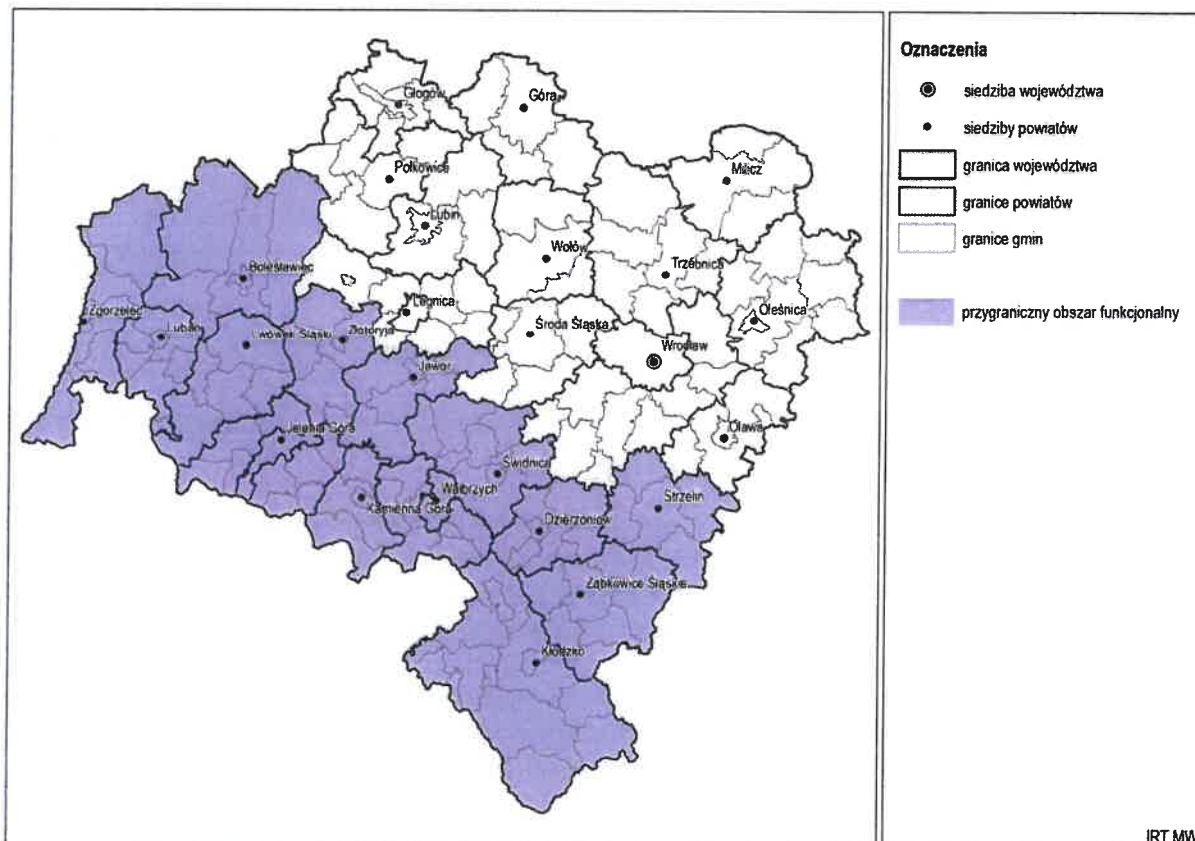
Obszary funkcjonalne (OSI) zostały ustalone w Planie zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego, są to: miejski obszar funkcjonalny ośrodka wojewódzkiego, miejskie obszary funkcjonalne ośrodków regionalnych, obszar przygraniczny, obszar górski, obszar cenny przyrodniczo.

Zgodnie z tym podziałem Gmina Ząbkowice Śląskie mieści się w granicach:

- przygranicznego obszaru funkcjonalnego,
- Sudeckiego Obszaru Funkcjonalnego,

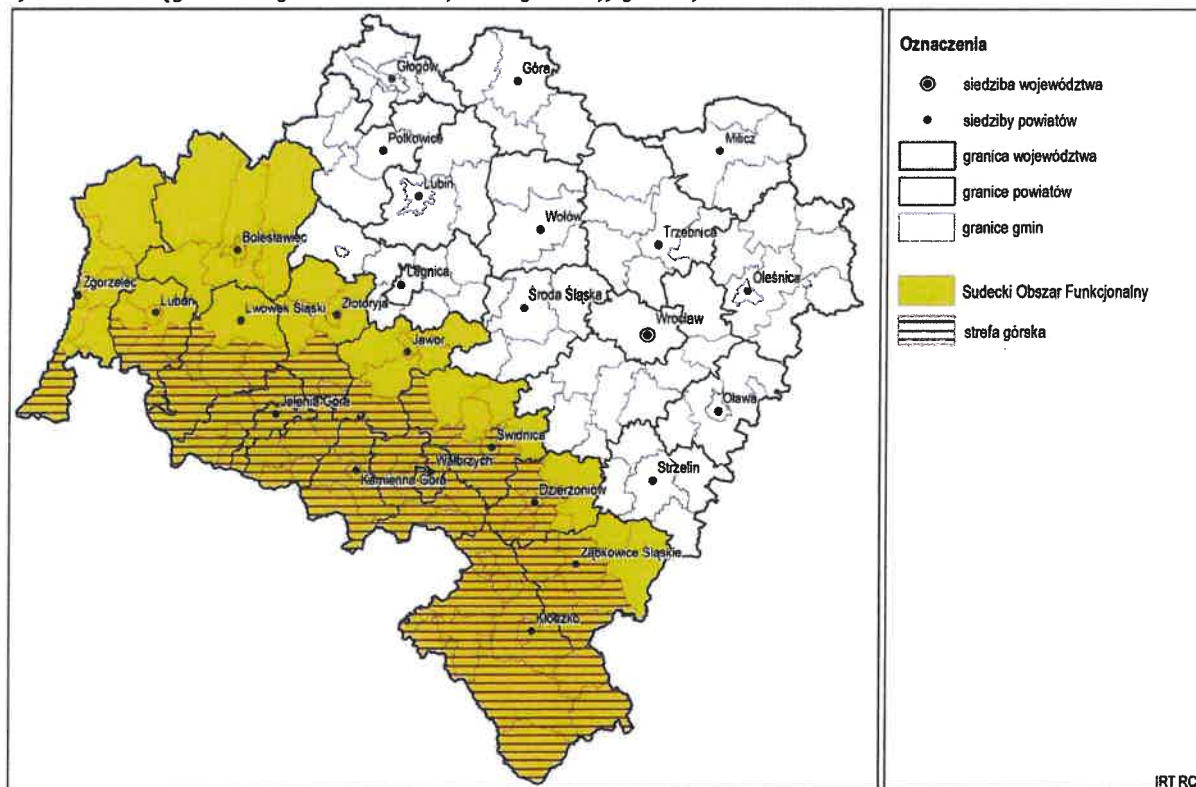
Rysunek 11. Zasięg przygranicznego obszaru funkcjonalnego.

⁹ Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030, przyjęta uchwałą nr L/1790/18 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 20 września 2018 r.

Źródło: Plan zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego (2020)

Rysunek 12. Zasięg Sudeckiego Obszaru Funkcjonalnego i strefy górskiej.

Źródło: Plan zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego (2020)

Ponadto 2 października 2020 r. podpisano porozumienie, na podstawie którego został utworzony Południowy Obszar Funkcjonalny. POF tworzy łącznie 28 jednostek samorządu terytorialnego, w tym 25 gmin i 3 powiaty.

Rysunek 13. Południowy Obszar Funkcjonalny na tle Województwa Dolnośląskiego

Źródło: Zarys Planu Działań Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Południowego Obszaru Funkcjonalnego

W Zarysie planu działań Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Południowego Obszaru Funkcjonalnego znalazły się następujące projekty dotyczące gminy Ząbkowice Śląskie, które mają być wspierane w ramach POF:

PROJEKTY ZGŁOSZONE DO LISTY PODSTAWOWEJ

Kod interwencji	Nazwa projektu zintegrowanego	Projekty wchodzące w skład projektu zintegrowanego
165	Modernizacja basenów odkrytych na terenie ZIT POF wraz z niezbędną infrastrukturą	Modernizacja basenu odkrytego w Ząbkowicach Śląskich
168	Fizyczna odnowa wraz z poprawą bezpieczeństwa przestrzeni publicznej na terenie ZIT POF	Zagospodarowanie terenu "górkę wojskowej" w Ząbkowicach Śląskich; Odnowa przestrzeni publicznej miasta Ząbkowice Śląskie w obrębie staromiejskiej zabudowy
44	Poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej na obszarze ZIT POF	Poprawa efektywności energetycznej budynku Urzędu Miejskiego w Ząbkowicach Śląskich; Poprawa efektywności energetycznej budynku Szkoły Podstawowej nr 1 w Ząbkowicach Śląskich
41	Poprawa efektywności energetycznej budynków wielorodzinnych na terenie ZIT POF	Poprawa efektywności energetycznej w budynkach komunalnych na terenie Gminy Ząbkowice Śląskie

83	Budowa tras rowerowych na terenie ZIT POF	Budowa tras rowerowych w masywie Grochowa – Brzeźnica
-----------	---	---

PROJEKTY ZGŁOSZONE DO LISTY REZERWOWEJ

Kod interwencji	Nazwa projektu zintegrowanego	Projekty wchodzące w skład projektu zintegrowanego
81	Inwestycja w infrastrukturę czystego transportu miejskiego na obszarze ZIT POF	Budowa infrastruktury czystego transportu miejskiego poprzez rewitalizację linii kolejowej Ząbkowice Śląskie - Srebrna Góra na trasę transportu bezzatogowego
44	Poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej i infrastruktury publicznej na terenie ZIT POF	Budowa budynku demonstracyjnego na Stadionie Miejskim w Ząbkowicach Śląskich,
41	Poprawa efektywności energetycznej budynków mieszkalnych	Poprawa efektywności energetycznej poprzez termomodernizację budynków mieszkalnych będących własnością Gminy Ząbkowice Śląskie
165	Rozwój usług turystycznych na terenie ZIT POF	Odbudowa na cele turystycznej spalonego kościoła ewangelickiego w Ząbkowicach Śląskich
168	Poprawa bezpieczeństwa przestrzeni publicznej na terenie ZIT POF	Odnowa przestrzeni publicznej miasta Ząbkowice Śląskie poprzez przebudowę ulic Armii Krajowej, Dolnośląskiej, Batalionów Chłopski oraz Bohaterów Getta
166	Ochrona i rozwój dziedzictwa kulturowego na terenie ZIT POF	Adaptacja skrzydła południowego Zamku w Ząbkowicach Śląskich wraz z odbudową
82	Realizacja zadań związanych z taborem czystego transportu miejskiego na terenie ZIT POF	Zakup autobusów elektrycznych klasy midi do obsługi Ząbkowickiej Komunikacji Publicznej

9.2 Obszary strategicznej interwencji kluczowe dla gminy

Gmina Ząbkowice Śląskie nie ma wyznaczonych obszarów strategicznej interwencji na swoim terytorium.

10 SYSTEM REALIZACJI STRATEGII

10.1 System wdrażania

System realizacji strategii określa sposób organizacji procesów wdrażających strategię rozwoju gminy. Za realizację Strategii Rozwoju Gminy Ząbkowice Śląskie 2021-2030 w głównej mierze odpowiadają władze samorządowe, na czele z Burmistrzem Ząbkowic Śląskich, jednakże na etapie wdrażania Strategii istotne jest dążenie do włączenia w ten proces wszelkich grup interesariuszy.

W proces realizacji działań określonych w Strategii zostaną zaangażowane nie tylko władze samorządowe i jego jednostki organizacyjne, ale także m.in. organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy, instytucje otoczenia biznesu, lokalni społecznicy (radni, sołtysi, rady sołeckie) oraz wszyscy mieszkańcy, którzy wyrażą taką wolę. W przypadku części zadań kluczowa będzie współpraca z samorządem powiatowym i wojewódzkim lub sąsiadującymi samorządami, a także administracją rządową w regionie. Ważne jest, by w realizację wyznaczonych celów włączyło się możliwie jak najwięcej mieszkańców i innych osób, którym dobro wspólnoty samorządowej i jakość otaczającej przestrzeni nie jest obojętne. Zatem proces wdrażania Strategii będzie obejmował zaangażowanie trzech głównych grup instytucji i podmiotów, wg zasady „trójkąta współpracy”, tj.: sektora publicznego, sektora biznesowego i sektora społecznego.

Do realizacji Strategii zostaną wykorzystane m.in.:

- środki własne gminy,
- środki pochodzące z bezzwrotnych i zwrotnych źródeł finansowania (krajowych i zagranicznych),
- pomoc publiczna udzielana przez JST dla podmiotów gospodarczych funkcjonujących na terenie gminy,
- środki z programów pomocowych (krajowych i zagranicznych),
- środki prywatnych podmiotów (np. w ramach umów partnerstwa publiczno-prywatnego).

Ze względu na długoterminową perspektywę wdrażania Strategii zaprezentowano najważniejsze założenia systemu, a szczegółowe rozwiązania będą ustalane według potrzeb wraz z postępem prac.

PODMIOTY ODPOWIEDZIALNE ZA WDRAŻANIE STRATEGII:

Tabela 23. Instytucjonalna struktura systemu wdrażania, monitorowania, ewaluacji oraz aktualizacji strategii

Podmiot odpowiedzialny za wdrażanie Strategii	Realizowane zadania
SEKTOR PUBLICZNY	
Burmistrz Ząbkowic Śląskich	<ul style="list-style-type: none"> • wybór zadań do realizacji w ramach Strategii – Burmistrz Ząbkowic Śląskich przy współpracy struktur Urzędu Miejskiego i instytucji samorządowych • nadzór nad realizacją celów i kierunków działań przyjętych w Strategii, • stymulowanie i koordynacja działań, • integrowanie zasobów, • inicjowanie procedury zmiany Strategii
Rada Miejska Ząbkowic Śląskich	<ul style="list-style-type: none"> • podejmowanie decyzji strategicznych, w tym zatwierdzenie Strategii, zatwierdzenie zmian Strategii, • nadzór nad postępami i efektami wdrażania poprzez zatwierdzanie rocznego raportu o stanie gminy, który zgodnie z ustawą o samorządzie gminnym obejmuje podsumowanie działalności w zakresie realizacji Strategii
Podmiot zarządzający procesem wdrażania	<ul style="list-style-type: none"> • koordynacja działań, • tworzenie partnerstw na rzecz realizacji strategii, • poszukiwanie źródeł finansowania, • monitoring, ewaluacja, • promocja
Wydziały urzędu i jednostki organizacyjne gminy	<ul style="list-style-type: none"> • realizacja strategii, • wnioskowanie o zmiany w Strategii • udział w monitoringu i ewaluacji (dostarczanie danych do monitorowania oraz oceny wdrażania Strategii)
SEKTOR BIZNESOWY	
przedsiębiorcy, kluczowi, pracodawcy, organizacje otoczenia biznesu, zrzeszenia gospodarcze	<ul style="list-style-type: none"> • realizacja strategii, • wnioskowanie o zmiany w Strategii • udział w monitoringu i ewaluacji (dostarczanie danych do monitorowania oraz oceny wdrażania Strategii)
SEKTOR SPOŁECZNY	
mieszkańcy, organizacje pozarządowe, grupy nieformalne, liderzy społeczni i osoby, publiczne, reprezentanci młodzieży	<ul style="list-style-type: none"> • realizacja strategii, • wnioskowanie o zmiany w Strategii • udział w monitoringu i ewaluacji (dostarczanie danych do monitorowania oraz oceny wdrażania Strategii)

Wdrażanie Strategii Rozwoju Gminy Ząbkowice Śląskie 2021-2030 odbywać się będzie również poprzez szereg dokumentów wykonawczych (planów, programów), które mogą wpływać na realizację poszczególnych celów Strategii i mogą (lecz nie muszą) zostać opracowane lub aktualizowane w celu jej realizacji. Podstawowy zakres dokumentów wykonawczych obejmuje:

1. Wieloletnia Prognoza Finansowa,
2. Aktualizacja Lokalnego Program Rewitalizacji Miasta Ząbkowice Śląskie,
3. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Ząbkowice Śląskie
4. Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego (w tym aktualizacje)
5. Program Ochrony Środowiska Gminy Ząbkowice Śląskie na lata 2016-2020,
6. Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Ząbkowice Śląskie na lata 2016-2020,
7. Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Ząbkowice Śląskie,
8. Aktualizacja Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Ząbkowice Śląskie,
9. Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy Ząbkowice Śląskie na lata 2016–2020,
10. Wieloletni programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Ząbkowice Śląskie w latach 2019-2023,
11. Program opieki nad zwierzętami bezdomnymi oraz zapobiegania bezdomności zwierząt na terenie Gminy Ząbkowice Śląskie w roku 2019,
12. Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla Gminy Ząbkowice Śląskie na rok 2019,
13. Program współpracy Gminy Ząbkowice Śląskie z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na rok 2019,
14. Program osłony w zakresie dożywiania - posiłek w szkole i w domu na lata 2019-2020,
15. Program „Ząbkowicka Rodzina”,
16. Program „Ząbkowicka Karta Seniora”.

10.2 Monitoring i ewaluacja

Monitoring jest procesem polegającym na kontroli i ocenie postępów zrealizowanych działań oraz ich zgodności z założonymi celami. Niezwykle ważne jest szybkie wykrycie błędów i niedociągnięć w trakcie realizacji oraz minimalizacja powstałych odchyłeń. Dzięki sprawnemu monitoringowi możliwe jest szybkie i skuteczne osiągnięcie określonych celów, natomiast dostarczane informacje o przebiegu całego procesu wdrażania Strategii są niezbędne do weryfikacji przyjętych zamierzeń.

Ocena realizacji Strategii Rozwoju Gminy i Ząbkowice Śląskie 2021-2030 będzie prowadzona w oparciu o analizę:

- dostępnych danych statystycznych i liczbowych (BDL),
- danych Urzędu Gminy, komórek organizacyjnych i jednostek organizacyjnych,
- danych gromadzonych przez instytucje pozarządowe, podmioty prywatne, samorząd regionalny i administrację rządową,
- pozostałych źródeł (publikowanych i niepublikowanych), w tym internetowych, które dotyczyć będą spraw gminnych oraz lokalnej społeczności.

Monitoringowi podlega katalog wskaźników umieszczonych w rozdziale 7. Kierunki działań i oczekiwane rezultaty. Wynikiem prowadzonego monitoringu będzie zestawienie wskaźników dla poszczególnych kierunków działań, których realizacja została podjęta w ramach każdego z celów strategicznych zapisanych w Strategii.

Rekomenduje się, aby efekty Strategii były monitorowane i opisywane w corocznym Raporcie o stanie gminy, który jest obowiązkowym dokumentem zgodnie z art. 28aa ust. 1 Ustawy o samorządzie gminnym (Dz.U. 2021 poz. 1372). Zgodnie z powyższą ustawą „Wójt co roku do dnia 31 maja przedstawia radzie gminy raport o stanie gminy. Raport obejmuje podsumowanie działalności wójta w roku poprzednim, w szczególności realizację polityk, programów i strategii, uchwał rady gminy i budżetu obywatelskiego”. Jednocześnie monitorowanie strategii umożliwi także rzetelne informowanie podmiotów zewnętrznych o uzyskanych wynikach, zrealizowanych działaniach, osiągniętych celach i planowanych strategicznych inwestycjach czy projektach.

Niniejsza Strategia w okresie obowiązywania może ulegać zmianie/aktualizacji, gdy pojawią się ku temu uzasadnione przesłanki. Rekomenduje się przeprowadzenie dwóch przeglądów strategicznych w okresie obowiązywania strategii – w 2025 (ewaluacja on-going) i 2030 roku (ewaluacja ex-post) - po zakończeniu ostatniego roku jej obowiązywania.

Ewaluacje (szczególnie ta o charakterze on-going) ma na celu uzyskanie odpowiedzi na pytanie, w jaki sposób założenia i cele przekładane są na realne działania oraz wskazanie konieczności dokonania korekt (aktualizacji).

Po zakończeniu okresu realizacji Strategii zostanie przeprowadzona ewaluacja ex-post. Jest to badanie podsumowujące, którego głównym celem jest określenie trwałości zrealizowanych działań oraz stopnia ich oddziaływania. Istotną rolę odgrywa odniesienie się do założonych w Strategii celów oraz ocena, na ile udało się je osiągnąć.

10.3 Ramy finansowe i źródła finansowania

Ramy finansowe realizacji Strategii określać będzie budżet gminy Ząbkowice Śląskie oraz Wieloletnia Prognoza Finansowa. Zgodnie z uchwałą nr XXXVIII/246/2020 Rady Miejskiej Ząbkowic Śląskich z dnia 17 grudnia 2020 r. w sprawie uchwalenia wieloletniej prognozy finansowej Gminy Ząbkowice Śląskie na lata 2021-2041 łączna kwota dochodów ogółem, jakie zaplanowano na lata 2021-2027 wynosi 2,075 mld zł, zaś wydatków 2,028 mld zł. Poniższa tabela przedstawia prognozę wysokości dochodów i wydatków ogółem w latach 2021-2041:

Tabela 24. Prognozowane środki budżetowe w okresie realizacji Strategii

	Dochody ogółem	Wydatki ogółem
2021	104 845 700,48	112 692 379,18
2022	99 281 269,23	96 350 388,14
2023	97 085 374,27	93 411 672,55
2024	97 363 928,02	93 479 476,30
2025	97 624 567,30	93 910 850,16
2026	97 837 312,98	94 502 814,45
2027	97 752 186,11	94 037 452,55
2028	97 802 186,11	93 700 164,63
2029	98 252 186,11	94 162 706,55
2030	98 452 186,11	94 750 204,53
2031	98 452 186,11	94 946 801,31
2032	98 602 186,11	95 275 830,11
2033	98 702 186,11	95 660 686,11
2034	98 802 186,11	97 053 786,11
2035	98 952 186,11	97 203 786,11
2036	99 102 186,11	97 202 553,66
2037	99 102 186,11	97 302 786,11

Strategia Rozwoju Gminy Ząbkowice Śląskie na lata 2021-2030

2038	99 102 186,11	97 302 786,11
2039	99 252 186,11	97 811 186,11
2040	99 352 186,11	98 397 070,62
2041	99 352 186,11	98 957 580,80
	2 075 070 943,93	2 028 112 962,20

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Uchwały Rady r XXXVIII/246/2020 Rady Miejskiej Ząbkowic Śląskich z dnia 17 grudnia 2020 r. w sprawie uchwalenia wieloletniej prognozy finansowej Gminy Ząbkowice Śląskie na lata 2021-2041

Ze względów formalnych i praktycznych nie ma możliwości określenia pozabudżetowych ram finansowania Strategii, w szczególności w zakresie podmiotów spoza sektora finansów publicznych. Szczegółowe określenie ram finansowych na realizację działań zaplanowanych w Strategii nie jest możliwe ze względu na szeroki zakres tematyczny Strategii, a także nieokreślone ostatecznie dokumenty programowe funduszy zewnętrznych na lata 2021-2017.

Zapisy Strategii pozostają dość ogólne, aby ułatwić Gminie aplikowanie o środki z funduszy zewnętrznych i umożliwić dostosowanie charakteru poszczególnych projektów do uwarunkowań lokalnych, aktualnych wymogów prawnych czy konkursowych, które pozwolą na dostosowywanie konkretnych przedsięwzięć do najbardziej bieżących potrzeb i preferowanych sposobów ich realizowania. Istotne będzie nowe programowanie środków UE na lata 2021-2027, w tym kształt RPO Województwa Dolnośląskiego, ale także innych programów operacyjnych czy funduszy.

Potencjalne źródła finansowania zapisanych w Strategii kierunków działań to:

1. środki własne gminy,
2. środki pochodzące z budżetu państwa (pozostające w dyspozycji poszczególnych ministerstw, dedykowane fundusze i programy),
3. środki funduszy celowych, np. z NFOŚiGW, WFOŚiGW we Wrocławiu,
4. środki funduszy europejskich: EFRR – w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego, EFS, Inicjatyw Wspólnotowych oraz Wspólnej Polityki Rolnej (obecne i przyszłe programy operacyjne na poziomie krajowym i regionalnym),
5. środki funduszy norweskich i fundusze Europejskiego Obszaru Gospodarczego,
6. środki sektora prywatnego, w tym formuła partnerstwa publiczno-prywatnego oraz fundusze sektora pozarządowego,
7. kredyty bankowe, pożyczki oraz inne instrumenty finansowe,
8. dodatkowe formy wsparcia dostępne w ramach specjalnych linii budżetowych, np. tarczy antykryzysowych

11 BIBLIOGRAFIA

Źródła danych:

1. Informacje z Urzędu Miejskiego w Ząbkowicach Śląskich – dane wewnętrzne, gromadzone przez samorząd i jego jednostki organizacyjne
2. Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego
3. Raporty o stanie Gminy Ząbkowice Śląskie za lata 2018, 2019, 2020
4. Raport referatu edukacji, kultury, sportu i spraw społecznych za rok 2019
5. Powszechny Spis Rolny 2020, Główny Urząd Statystyczny
6. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego (2020)
7. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Ząbkowice Śląskie, uchwała nr VI/19/2010 Rady Miejskiej Ząbkowic Śląskich z dn. 02 czerwca 2010 r. w sprawie zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Ząbkowice Śląskie
8. Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030, przyjęta uchwałą nr L/1790/18 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 20 września 2018 r.
9. Strategia Klastra Energii Ziemi Ząbkowickiej na lata 2021-2030
10. Projekt Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Ząbkowic Śląskich

Źródła internetowe:

1. Strona internetowa Biuletyn Informacji Publicznej Urzędu Miejskiego w Ząbkowicach Śląskich <https://bip.zabkowiceslaskie.pl/>
2. Portal informacyjny Gminy Ząbkowice Śląskie <https://www.zabkowiceslaskie.pl/>
3. https://stat.gov.pl/vademecum/vademecum_dolnoslaskie/portrety_gmin/powiat_zabkowicki/gmina_zabkowice_slaskie.pdf
4. Portal monitor rozwoju lokalnego <https://gminy.monitorrozwaju.pl/>
5. Media społecznościowe <https://www.facebook.com/ZabkowiceSlaskieGmina>
6. Media społecznościowe <https://www.facebook.com/FirmyGminyZabkowiceSlaskie/>

Spis rysunków:

Rysunek 1. Lokalizacja Gminy Ząbkowice Śląskie.....	7
Rysunek 2. Gmina Ząbkowice Śląskie na tle powiatu ząbkowickiego	7
Rysunek 3. Gmina Ząbkowice Śląskie	8
Rysunek 4. Mapa drogowa powiatu ząbkowickiego	9
Rysunek 5. Mapa obszaru Natura 2000 Skałki Stoleckie	31
Rysunek 6. Stan gminnych aktów planowania przestrzennego.....	46
Rysunek 7. Podział miasta Ząbkowice Śląskie na jednostki strukturalne.....	76
Rysunek 8. Struktura funkcjonalno-przestrzenne Gminy Ząbkowice Śląskie	77
Rysunek 9. Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Ząbkowice Śląskie – Uwarunkowania przestrzenne.....	79
Rysunek 10. Kierunki zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Ząbkowice Śląskie	80
Rysunek 11. Zasięg przygranicznego obszaru funkcjonalnego.....	82
Rysunek 12. Zasięg Sudeckiego Obszaru Funkcjonalnego i strefy górskiej.	83
Rysunek 13. Południowy Obszar Funkcjonalny na tle Województwa Dolnośląskiego.....	84

Spis fotografii:

Fotografia 1. Krzywa wieża.....	38
Fotografia 2. Regionalna Izba Pamiątek w Ząbkowicach Śląskich (Dawny Dwór Rycerza Kaufunga).....	39
Fotografia 3. Kościół św. Anny w Ząbkowicach Śląskich.....	40
Fotografia 4. Ruiny zamku w Ząbkowicach Śląskich.....	41

Spis tabel:

Tabela 1. Liczba ludności Gminy Ząbkowice Śląskie w latach 2015-2020.....	10
Tabela 2. Przyrost naturalny	11
Tabela 3. Migracja na pobyt stały.....	12
Tabela 4. Liczba mieszkańców Ząbkowic Śląskich wg grup funkcjonalnych w latach 2008-2019	13
Tabela 5. Liczba podatników wg różnych źródeł dochodów.....	17
Tabela 6. Długość sieci wodociągowej rozdzielczej i kanalizacyjnej na terenie gminy.....	21
Tabela 7. Długość czynnej sieci gazowej rozdzielczej na terenie gminy.....	21
Tabela 8. Źródła ciepła w Gminie Ząbkowice Śląskie.....	23
Tabela 9. Zestawienie dotacji udzielonych z budżetu Gminy oraz WFOŚiGW.....	34
Tabela 10. Aktualny stan realizacji projektu pn. „Koalicja na rzecz poprawy jakości powietrza Gmin Obszaru Ziemi Dzierżoniowsko-Kłodzko-Ząbkowickiej”	34
Tabela 11. Gminne instytucje kultury.....	35
Tabela 12. Turyści korzystający z noclegów na 1000 ludności (dane powiatowe)	43
Tabela 13. Liczba turystów w latach 2018-2020 r. odwiedzających atrakcje turystyczne Ząbkowic Śląskich.....	43
Tabela 14. Powierzchnia gminy objęta obowiązującymi MPZP z lat 2010-2019.....	47
Tabela 15. Formy pomocy społecznej w Gminie Ząbkowice Śląskie	51
Tabela 16. Wartość zrealizowanych dochodów i wydatków budżetu Gminy Ząbkowice Śląskie.....	59
Tabela 17. Struktura dochodów budżetu gminy Ząbkowice Śląskie	60
Tabela 18. Struktura wydatków budżetu gminy Ząbkowice Śląskie.....	61
Tabela 19. Zewnętrzne źródła finansowania w latach 2018-2021.	63
Tabela 20. Zestawienie celów i kierunków działań Strategii	73
Tabela 21. Rezultaty i wskaźniki realizacji Strategii.....	74
Tabela 22. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej Gminy Ząbkowice Śląskie	81
Tabela 23. Instytucjonalna struktura systemu wdrażania, monitorowania, ewaluacji oraz aktualizacji strategii	86
Tabela 24. Prognozowane środki budżetowe w okresie realizacji Strategii	88
Tabela 25. Kluczowe przedsięwzięcia podstawowe planowane do realizacji w latach 2022-2030 na terenie Gminy Ząbkowice Śląskie	111
Tabela 26. Przedsięwzięcia uzupełniające planowane do realizacji w latach 2022-2030 na terenie Gminy Ząbkowice Śląskie	116

Spis wykresów:

Wykres 1. Liczba ludności Gminy Ząbkowice Śląskie w latach 2015-2020	10
Wykres 2. Migracje w Gminie ze względu na płeć.....	12
Wykres 3. Liczba mieszkańców Ząbkowic Śląskich wg grup funkcjonalnych w latach 2008-2019.....	13
Wykres 4. Struktura rodzajowa podmiotów zarejestrowanych w systemie CEIDG w Gminie Ząbkowice Śląskie w 2020 r.	15
Wykres 5. Struktura osób pracujących wg wieku w powiecie ząbkowickim	17
Wykres 6. Skala bezrobocia – wskaźniki w latach 2016-2021.....	18
Wykres 7. Zestawienie ilości zebranych odpadów komunalnych w podziale na lata.....	26
Wykres 8. Zmiany liczby dni z przekroczeniami normy dobowej pyłu PM10	33
Wykres 9. Turyści korzystający z noclegów na 1000 ludności (dane powiatowe)	43
Wykres 10. Powierzchnia gminy objęta obowiązującymi MPZP z lat 2010-2019.....	47
Wykres 11. Porównanie zrealizowanych dochodów i wydatków w latach 2015-2020 (w zł).....	59
Wykres 12. Struktura dochodów podatkowych w 2020 r. wraz z porównaniem 2019 r.....	60
Wykres 13. Nadwyżka bezpośrednia.....	62
Wykres 14. Relacja kwoty długu do dochodów ogółem	63

12 ZAŁĄCZNIKI

12.1 Załącznik nr 1 - Wyniki ankiety skierowanej do mieszkańców Gminy Ząbkowice Śląskie

Ankieta skierowana do mieszkańców Gminy Ząbkowice Śląskie została opracowana na potrzeby procesu tworzenia Strategii Rozwoju Gminy Ząbkowice Śląskie na lata 2021–2030. Założeniem władz gminy jest stworzenie Strategii Rozwoju Gminy Ząbkowice Śląskie, jako wspólnego dokumentu, w którym każdy mieszkaniec będzie miał swój udział – będzie mógł wskazać swoje potrzeby i określić kierunki i cele rozwojowe oraz przedsięwzięcia realizowane na terenie gminy.

Ankieta była w pełni anonimowa i została upubliczniona na stronie internetowej Urzędu Miejskiego w Ząbkowicach Śląskich, a więc była dostępna dla wszystkich zainteresowanych mieszkańców.

Informacja o udostępnieniu ankiety zamieszczono na stronie internetowej <https://www.zabkowiceslaskie.pl/aktualnosci/strategia-rozwoju-gminy-zabkowice-slaskie-na-lata-2022-2030-mieszkanca-gminy-zabkowice-slaskie---wypelnij-ankiete,6307.html>.

Link do ankiety

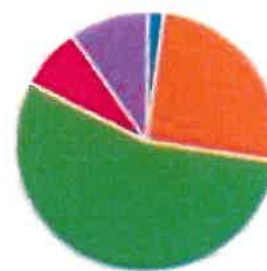
https://forms.office.com/pages/responsepage.aspx?id=DQSIkWdsW0yxEjajBLZtrQAAAAAAAAAAAAO_QLGJapUOExOUjBSNUowMTJBRjE5UkMyNFMzSOZHVS4u.

Badanie trwało od 25.10. do 10.11.2021 r., łącznie wzięło w nim udział 51 respondentów. Celem badania było poznanie opinii mieszkańców o obecnej sytuacji w gminie oraz o zauważanych problemach i zadaniach rozwojowych. Mieszkańcy mieli również możliwość wskazania mocnych i słabych stron gminy. Strategie rozwoju to dokumenty silnie uspołecznione, głos mieszkańców jest istotny przy ich tworzeniu. Dzięki ankiecie przeprowadzonej, z uwagi na pandemię COVID-19, przez Internet, możliwe było poznanie rzeczywistych potrzeb lokalnej społeczności.

Poniżej przedstawiono wszystkie pytania wraz z odpowiedziami:

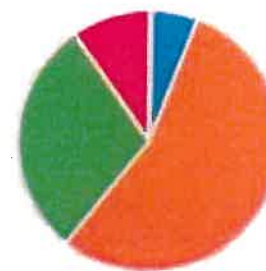
1. Proszę ocenić warunki życia / działalności w Gminie oraz możliwości jej rozwoju – proszę o zaznaczenie właściwej odpowiedzi **Warunki dla rozwoju przedsiębiorczości**

	Bardzo dobre	1
	Dobre	13
	Średnie	28
	Złe	4
	Bardzo złe	5

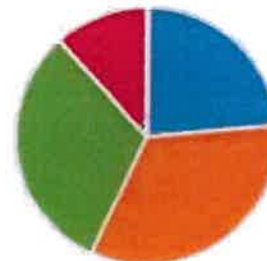
2. Proszę ocenić warunki życia / działalności w Gminie oraz możliwości jej rozwoju – proszę o zaznaczenie właściwej odpowiedzi, **Dostęp do instytucji, placówek usługowych**

	Bardzo dobre	3
	Dobre	28
	Średnie	15
	Złe	5
	Bardzo złe	0

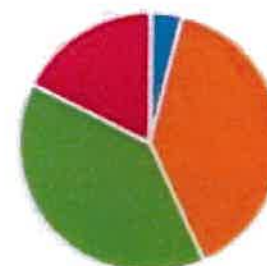
3. Proszę ocenić warunki życia / działalności w Gminie oraz możliwości jej rozwoju – proszę o zaznaczenie właściwej odpowiedzi **Dostęp do infrastruktury sportu i rekreacji, ciekawego spędzenia czasu**

● Bardzo dobre	12
● Dobre	17
● Średnie	16
● Złe	6
● Bardzo złe	0

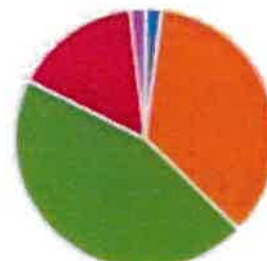
4. Proszę ocenić warunki życia / działalności w Gminie oraz możliwości jej rozwoju – proszę o zaznaczenie właściwej odpowiedzi **Dostęp do infrastruktury kultury i rozrywki**

● Bardzo dobre	2
● Dobre	20
● Średnie	20
● Złe	9
● Bardzo złe	0

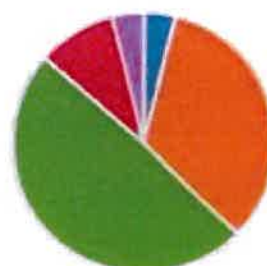
5. Proszę ocenić warunki życia / działalności w Gminie oraz możliwości jej rozwoju – proszę o zaznaczenie właściwej odpowiedzi **Poziom oferty i wydarzeń kulturalnych**

● Bardzo dobre	1
● Dobre	18
● Średnie	23
● Złe	8
● Bardzo złe	1

6. Proszę ocenić warunki życia / działalności w Gminie oraz możliwości jej rozwoju – proszę o zaznaczenie właściwej odpowiedzi **Stan środowiska naturalnego**

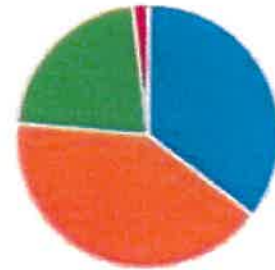
● Bardzo dobre	2
● Dobre	17
● Średnie	25
● Złe	5
● Bardzo złe	2

7. Proszę ocenić warunki życia / działalności w Gminie oraz możliwości jej rozwoju – proszę o zaznaczenie właściwej odpowiedzi **Walory krajobrazowe**

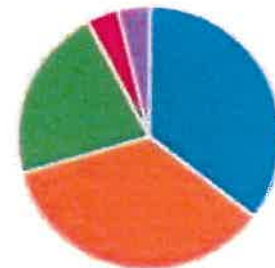

● Bardzo dobre	16
● Dobre	21
● Średnie	11
● Złe	7
● Bardzo złe	0

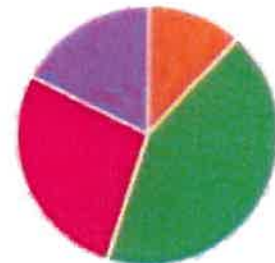
8. Proszę ocenić warunki życia / działalności w Gminie oraz możliwości jej rozwoju – proszę o zaznaczenie właściwej odpowiedzi **Zagospodarowanie przestrzeni publicznych (w tym: place, skwery, parki)**

● Bardzo dobre	16
● Dobre	18
● Średnie	11
● Złe	2
● Bardzo złe	2

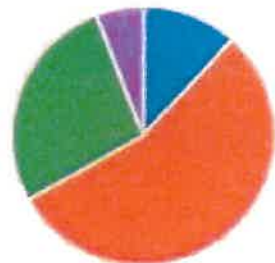
9. Proszę ocenić warunki życia / działalności w Gminie oraz możliwości jej rozwoju – proszę o zaznaczenie właściwej odpowiedzi **Stan i jakość dróg**

● Bardzo dobre	0
● Dobre	6
● Średnie	22
● Złe	14
● Bardzo złe	9

10. Proszę ocenić warunki życia / działalności w Gminie oraz możliwości jej rozwoju – proszę o zaznaczenie właściwej odpowiedzi **Dostęp do infrastruktury komunalnej (wodociągi)**

● Bardzo dobre	6
● Dobre	26
● Średnie	14
● Złe	0
● Bardzo złe	3

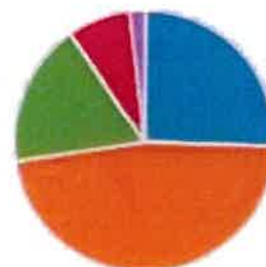
11. Proszę ocenić warunki życia / działalności w Gminie oraz możliwości jej rozwoju – proszę o zaznaczenie właściwej odpowiedzi **Dostęp do infrastruktury komunalnej (kanalizacja)**

● Bardzo dobre	6
● Dobre	25
● Średnie	10
● Złe	6
● Bardzo złe	4

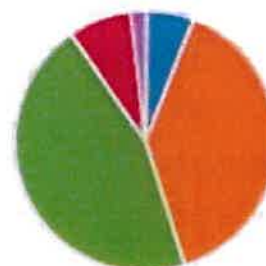
12. Proszę ocenić warunki życia / działalności w Gminie oraz możliwości jej rozwoju – proszę o zaznaczenie właściwej odpowiedzi **Dostępność transportu publicznego**

● Bardzo dobre	13
● Dobre	24
● Średnie	9
● Złe	4
● Bardzo złe	1

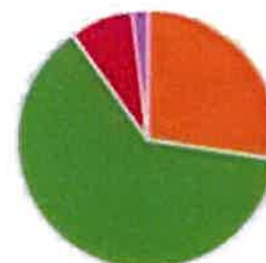
13. Proszę ocenić warunki życia / działalności w Gminie oraz możliwości jej rozwoju – proszę o zaznaczenie właściwej odpowiedzi **Bezpieczeństwo publiczne**

● Bardzo dobre	3
● Dobre	20
● Średnie	23
● Złe	4
● Bardzo złe	1

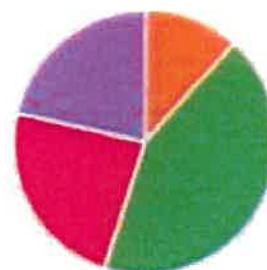
14. Proszę ocenić warunki życia / działalności w Gminie oraz możliwości jej rozwoju – proszę o zaznaczenie właściwej odpowiedzi **Poziom wykształcenia mieszkańców**

● Bardzo dobre	0
● Dobre	14
● Średnie	32
● Złe	4
● Bardzo złe	1

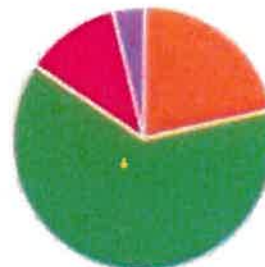
15. Proszę ocenić warunki życia / działalności w Gminie oraz możliwości jej rozwoju – proszę o zaznaczenie właściwej odpowiedzi **Rynek pracy (możliwość zatrudnienia)**

● Bardzo dobre	0
● Dobre	6
● Średnie	22
● Złe	12
● Bardzo złe	11

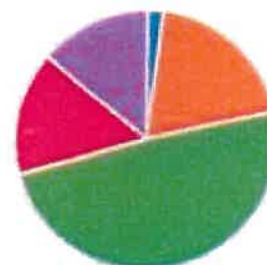
16. Proszę ocenić warunki życia / działalności w Gminie oraz możliwości jej rozwoju – proszę o zaznaczenie właściwej odpowiedzi **Dostępność i jakość opieki społecznej**

● Bardzo dobre	0
● Dobre	11
● Średnie	32
● Złe	6
● Bardzo złe	2

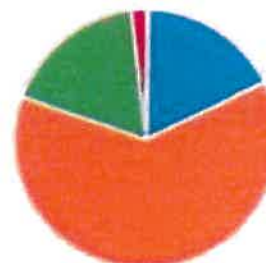
17. Proszę ocenić warunki życia / działalności w Gminie oraz możliwości jej rozwoju – proszę o zaznaczenie właściwej odpowiedzi **Dostępność i jakość opieki zdrowotnej**

● Bardzo dobre	1
● Dobre	10
● Średnie	25
● Złe	6
● Bardzo złe	7

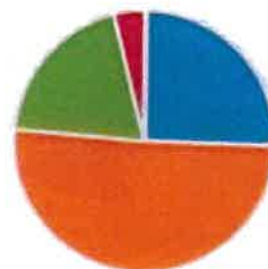
18. Proszę ocenić warunki życia / działalności w Gminie oraz możliwości jej rozwoju – proszę o zaznaczenie właściwej odpowiedzi **Dostępność i jakość edukacji przedszkolnej**

● Bardzo dobre	9
● Dobre	32
● Średnie	9
● Złe	1
● Bardzo złe	0

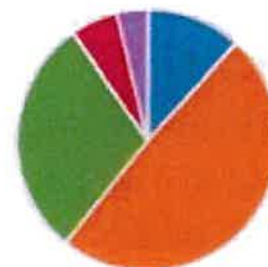
19. Proszę ocenić warunki życia / działalności w Gminie oraz możliwości jej rozwoju – proszę o zaznaczenie właściwej odpowiedzi **Dostępność i jakość szkolnictwa na poziomie podstawowym**

● Bardzo dobre	13
● Dobre	26
● Średnie	10
● Złe	2
● Bardzo złe	0

20. Proszę ocenić warunki życia / działalności w Gminie oraz możliwości jej rozwoju – proszę o zaznaczenie właściwej odpowiedzi **Dostępność i jakość szkolnictwa na poziomie średnim**

● Bardzo dobre	6
● Dobre	25
● Średnie	15
● Złe	3
● Bardzo złe	2

21. Proszę ocenić warunki życia / działalności w Gminie oraz możliwości jej rozwoju – proszę o zaznaczenie właściwej odpowiedzi **Usługi turystyczne**

● Bardzo dobre	5
● Dobre	19
● Średnie	16
● Złe	9
● Bardzo złe	2

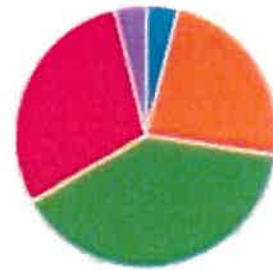
22. Proszę ocenić warunki życia / działalności w Gminie oraz możliwości jej rozwoju – proszę o zaznaczenie właściwej odpowiedzi **Dostępność do bazy gastronomicznej**

● Bardzo dobre	6
● Dobre	19
● Średnie	17
● Złe	9
● Bardzo złe	0

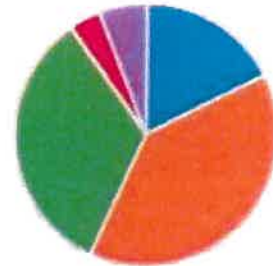
23. Proszę ocenić warunki życia / działalności w Gminie oraz możliwości jej rozwoju – proszę o zaznaczenie właściwej odpowiedzi **Dostępność do bazy noclegowej**

● Bardzo dobre	2
● Dobrze	12
● Średnio	20
● Złe	15
● Bardzo złe	2

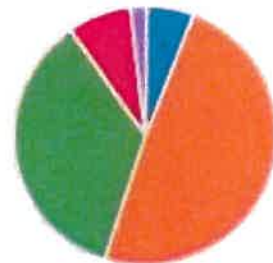
24. Proszę ocenić warunki życia / działalności w Gminie oraz możliwości jej rozwoju – proszę o zaznaczenie właściwej odpowiedzi **Dostęp do internetu**

● Bardzo dobre	9
● Dobrze	20
● Średnio	17
● Złe	2
● Bardzo złe	3

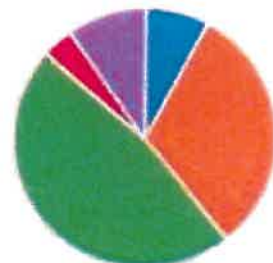
25. Proszę ocenić warunki życia / działalności w Gminie oraz możliwości jej rozwoju – proszę o zaznaczenie właściwej odpowiedzi **Dostęp do usług publicznych świadczonych przez internet**

● Bardzo dobre	3
● Dobrze	25
● Średnio	18
● Złe	4
● Bardzo złe	1

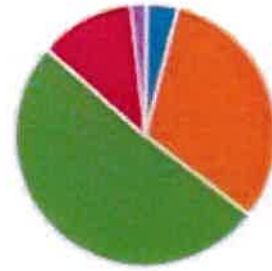
26. Proszę ocenić warunki życia / działalności w Gminie oraz możliwości jej rozwoju – proszę o zaznaczenie właściwej odpowiedzi **Dostępność terenów przeznaczonych pod inwestycje**

● Bardzo dobre	4
● Dobrze	16
● Średnio	24
● Złe	2
● Bardzo złe	5

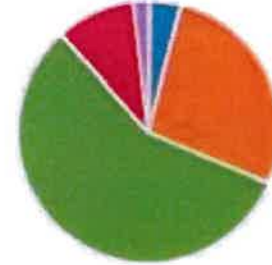
27. Proszę ocenić warunki życia / działalności w Gminie oraz możliwości jej rozwoju – proszę o zaznaczenie właściwej odpowiedzi **Aktywność środowisk lokalnych**

● Bardzo dobre	2
● Dobre	16
● Średnie	26
● Złe	6
● Bardzo złe	1

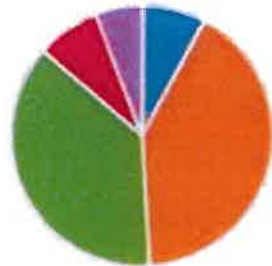
28. Proszę ocenić warunki życia / działalności w Gminie oraz możliwości jej rozwoju – proszę o zaznaczenie właściwej odpowiedzi **Rozwój rolnictwa i branży rolno-spożywczej**

● Bardzo dobre	2
● Dobre	14
● Średnie	29
● Złe	5
● Bardzo złe	1

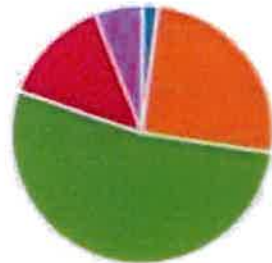
29. Proszę ocenić warunki życia / działalności w Gminie oraz możliwości jej rozwoju – proszę o zaznaczenie właściwej odpowiedzi **Jakość rządzenia oraz funkcjonowanie administracji publicznej w gminie**

● Bardzo dobre	4
● Dobre	21
● Średnie	19
● Złe	4
● Bardzo złe	3

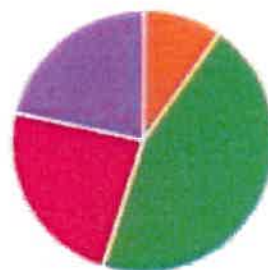
30. Proszę ocenić warunki życia / działalności w Gminie oraz możliwości jej rozwoju – proszę o zaznaczenie właściwej odpowiedzi **Rozwój innowacji w przedsiębiorstwach**

● Bardzo dobre	1
● Dobre	13
● Średnie	27
● Złe	7
● Bardzo złe	3

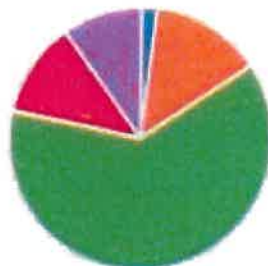
31. Proszę ocenić warunki życia / działalności w Gminie oraz możliwości jej rozwoju – proszę o zaznaczenie właściwej odpowiedzi **Atrakcyjne miejsca pracy w przemyśle**

● Bardzo dobre	0
● Dobre	3
● Średnie	23
● Złe	12
● Bardzo złe	11

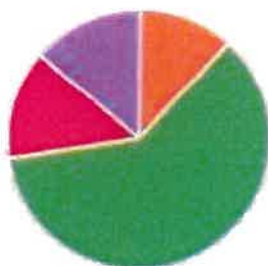
32. Proszę ocenić warunki życia / działalności w Gminie oraz możliwości jej rozwoju – proszę o zaznaczenie właściwej odpowiedzi **Pomoc w eksportowaniu towarów i usług**

● Bardzo dobre	1
● Dobre	7
● Średnie	32
● Złe	6
● Bardzo złe	5

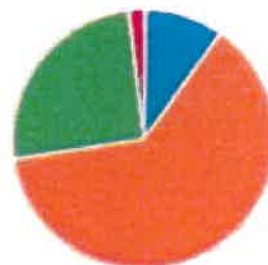
33. Proszę ocenić warunki życia / działalności w Gminie oraz możliwości jej rozwoju – proszę o zaznaczenie właściwej odpowiedzi **Współpraca biznesu, rolnictwa z uczelniami, centrami transferu wiedzy**

● Bardzo dobre	0
● Dobre	6
● Średnie	31
● Złe	7
● Bardzo złe	7

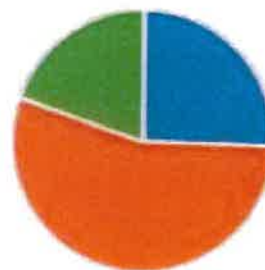
34. Proszę ocenić, jakie główne problemy społeczne występują na terenie gminy – proszę o zaznaczenie właściwej odpowiedzi **Przestępczość**

● Wysokie zagrożenie problemem	5
● Średnie zagrożenie problemem	32
● Niskie zagrożenie problemem	13
● Brak problemu	1

35. Proszę ocenić, jakie główne problemy społeczne występują na terenie gminy – proszę o zaznaczenie właściwej odpowiedzi **Przestępczość młodocianych**

● Wysokie zagrożenie problemem	13
● Średnie zagrożenie problemem	26
● Niskie zagrożenie problemem	10
● Brak problemu	0

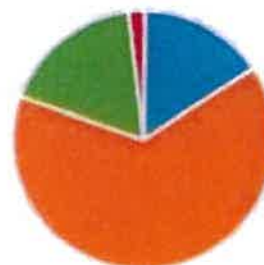
36. Proszę ocenić, jakie główne problemy społeczne występują na terenie gminy – proszę o zaznaczenie właściwej odpowiedzi **Bieda**

● Wysokie zagrożenie problemem	21
● Średnie zagrożenie problemem	26
● Niskie zagrożenie problemem	4
● Brak problemu	0

37. Proszę ocenić, jakie główne problemy społeczne występują na terenie gminy – proszę o zaznaczenie właściwej odpowiedzi **Przemoc w rodzinie**

● Wysokie zagrożenie problemem	8
● Średnie zagrożenie problemem	33
● Niskie zagrożenie problemem	9
● Brak problemu	1

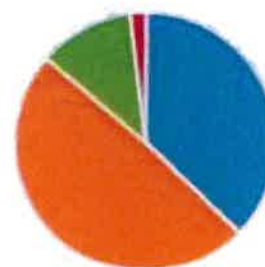
38. Proszę ocenić, jakie główne problemy społeczne występują na terenie gminy – proszę o zaznaczenie właściwej odpowiedzi **Alkoholizm**

● Wysokie zagrożenie problemem	23
● Średnie zagrożenie problemem	25
● Niskie zagrożenie problemem	5
● Brak problemu	0

39. Proszę ocenić, jakie główne problemy społeczne występują na terenie gminy – proszę o zaznaczenie właściwej odpowiedzi **Narkomania**

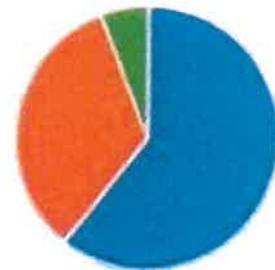
● Wysokie zagrożenie problemem	19
● Średnie zagrożenie problemem	25
● Niskie zagrożenie problemem	6
● Brak problemu	1

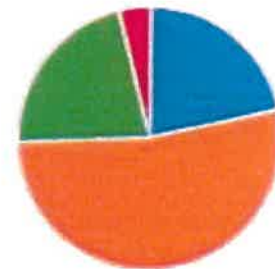
40. Proszę ocenić, jakie główne problemy społeczne występują na terenie gminy – proszę o zaznaczenie właściwej odpowiedzi **Wzrost liczby osób starszych**

● Wysokie zagrożenie problemem	31
● Średnie zagrożenie problemem	17
● Niskie zagrożenie problemem	3
● Brak problemu	0

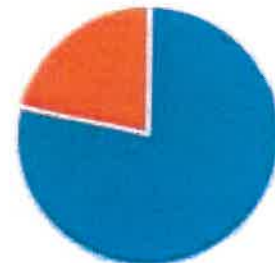
41. Proszę ocenić, jakie główne problemy społeczne występują na terenie gminy – proszę o zaznaczenie właściwej odpowiedzi **Wzrost liczby osób z niepełnosprawnościami i chorych**

● Wysokie zagrożenie problemem	11
● Średnie zagrożenie problemem	27
● Niskie zagrożenie problemem	11
● Brak problemu	2

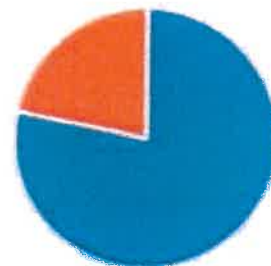
42. Proszę ocenić, jakie główne problemy społeczne występują na terenie gminy – proszę o zaznaczenie właściwej odpowiedzi **Brak wykwalifikowanych pracowników**

● Wysokie zagrożenie problemem	40
● Średnie zagrożenie problemem	11
● Niskie zagrożenie problemem	0
● Brak problemu	0

43. Proszę ocenić, jakie główne problemy społeczne występują na terenie gminy – proszę o zaznaczenie właściwej odpowiedzi **Brak atrakcyjnych miejsc pracy**

● Wysokie zagrożenie problemem	40
● Średnie zagrożenie problemem	11
● Niskie zagrożenie problemem	0
● Brak problemu	0

44. Proszę o wybranie maksymalnie 6 priorytetów, które mają lub mogłyby mieć największy wpływ na rozwój Gminy w latach 2021-2030 oraz rozwiązanie istniejących problemów i barier rozwoju:

Strategia Rozwoju Gminy Ząbkowice Śląskie na lata 2021-2030

45. Proszę podać 3 inwestycje, które uważa Pani/Pan za priorytetowe: Respondenci zwrócili uwagę przede wszystkim na następujące rzeczy¹⁰

- 1 Remont ul 1 maja
- 2 Baza noclegowa, gastronomia, turystyka
- 3 Nie mam
- 4 1.Remont ulic w centrum. 2. Dalsza poprawa wyglądu podwórek w mieście 3. Dokończenie remontu zamku
- 5 Uważam że inwestycje pod kątem zwiększenia miejsc pracy, zagospodarowania czasu dla młodzieży oraz obniżki cen odpadów komunalnych
- 6 Dofinansowanie szkół i przedszkoli, poprawa dostępność służby zdrowia, Przystępczość wśród młodzieży
- 7 Zwiększenie miejsc pracy
- 8 Droga rowerowa
- 9 Strefa aby ludzie mieli gdzie pracować, konkurencyjny rynek pracy
- 10 Dostępność obiektów dla ludzi z niepełnosprawnością, drogi i chodniki, infrastruktura sportowa i rekreacyjna
- 11 Drogi
- 12 Edukacja, kultura (rozwój wydarzeń kulturalnych i ich rodzajów), turystyka i branża gastronomiczna (inna niż domowe jedzenie czy pizza)
- 13 Dostęp do opieki zdrowotnej, zmniejszenie patologii, cyfryzacja
- 14 Szkoły Domy pomocy społecznej Remont ulic np. Armii Krajowej
- 15 -
- 16 Rozbudowa infrastruktury, odnawialne źródła energii, internet szerokopasmowy
- 17 Ściągnięcie inwestorów którzy stworzą nowe atrakcyjne miejsca pracy, remont ulic i kamienic, więcej atrakcji dla dzieci
- 18 nowe zakłady pracy, budowa strefy przemysłowej, poprawa jakości służby zdrowia
- 19 Ścieżki rowerowe i piesze, place zabaw
- 20 Brak mieszkań
- 21 Drogi rowerowe, ścieżki zdrowia
- 22 1. Rozwój przedsiębiorczości- nowe miejsca pracy 2. Poprawa jakości dróg 3. Internet szerokopasmowy
- 23 Drogi, dotacje, baza noclegowa
- 24 chodniki, nawierzchnie asfaltowe, dokładne wykończenie placów zabaw itp.
- 25 Poprawa ulicy Ziębickiej
- 26 Rozwój turystyki, promocja gminy, internet
- 27 Kanalizacja, drogi, chodniki
- 28 Basen, rozwój ząbkowickiego centrum kultury i turystyki, tworzenie nowych miejsc pracy
- 29 Rozbudowa miejsc pracy, większa dostępność mieszkań, drogi

¹⁰ Zaprezentowane treści nie są dosłownymi odpowiedziami, jakie zostały sformułowane przez respondentów w formularzu ankiety. W przedstawionym wykazie dokonano interpretacji wypowiedzi, aby możliwe było zaprezentowanie w sposób jedno-rodny najważniejszych zagadnień, na które zwrócono uwagę.

- 30 -zazielenienie obszarów miejskich -poprawa stanu dróg - praca nad nowym planem zagospodarowania przestrzennego adekwatnego do nowych wyzwań
- 31 mieszkalnictwo, przemysł, drogi
- 32 inwestycje, by stworzyć miejsca pracy
- 33 rozwój systemu segregacji odpadów; poprawa dostępu do opieki zdrowotnej; budowa nowych i modernizacja istniejących dróg oraz ciągów pieszo-rowerowych
- 34 przygotowane tereny pod inwestycje
- 35 Turystyka, ścieżki rowerowe
- 36 Inwestycje związane z udostępnieniem nowych miejsc pracy; polepszenie nawierzchni drogowej
- 37 Drogi rowerowe, energooszczędne oświetlenie,
- 38 Kanalizacja
- 39 Budowa dróg, chodników, oświetlenia ulicznego na nowo powstałych osiedlach domków jednorodzinnych,
- 40 Droga rowerowa, doposażenie szkół, zmniejszenie bezrobocia i patologii
- 41 Remont dróg całego miasta + CHODNIKI z modernizacją sieci wod. kan. (w szczególności stan chodników i drogi przy ul. Bohaterów Getta od rynku w stronę DK8), Monitoring całego miasta (nie tylko sam Rynek ale całą miejscowość), Dla mieszkańców gminy Ząbkowice Śląskie postój (tam gdzie jest płatny) pojazdami 30-60 minut bezpłatny z użyciem aplikacji która powinna być dostępna na telefon. Osoby niepełnosprawne (karta parkingowa) więcej miejsc dla takich osób oraz całkowicie bezpłatny postój dla niepełnosprawnych również dostępność w aplikacji na telefon.
- 42 Poprawa jakość wody
- 43 Dojście od ul. Wrocławskiej do Dworca PKP. Ścieżki rowerowe. Komunikacja powiatowa. Zagospodarowanie górkę wojskowej, wieża widokowa.
- 44 Opieka medyczna, bezpieczeństwo w szkole, nowe miejsca pracy
- 45 Powstanie zakładów pracy, aby nie trzeba było dojeżdżać do innych miast
- 46 remont dróg tworzenie nowych miejsc pracy
- 47 Opieka zdrowotna, segregacja odpadów,
- 48 Drogi, nowe miejsca pracy, wykształcenie
- 49 Budowa kina, stworzenie szlaków rowerowych w okolicy,
- 50 modernizacja basenu letniego doposażenie szkół i przedszkoli budowa dróg rowerowych
- 51 Modernizacja instytucji kultury i dostosowanie jej do potrzeb osób z niepełnosprawnościami w tym seniorów. Budowanie współpracy pomiędzy przedsiębiorcami a instytucjami promującymi innowacje Wspieranie drobnych przedsiębiorców i rozwój gospodarstw ekologicznych.

46. Proszę podać 3 kluczowe elementy, z których Gmina Ząbkowice Śląskie może być dumna. Respondenci zwrócili uwagę przede wszystkim na następujące rzeczy¹¹

- 1 Basen, boiska, park
- 2 Historia miasta, zabytki , rejon w którym jesteśmy.
- 3 Nie wiem
- 4 1.Zaplecze sportowo rekreacyjne 2.Dbanie o tereny zielone czyt. Parki i jego otoczenie. 3. Komunikacja miejska.
- 5 Turystyka, modernizacja infrastruktury, renowacje parków i budowa parku wodnego
- 6 Promocja gminy, zagospodarowanie oraz miejsca pracy
- 7 - z niczego
- 8 Krzywa wieża, park
- 9 Basen
- 10 Parki i podwórka, dostępność przedszkoli, propozycje kulturalne, warsztaty itp.
- 11 Nie ma
- 12 Atrakcje turystyczne, komunikacja miejska, poprawa estetyki miasta i okolic
- 13 Rozwój rekreacji, turystyki i transport miejski
- 14 Krajobrazy Społeczność Lokalne produkty
- 15 -
- 16 Zabytki, basen , klimat
- 17 Wydaje mi się że takich nie ma
- 18 estetyka miasta poprawiła się
- 19 Basen, park, centrum kultury
- 20 -

¹¹ Zaprezentowane treści nie są dosłownymi odpowiedziami, jakie zostały sformułowane przez respondentów w formularzu ankiety. W przedstawionym wykazie dokonano interpretacji wypowiedzi, aby możliwe było zaprezentowanie w sposób jedno-rodny najważniejszych zagadnień, na które zwrócono uwagę.

21	Rewitalizacja zabytków, basen, parki
22	1. Rozwój turystyki 2. Komunikacja miejska 2. Basen
23	Zamek,
24	parki, zabytki, basen hala sportowa itp.
25	Rondo na legnickiej co przecina się ulice w stronę Dzierżoniowa
26	Zabytki, burmistrz dobrze zarządzający miastem, tereny - bliskość do gór i innych miast ciekawych
27	Zamek, Krzywa wieża, Ratusz
28	Kryta pływalnia, pozyskiwanie środków unijnych na rozwój gminy, park handlowy
29	Modernizacje infrastruktury miejskiej, wydarzenia kulturalne, komunikacja miejska
30	zabytki atrakcyjna lokalizacja geograficzna komunikacja miejska działająca w pełni
31	historia, osobowości, położenie
32	park, modernizacja zamku, basen
33	poprawa estetyki i zagospodarowanie przestrzeni publicznych (ryнку, placów, skwerów, miejsc spotkań)
34	budowa i modernizacja obiektów sportu i rekreacji
35	Krzywa wieża, renowacja zamku
36	rozwój infrastruktury turystycznej i kulturalnej
37	Inwestycje w zabytki, komunikacja publiczna , baza gastronomiczna.
38	Nie wiem
39	Parki
40	basen, odnowione parki, odrestaurowane zabytki
41	Krzywa wieża, koncerty plenerowe w sezonie (ale powinno być ich więcej nie tylko sezonowo),
42	Budynki sportowe, ilość wydarzeń na naszym terenie,
43	Z Krzywej Wieży
44	Nowe drogi, renowacja budynków, nowe miejsca dla dzieci w żłobku
45	Piękne zielone skwery zieleni, park Sybiraków, siłownie zewnętrzne , wyremontowanie wielu dróg
46	zabytki parki, skwery imprezy kulturalno-rozrywkowe
47	Nie wiem
48	Obiekty sportowe, zagospodarowanie terenów zielonych
49	Zabytki , Park handlowy , miejsca rekreacyjne przyjazne dzieciom
50	kryty basen transport publiczny rewitalizacja parku miejskiego
51	Rozbudowa bazy sportowo rekreacyjnej Promocja turystyczna Inwestycje infrastrukturalne w tym remonty kamienic, dróg, komunikacja miejska

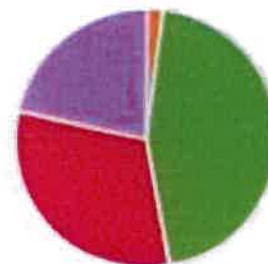
47. Proszę ocenić poniższe stwierdzenia dotyczące Gminy – proszę o zaznaczenie właściwej odpowiedzi **Atrakcyjna jako miejsce zamieszkania**

● Bardzo wysoka	1
● Wysoka	15
● Średnia/przeciętna	25
● Niska	10
● Bardzo niska	0

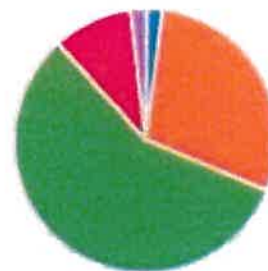
48. Proszę ocenić poniższe stwierdzenia dotyczące Gminy – proszę o zaznaczenie właściwej odpowiedzi **Atrakcyjna jako miejsce do pracy**

● Bardzo wysoka	0
● Wysoka	1
● Średnia/przeciętna	23
● Niska	16
● Bardzo niska	11

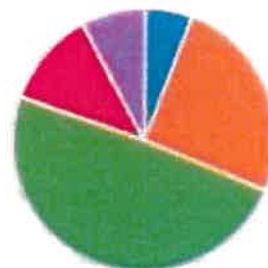
49. Proszę ocenić poniższe stwierdzenia dotyczące Gminy – proszę o zaznaczenie właściwej odpowiedzi **Atrakcyjna jako miejsce do wypoczynku**

	Bardzo wysoka	1
	Wysoka	15
	Średnia/przeciętna	29
	Niska	5
	Bardzo niska	1

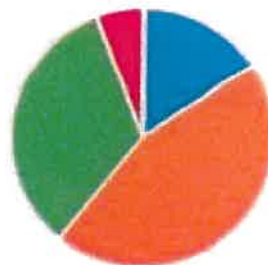
50. Proszę ocenić poniższe stwierdzenia dotyczące Gminy – proszę o zaznaczenie właściwej odpowiedzi **Atrakcyjniejsza niż sąsiednie gminy**

	Bardzo wysoka	3
	Wysoka	13
	Średnia/przeciętna	25
	Niska	6
	Bardzo niska	4

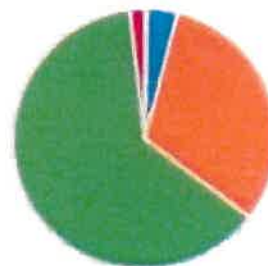
51. Proszę ocenić poniższe stwierdzenia dotyczące Gminy – proszę o zaznaczenie właściwej odpowiedzi **Położona w atrakcyjnym miejscu regionu**

	Bardzo wysoka	8
	Wysoka	23
	Średnia/przeciętna	17
	Niska	3
	Bardzo niska	0

52. Proszę ocenić poniższe stwierdzenia dotyczące Gminy – proszę o zaznaczenie właściwej odpowiedzi **To gmina, w której można czuć się bezpiecznie**

	Bardzo wysoka	2
	Wysoka	16
	Średnia/przeciętna	32
	Niska	1
	Bardzo niska	0

53. Proszę ocenić poniższe stwierdzenia dotyczące Gminy – proszę o zaznaczenie właściwej odpowiedzi **To gmina, z którą jestem silnie związany/a**

Strategia Rozwoju Gminy Ząbkowice Śląskie na lata 2021-2030

● Bardzo wysoka	15
● Wysoka	14
● Średnia/przeciętna	15
● Niska	6
● Bardzo niska	1

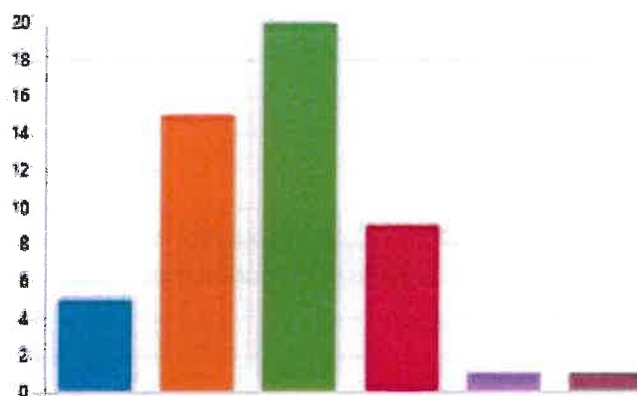
54. Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź z czym chciał(a)by Pani/Pan aby utożsamiano Gminę w roku 2030?

Podstawowe dane respondentów:

WIEK

● 18-25	5
● 26-35	15
● 36-50	20
● 51-65	9
● 66 i więcej	1
● poniżej 18	1

PŁEĆ

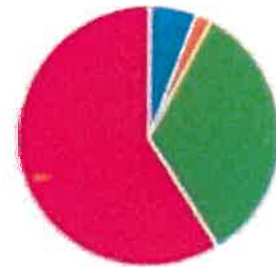
● Kobieta	34
● Mężczyzna	17
● Osoba niebinarna	0

WYKSZTAŁCENIE

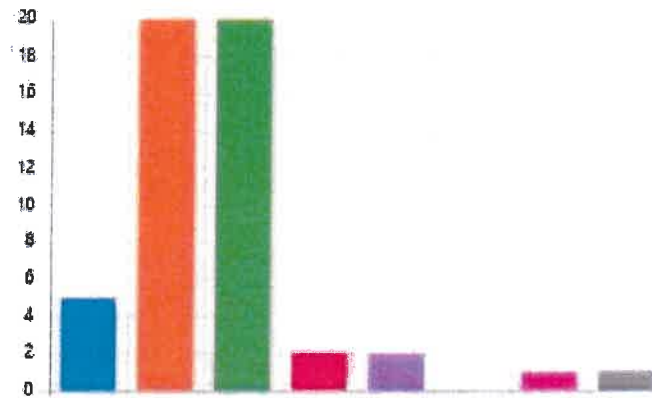
Strategia Rozwoju Gminy Ząbkowice Śląskie na lata 2021-2030

● Podstawow	3
● Zawodowe	1
● Średnie	17
● Wyższe	30

AKTYWNOŚĆ ZAWODOWA

● Własna działalność gospodarc...	5
● Praca w sektorze prywatnym	20
● Praca w sektorze publicznym	20
● Praca w organizacji pozarządow...	2
● Uczę się/studiuje	2
● Bezrobotny	0
● Emeryt/rencista	1
● Rolnik	1

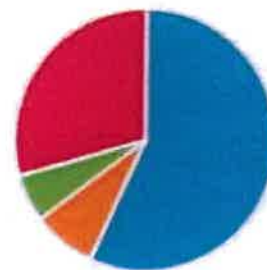
MIEJSCE ZAMIESZKANIA

● Bobolice	0
● Braszowice	2
● Brodziszów	2
● Grochowińska	1
● Jaworek	1
● Kluczowa	0
● Koziniec	0
● Olbrachcice Wielkie	1
● Pawłowice	0
● Sieroszów	3
● Stolec	2
● Strajkowa	1
● Sulistawice	0
● Szklary	0
● Tamów	1
● Zwrócona	0
● Rakowice	0
● Stodłowice	0
● Szklary-Huta	0
● Ząbkowice Śląskie	37

OKRES MIESZKANIA W POWYŻEJ WSKAZANEJ MIEJSCOWOŚCI

● Od urodzenia	29
● 5 lat i mniej	4
● 6 - 10 lat	3
● powyżej 10 lat	15

Wyniki badania mieszkańców – PODSUMOWANIE

1. W strukturze wieku respondentów przeważają osoby w wieku 36-50 lat (blisko 40%). Prawie 30% stanowią osoby w wieku 26-35 lat. Wysoki odsetek osób młodych świadczy o ich zainteresowaniu rozwojem i sprawami dotyczącymi gminy, co jest zjawiskiem pozytywnym. W przypadku osób w wieku poprodukcyjnym, niski odsetek (1,9%) może mieć związek z formą prowadzonej ankiety (badanie internetowe).
2. Wśród respondentów najliczniejszą grupą były osoby pracujące, a także co związane jest ze strukturą wieku. Pozytywnym jest blisko 9,8% odsetek osób prowadzących własną działalność, co wskazuje na aktywność i przedsiębiorczość mieszkańców gminy.
3. 31,4 % ankietowanych ocenia Gminę Ząbkowice Śląskie jako atrakcyjne miejsce zamieszkania. Jednak aż 52,9% uważa, że gmina nie jest atrakcyjnym miejscem do pracy.
4. W przypadku działań, które powinny zostać zrealizowane w najbliższym czasie, mieszkańcy wskazywali na kwestie budowy nowych i modernizacji istniejących dróg oraz ciągów pieszo-rowerowych, poprawy dostępu do opieki zdrowotnej, rozwoju systemu segregacji odpadów. Wyzwanie stanowi poprawa jakości rynku pracy, a także wsparcie dla przedsiębiorców. Nie bez znaczenia pozostają kwestie związane z rozwojem terenów zielonych, gastronomii i turystyki.
5. W przypadku oceny elementów i oferty dostępnej w gminie Ząbkowice Śląskie najlepiej oceniono walory krajobrazowe gminy (76,5% ankietowanych wskazało, że są one bardzo dobre/dobre). Respondenci chwalą również dostępność transportu publicznego – wg 72,5% jest ona bardzo dobra/dobra. Zagospodarowanie przestrzeni publicznych (w tym: place, skwery, parki) również zostało pozytywnie ocenione – wg 70,6% ankietowanych.
6. Większość respondentów ocenia poziom wykształcenia mieszkańców jako średni (62,7% ankietowanych). Jednak bardzo dobrze/dobrze oceniają oni dostępność i jakość edukacji przedszkolnej (80,4%), a także dostępność i jakość szkolnictwa na poziomie podstawowym (76,5%).
7. Wg ankietowanych najgorzej zostały ocenione aspekty dotyczące przedsiębiorczości i miejsc pracy. 45,1% ankietowanych oceniło jako złe/bardzo złe dostępność rynku pracy oraz atrakcyjność miejsc pracy w przemyśle w gminie. Współpraca biznesu, rolnictwa z uczelniami, centrami transferu wiedzy również oceniana jest negatywnie (27,5%). Ankietowani wskazują też niską jakość i dostępność opieki zdrowotnej (wg 29,4% badanych jest ona zła/bardzo zła).
8. Jako największe problemy gminy wskazano brak wykwalifikowanych pracowników oraz brak atrakcyjnych miejsc pracy 78,4% badanych widzi wysokie zagrożenie tymi problemami.

Wiele z ocenianych zmiennych ma zbliżony odsetek ocen pozytywnych i negatywnych co utrudnia jednoznaczne wskazanie i określenie, co stanowi wyzwanie dla władz gminy.

12.2 Planowane działania

Określone poniżej planowane działania i przedsięwzięcia stanowią odpowiedź na potrzeby Gminy i stanowią próbę zminimalizowania istniejących problemów. Są one zasadne, racjonalne i adekwatne w kontekście zidentyfikowanych problemów i mogą istotnie przyczynić się do ich rozwiązania.

Planowane działania są powiązane i odpowiadają zdefiniowanym celom strategicznym i kierunkom działań, a w ich realizacji nieodzowne będzie wykorzystanie potencjałów i zasobów Ząbkowic Śląskich.

Wykaz działań i przedsięwzięć (podstawowych i uzupełniających), planowanych do podjęcia przedstawiają poniższe tabele.

Kluczowe przedsięwzięcia planowane do realizacji w latach 2022-2030

Tabela 25. Kluczowe przedsięwzięcia planowane do realizacji w latach 2022-2030 na terenie Gminy Ząbkowice Śląskie

Kierunek działania	Nazwa przedsięwzięcia	Opis przedsięwzięcia	Okres realizacji	Źródło finansowania	Szacowana wartość
KD I.1. Aktywizacja i integracja społeczna KD I.2. Atrakcyjna oferta spędzania wolnego czasu	Modernizacja basenu odkrytego w Ząbkowicach Śląskich	Realizacja przedsięwzięcia przyczyni się do poprawy jakości życia mieszkańców, rozwoju i promowania zasobów turystycznych. Obecnie obiekt jest w złym stanie technicznym. Wymaga modernizacji i przebudowy. Istniejąca infrastruktura łącznie z budynkiem gospodarczym nie spełnia wymaganych standardów. Wiąże się to zarówno z dużymi kosztami utrzymania obiektów, jak i brakiem funkcjonalności. Basen od dwóch lat jest zamknięty przez cały rok - częściowo ze względu na epidemię koronawirusa, częściowo ze względu właśnie na zły stan techniczny i konieczność ponoszenia środków na przygotowanie go do sezonu. Nowy basen odkryty będzie się składał m.in. z: <ul style="list-style-type: none"> - niecki głównej pływakowej o wymiarach 24 m x 15 m, głębokość od 1,20 metra do 1,60 metra; - niecki rekreacyjnej ze zjeżdżalnią i atrakcjami wodnymi typu bicze wodne i innymi; - brodzika z urządzeniami zabawowymi dla dzieci (zjeżdżalnie wodne, grzybki i inne). 	2023 - 2024	budżet JST, Krajowy Plan Odbudowy, Polski Ład, Fundusze Unijne dla Województwa Dolnośląskiego (RPO WD 2021-2027)	6 000 000 zł
KD I.1. Aktywizacja i integracja społeczna KD I.2. Atrakcyjna oferta spędzania wolnego czasu KD III.4. Rewitalizacja i rozwój przestrzeni publicznej oraz infrastruktury sportowo-rekreacyjnej	Zagospodarowanie terenu "górki wojskowej" w Ząbkowicach Śląskich	Projekt zakłada zagospodarowanie terenu tzw. górki wojskowej wraz z rozbudową monitoringu wizyjnego. Rekultywacja terenu zdegradowanego poprzez uporządkowanie terenu, założenie łąk kwietnych, małej architektury, alejek spacerowych z nawierzchni naturalnej, wykorzystanie małej retencji oraz oświetlenie solarne wraz z hotelami dla pszczoł, karmnikami dla ptaków wykonanie wyciągu orczykowego wraz z infrastrukturą naśnieżającą stok narciarski.	2024-2025	budżet JST, Krajowy Plan Odbudowy, Polski Ład, Fundusze Unijne dla Województwa Dolnośląskiego (RPO WD 2021-2027)	2 870 000 zł

<p>KD I.1. Aktywizacja i integracja społeczna KD I.2 Atrakcyjna oferta spędzania wolnego czasu KD III.4 Rewitalizacja i rozwój przestrzeni publicznej oraz infrastruktury sportowo-rekreacyjnej</p>	<p>Odnowa przestrzeni publicznej miasta Ząbkowice Śląskie w obrębie staromiejskiej zabudowy</p>	<p>Realizacja przedsięwzięcia przyczyni się do poprawy jakości życia mieszkańców. Projekt zakłada fizyczną odbudowę przestrzeni miejskiej poprzez rewitalizację podwórek w centrum staromiejskiej zabudowy Ząbkowic Śląskich. Przebudowa podwórek poprawi estetykę tych miejsc oraz bezpieczeństwo korzystających z nich Mieszkańców a także polepszy funkcjonalność. Podwórka dzięki realizacji projektu będą nie tylko piękniejsze, ale także bardziej funkcjonalne – zakres zadania obejmuje nową nawierzchnię z kostki betonowej lub granitowej, nowe nasadzenia, ławki, kosze na odpady, a także karmniki dla ptaków i domki dla owadów. Realizacja przyczyni się do poprawy jakości i atrakcyjności przestrzeni miejskiej Ząbkowic Śląskich, efektem której będzie aktywizacja społeczna i gospodarstwa niniejszego obszaru, dzięki kompleksowej rewitalizacji infrastruktury podwórek w centrum staromiejskiej zabudowy.</p>	<p>2024-2025</p>	<p>budżet JST, Krajowy Plan Odbudowy, Polski Ład, Fundusze Unijne dla Województwa Dolnośląskiego (RPO WD 2021-2027)</p>	<p>6 000 000 zł</p>
<p>KD III.1 Inwestycje w infrastrukturę KD III.2 Walka z niską emisją</p>	<p>Poprawa efektywności energetycznej budynku Urzędu Miejskiego w Ząbkowicach Śląskich</p>	<p>Projekt zakłada wykonanie termomodernizacji budynku Urzędu Miejskiego poprzez działania mające na celu ograniczenie emisji CO2 do atmosfery. Zakres przedsięwzięcia obejmuje modernizację oświetlenia wewnątrz obiektu, montaż paneli fotowoltaicznych, remont elewacji wraz z docięciem stropów i dachu.</p>	<p>2025-2026</p>	<p>budżet JST, Krajowy Plan Odbudowy, Polski Ład, Fundusze Unijne dla Województwa Dolnośląskiego (RPO WD 2021-2027)</p>	<p>3 720 000 zł</p>
<p>KD III.1 Inwestycje w infrastrukturę KD III.2 Walka z niską emisją</p>	<p>Poprawa efektywności energetycznej w budynkach komunalnych na terenie Gminy Ząbkowice Śląskie</p>	<p>Projekt zakłada wykonanie termomodernizacji budynków komunalnych poprzez działania mające na celu ograniczenie emisji CO2 do atmosfery. Zakres przedsięwzięcia obejmuje modernizację oświetlenia wewnątrz obiektów, montaż paneli fotowoltaicznych, remont elewacji wraz z docięciem stropów i dachu.</p>	<p>2024-2026</p>	<p>budżet JST, Krajowy Plan Odbudowy, Polski Ład, Fundusze Unijne dla Województwa Dolnośląskiego (RPO WD 2021-2027)</p>	<p>5 000 000 zł</p>
<p>KD I.3 Poprawa dostępności do infrastruktury mieszkaniowej KD III.1 Inwestycje w infrastrukturę KD III.2 Walka z niską emisją</p>	<p>Poprawa efektywności energetycznej poprzez termomodernizację budynków mieszkalnych będących własnością</p>	<p>Projekt dotyczy kompleksowej termomodernizacji budynków będących własnością Gminy Ząbkowice Śląskie poprzez m.in. ocieplenie ścian zewnętrznych, wymiana okien wymiana stolarki drzwiowej zewnętrznej, wymiana systemu grzewczego lokali mieszkalnych, przebudowa kominów, remont korytarza i strychu, przebudowa dachu wraz z ociepleniem, wymiana rynien i rur spustowych.</p>	<p>2024-2025</p>	<p>budżet JST, Krajowy Plan Odbudowy, Polski Ład, Fundusze Unijne dla Województwa Dolnośląskiego (RPO WD 2021-2027)</p>	<p>5 000 000 zł</p>

Strategia Rozwoju Gminy Ząbkowice Śląskie na lata 2021-2030

<p>KD II.3 Wzmacnianie lokalnej gospodarki turystycznej z wykorzystaniem posiadanych potencjałów</p> <p>KD III.4 Rewitalizacja i rozwój przestrzeni publicznej oraz infrastruktury sportowo-rekreacyjnej</p>	<p>Gminy Ząbkowice Śląskiej</p> <p>Budowa tras rowerowych w masywie Grochowa - Brzeźnica</p>	<p>Projekt zakłada budowę trasy rowerowej wraz z infrastrukturą towarzyszącą w masywie Grochowskiej Góry typu singeltrack wraz z wiatą postojową i małą architekturą. Trasa o długości od 8,5 do 9 km z dwoma bramkami wjazdowymi oraz niezbędnym oznakowaniem. Wykonanie miejsc postojowych dla samochodów w miejscowości Braszowice w celu skomunikowania trasy rowerowej.</p>	<p>2023-2024</p>	<p>budżet JST, Krajowy Plan Odbudowy, Polski Ład, Fundusze Unijne dla Województwa Dolnośląskiego (RPO WD 2021-2027), PROW 2021-2027 Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg</p>	<p>1 000 000 zł</p>
<p>KD II.3 Wzmacnianie lokalnej gospodarki turystycznej z wykorzystaniem posiadanych potencjałów</p> <p>KD III.1 Inwestycje w infrastrukturę</p> <p>KD III.2 Walka z niską emisją</p> <p>KD III.3 Wzmocnienie bezpieczeństwa publicznego</p> <p>KD III.4 Rewitalizacja i rozwój przestrzeni publicznej oraz infrastruktury</p>	<p>Budowa infrastruktury czystego transportu miejskiego poprzez rewitalizację linii kolejowej Ząbkowice Śląskie - Srebrna Góra na trasę transportu bezzałogowego</p>	<p>Projekt obejmować będzie budowę ciągu komunikacyjnego łączącego gminy powiatu ząbkowickiego: Stoszowice oraz Ząbkowice Śląskie. Trasa przebiegać będzie wzdłuż miejscowości Stoszowice oraz Budzów po części byłej linii kolejowej nr 318, odcinek Ząbkowice Śląskie - Srebrna Góra. Projekt przewiduje wykonanie niezbędnych dróg dojazdowych pozwalających na połączenie planowanego ciągu komunikacyjnego m.in. z drogą wojewódzką oraz centrami wsi.</p> <p>Głównym celem projektu jest stworzenie szlaku komunikacyjnego nastawionego na ekologiczny system transportowy zapewniający połączenie pomiędzy Ząbkowicami Śląskimi, Stoszowicami, Budzowem i Srebrną Górą bazujący na systemie elektrycznych, bezzałogowych pojazdów autonomicznych.</p> <p>Przedsięwzięcie przewiduje także budowę stacji przeznaczonych do ładowania pojazdów, rowerów i skuterów elektrycznych. Stacje rozmieszczone będą w sposób adekwatny do uwarunkowań terenowych oraz atrakcji turystycznych. Na dachach stacji zostaną zamontowane panele słoneczne, generujące energię wykorzystywaną na rzecz danych obiektów. Stworzenie niniejszego ciągu transportowego pozwoli m.in., na redukcję emisji gazów cieplarnianych oraz zmniejszenie ruchu pojazdów na drodze wojewódzkiej przebiegającej przez miejscowości objęte projektem. Ponadto planowana trasa stworzy</p>	<p>2024-2025</p>	<p>budżet JST, Krajowy Plan Odbudowy, Polski Ład, Fundusze Unijne dla Województwa Dolnośląskiego (RPO WD 2021-2027), Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg</p>	<p>15 000 000 zł</p>

<p>sportowo-rekreacyjnej</p>		<p>tatwiejszą możliwość dotarcia do atrakcji turystycznych, takich jak Twierdza Srebrna Góra. Należy zaznaczyć, iż projekt stanowi spójną całość z działaniami samorządu województwa dolnośląskiego w zakresie transportu kolejowego. Rozbudowana sieć transportowa da także możliwość zabezpieczenia potrzeb komunikacyjnych mieszkańców bez własnego środka transportu ale także będzie zachęcającą ofertą dla pozostałych potencjalnych użytkowników. Trasa będzie przebiegała przy strefie aktywności gospodarczej w Stoszowicach co może stanowić transport dla pracowników strefy. Użytkownicy korzystający z trasy będą mieli również możliwość bezpośredniego przeniesienia się ze stacji kolejowej do planowanych pojazdów elektrycznych. Projekt obejmować będzie:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Utworzenie ciągu na trasie: Ząbkowice Śląskie – Stoszowice – Budzów – Srebrna Góra, – Utworzenie ścieżki rowerowej, – Zakup testowych pojazdów autonomicznych napędzanych energią elektryczną, – Zakup testowych rowerów elektrycznych, – Budowa 3 stacji ładowania pojazdów elektrycznych, na których zainstalowane zostaną panele solarne. <p>Ze stacji skorzystać mogą również rowery objęte projektem, ale także indywidualni odbiorcy, którzy zdecydują się na zakup pojazdów elektrycznych.</p>			
<p>KD III.1 Inwestycje w infrastrukturę KD III.2 Walka z niską emisją</p>	<p>Budowa budynku demonstracyjnego na Stadionie Miejskim w Ząbkowicach Śląskich</p>	<p>Projekt obejmować będzie budowę budynku oszczędnego energetycznie na Stadionie Miejskim w Ząbkowicach Śląskich, który będzie jednocześnie zapleczem sanitarno-szatniowych dla zawodników klubów sportowych z terenu Gminy Ząbkowice Śląskie. Na parterze dwukondygnacyjnego obiektu ma znaleźć się co najmniej osiem pomieszczeń szatniowych, natomiast na piętrze planuje się utworzenie sali konferencyjnej wraz z pomieszczeniami biurowymi. Budynek będzie posiadał instalację fotowoltaiczną, zasilany będzie ciepłem z miejskiej ciepłowni.</p>	<p>2024-2025</p>	<p>budżet JST, Krajowy Plan Odbudowy, Polski Ład, Fundusze Unijne dla Województwa Dolnośląskiego (RPO WD 2021-2027)</p>	<p>5 000 000 zł</p>
<p>KD I.1. Aktywizacja i integracja społeczna KD I.2 Atrakcyjna oferta spędzania wolnego czasu</p>	<p>Odbudowa na cele turystycznej spalonego kościoła ewangelickiego w Ząbkowicach Śląskich</p>	<p>Projekt dotyczy odbudowy budynku dawnej kaplicy ewangelickiej. Jest to budynek dwukondygnacyjny, niepodpiwniczony, wykonany w technologii tradycyjnej w 1874 r. Konstrukcja budynku uległa znacznemu uszkodzeniu w skutek pożaru, który miał miejsce w latach 80 XX wieku. Budynek objęty jest ochroną konserwatorską. Planuje się wykonać jego odbudowę na cele kulturalne typu sala spotkań, wystaw, wernisaży. Konieczność odbudowy</p>	<p>2024-2025</p>	<p>budżet JST, Krajowy Plan Odbudowy, Polski Ład, Fundusze Unijne dla Województwa Dolnośląskiego (RPO WD 2021-2027)</p>	<p>12 000 000 zł</p>

Strategia Rozwoju Gminy Ząbkowice Śląskie na lata 2021-2030

<p>KD III.3 Wzmocnienie bezpieczeństwa publicznego KD III.4 Rewitalizacja i rozwój przestrzeni publicznej oraz infrastruktury sportowo-rekreacyjnej</p>	<p>Odnowa przestrzeni publicznej miasta Ząbkowice Śląskie poprzez przebudowę ulic Armii Krajowej, Dolnośląskiej, Batalionów Chtopskich, Bohaterów Getta, Szkolnej oraz Marii Konopnickiej</p>	<p>konstrukcji dachu, zabezpieczenia ścian, montażu stolarki okiennej oraz drzwiowej.</p> <p>Projekt zakłada przebudowę ulic wraz z infrastrukturą oraz oświetleniem ulicznym w zabytkowym centrum miasta. Obejmuje ulice: Armii Krajowej, Dolnośląskiej, Bohaterów Getta oraz Batalionów Chtopskich. Są to ważne arterie komunikacyjne miasta a także szlaki prowadzące do najważniejszych zabytków tj. Krzywej Wieży, ruin Zamku, Ratusza czy Rynku. Niezwykle ważny jest nie tylko aspekt rozwoju turystyki ale także poprawy jakości życia mieszkańców oraz zmniejszenie emisji CO 2 do atmosfery.</p>	<p>2024-2025</p>	<p>budżet JST, Krajowy Plan Odbudowy, Polski Ład, Fundusze Unijne dla Województwa Dolnośląskiego (RPO WD 2021-2027), Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg</p>	<p>20 000 000 zł</p>
<p>KD I.2 Atrakcyjna oferta spędzania wolnego czasu KD II.3 Wzmacnianie lokalnej gospodarki turystycznej z wykorzystaniem posiadanych potencjałów</p>	<p>Rewitalizacja przestrzeni publicznej: promenada zamkowa, oraz planty zamkowe. Adaptacja skrzydła potudniowego Zamku w Ząbkowicach Śląskich wraz z odbudową</p>	<p>Realizacja projektu ma na celu odbudowę historycznego skrzydła potudniowego Zamku w Ząbkowicach Śląskich według projektu prof. Macieja Matachowicza. Jest to część zamku łącząca basteję z wieżą bramną. Odbudowa tej części będzie dopełnieniem kompleksowej rewitalizacji zabytku oraz przywróceniem jej oryginalnego wyglądu.</p>	<p>2024-2025</p>	<p>budżet JST, Krajowy Plan Odbudowy, Polski Ład, Fundusze Unijne dla Województwa Dolnośląskiego (RPO WD 2021-2027)</p>	<p>8 000 000 zł</p>
<p>KD III.1 Inwestycje w infrastrukturę KD III.2 Walka z niską emisją KD III.3 Wzmocnienie bezpieczeństwa publicznego</p>	<p>Zakup autobusów elektrycznych klasy midi do obsługi Ząbkowickiej Komunikacji Publicznej.</p>	<p>Zakup autobusów elektrycznych klasy midi do obsługi Ząbkowickiej Komunikacji Publicznej. Przedsięwzięcie zakłada zakup 7 sztuk autobusów elektrycznych do obsługi pojazdów Ząbkowickiej Komunikacji Publicznej.</p>	<p>2026 - 2027</p>	<p>budżet JST, Krajowy Plan Odbudowy, Polski Ład, Fundusze Unijne dla Województwa Dolnośląskiego (RPO WD 2021-2027), Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg</p>	<p>10 000 000 zł</p>
<p>KD III.1 Inwestycje w infrastrukturę KD III.3 Wzmocnienie</p>	<p>Poprawa dostępności budynków użyteczności publicznej</p>	<p>Projekt ma na celu zapewnienie zrównoważonego dostępu do usług, dóbr oraz życia publicznego dla wszystkich mieszkańców, a w szczególności dla osób z niepełnosprawnościami, osób starszych oraz osób z ograniczoną mobilnością. Zamierza się to osiągnąć poprzez likwidację istniejących barier</p>	<p>2023-2026</p>	<p>budżet JST, Krajowy Plan Odbudowy, Polski Ład, Fundusze Unijne dla Województwa</p>	<p>2 000 000 zł</p>

bezpieczeństwa publicznego	architektonicznych w mieście, zwłaszcza w budynkach użytku publicznego (m.in. w UM, ZCiT, ratuszu, stadionie, basenie odkrytym, szkołach i zabytkach) oraz zapewnienie odpowiedniej infrastruktury wspomagającej funkcjonowanie. Projekt przewiduje montaż podnośników, podjazdów w budynkach użyteczności publicznej, dostosowanie przestrzeni publicznej do potrzeb osób z niepełnosprawnościami: remonty infrastruktury pieszej, montaż spoczników i barierek, dostosowanie zabytków poprzez montaż podjazdów i łatwo dostępnych tablic informacyjnych.	Dolnośląskiego (RPO WD 2021-2027),
----------------------------	--	------------------------------------

UZUPEŁNIAJĄCE

Tabela 26. Przedsięwzięcia uzupełniające planowane do realizacji w latach 2022-2030 na terenie Gminy Ząbkowice Śląskie

Nazwa przedsięwzięcia		Szacowana wartość
1.	Budowa parkingów na terenach wiejskich	1 000 000,00
2.	Zagospodarowanie centrów miejscowości - skwery, place, tereny przy świetlicach, boiskach i miejscach rekreacyjnych	3 000 000,00
3.	Modernizacja terenów rekreacyjno-sportowych na terenach wiejskich	3 000 000,00
4.	Renowacja przystanków autobusowych w mieście i na terenach wiejskich	1 500 000,00
5.	Budowa i modernizacja sieci wodno-kanalizacyjnej	3 000 000,00
6.	Gazyfikacja obszarów wiejskich	50 000 000,00
7.	Budowa farm fotowoltaicznych	70 000 000,00
8.	Budowa i modernizacja obiektów kulturalnych na terenie miasta o gminy Ząbkowice Śląskie	10 000 000,00
9.	Rozbudowa monitoringu na terenach miasta i gminy Ząbkowice Śląskie	2 500 000,00
10.	Budowa i modernizacja dróg publicznych i transportu rolnego na terenie miasta i gminy Ząbkowice Śląskie	2 500 000,00
11.	Rewitalizacja zdegradowanych obszarów po kopalni i hucie w Szklarach Huta	10 000 000,00
12.	Rewitalizacja terenów zielonych na terenie miasta i gminy Ząbkowice Śląskie	5 000 000,00
13.	Zakładanie i projektowanie oraz pielęgnacja terenów zielonych, przywrócenie różnorodności biologicznej na terenach miejskich	2 500 000,00
14.	Zmniejszenie ruchu kółowego w mieście poprzez budowę ścieżek rowerowych, stworzenie wypożyczalni rowerów miejskich, hulajnóg elektrycznych itp.	8 000 000,00

Strategia Rozwoju Gminy Ząbkowice Śląskie na lata 2021-2030

15.	Stworzenie przestrzeni dla rozwoju NGO's poprzez modernizację budynku przy Placu Marii Skłodowskiej - Curie	5 000 000,00
16.	Budowa zintegrowanego systemu transportu	15 000 000,00
17.	Remont i modernizacja budynku Ząbkowickiego Centrum Kultury i Turystyki oraz dostosowanie budynku do potrzeb osób ze specjalnymi potrzebami	30 000 000,00
18.	Remont i modernizacja Ratusza Miejskiego	8 000 000,00
19.	Budowa strzelnicy	4 000 000,00
20.	Budowa areny przyszłych mistrzów sportu - modernizacja stadionu miejskiego	20 000 000,00
21.	Zwiększenie atrakcyjności turystycznej miasta Ząbkowice Śląskie poprzez modernizację, rewitalizację i remont obiektów zabytkowych	40 000 000,00
22.	Rozbudowa terenów inwestycyjnych dla potrzeb rozwoju przedsiębiorców	15 000 000,00
23.	Uzbrojenie terenów pod nowe mieszkalnictwo	10 000 000,00
24.	Budowa budynków wielorodzinnych	25 000 000,00
25.	Uzbrojenie terenów pod potrzeby przedsiębiorców	10 000 000,00
26.	Ograniczenie niskiej emisji poprzez wymianę oświetlenia na energooszczędne	6 000 000,00
27.	Budowa i rozbudowa miejskich i wiejskich systemów retencyjnych mających na celu ograniczenie lokalnych powodzi i podtopień	9 000 000,00
28.	Ograniczenie hałasu oraz poprawa jakości wdychanego powietrza	4 500 000,00
29.	Smart city odpowiedzią na potrzeby mieszkańców w zakresie zrównoważonego rozwoju gminy	15 000 000,00
30.	Zwiększenie dostępności miejskiej dla osób ze szczególnymi potrzebami	10 000 000,00
31.	Rozwój e-usług w sektorze publicznym	2 500 000,00
32.	Budowa, remonty i modernizacja obiektów kulturalnych na terenach wiejskich	8 000 000,00
33.	Wsparcie służb mundurowych oraz ratowniczych poprzez zakup sprzętu i modernizację ich siedzib	5 000 000,00
34.	Budowa lokalnej oczyszczalni ścieków w m. Szklary- Huta	10 000 000,00
35.	Modernizacja oczyszczalni ścieków w m. Ząbkowice Śląskie	25 000 000,00
36.	Modernizacja ujęcia wody w m. Olbrachcice Wielkie oraz poszukiwanie nowych ujęć na terenie miasta i gminy Ząbkowice Śląskie	15 000 000,00
37.	Bieżąca rozbudowa sieci wodno - kanalizacyjnej	8 000 000,00
38.	Modernizacja i uruchomienie stacji uzdatniania wody w Olbrachcicach Wielkich z uwzględnieniem jej rozbudowy	15 000 000,00
39.	Budowa magistrali przesyłowej do granic Europarku	5 000 000,00
40.	Budowa lokalnej oczyszczalni ścieków w obrębie terenów inwestycyjnych Europarku	100 000 000,00

Strategia Rozwoju Gminy Ząbkowice Śląskie na lata 2021-2030

41.	Uzbrojenie terenu Europarku w infrastrukturę wodno-kanalizacyjną	40 000 000,00
42.	Budowa i rozbudowa dróg w obszarach terenów inwestycyjnych	50 000 000,00
43.	Przebudowa dróg wewnętrznych Gminy Ząbkowice Śląskie w miejscowościach Brodziszów, Olbrachcice Wielkie, Strąkowa, Szklary, Stolec.	2 200 000,00

Uzasadnienie

Starając się o środki finansowe z funduszy unijnych na lata 2021-2027 gmina powinna posiadać opracowany i uchwalony przez Radę Miejską dokument w postaci Strategii Rozwoju Gminy Ząbkowice Śląskie na lata 2021-2030. Stanowić on będzie istotne studium planistyczne diagnozujące sytuację w mieście i gminie oraz określające obszary wymagające przeprowadzenia zaplanowanych zadań w obszarze społecznym, gospodarczym, kulturalnym.

Strategia została przygotowana po zapoznaniu z opinią Zarządu Województwa Dolnośląskiego, stanowiącą załącznik do uchwały nr 6056/VI/2022 Zarządu Województwa Dolnośląskiego w przedmiocie sposobu uwzględnienia w projekcie „Strategii Rozwoju Gminy Ząbkowice Śląskie na lata 2021-2030” ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w województwie określonych w „Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030” oraz po uwzględnieniu uwag Zarządu Województwa Dolnośląskiego do Strategii Rozwoju Gminy Ząbkowice Śląskie na lata 2021-2030, po przeprowadzeniu konsultacji do Strategii Rozwoju Gminy Ząbkowice Śląskie na lata 2021-2030 z sąsiednimi gminami i ich związkami, po przeprowadzeniu konsultacji do Strategii Rozwoju Gminy Ząbkowice Śląskie na lata 2021-2030 z mieszkańcami Gminy Ząbkowice Śląskie oraz lokalnymi partnerami społecznymi i gospodarczymi; po zapoznaniu z pismem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska z dnia 6 października 2022 r., znak WSI.410.2.88.2022.KM i po zapoznaniu z opinią Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie z dnia 18 października 2022 r., znak WR.RPP.610.995.2022.pp oraz uwzględnieniu w Strategii Rozwoju Gminy Ząbkowice Śląskie na lata 2021-2030 uwag wynikających z tej opinii.

Strategia Rozwoju Gminy Ząbkowice Śląskie na lata 2021-2030 obejmuje m.in.:

- inwentaryzację istniejących zasobów w celu przedstawienia stanu rzeczywistego;
- ocenę mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń;
- określenie proponowanych zadań do realizacji.

Uchwała nie wywołuje skutków budżetowych.

Sporządził: Artur Jakubiec Główny Specjalista ds. funduszy zewnętrznych: .....

Artur Jakubiec

Podpis i pieczęć Kierownika Wydziału : .....

Podpis i pieczęć Szefa Pionu: .....

RADCA PRAWNY

Michał Kucharski
OIRP Wrocław 3013

Podpis i pieczęć Radcy Prawnego: .....

BURMISTRZ

Marcin Orzeszek